

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BİLGİSAYAR VE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
BİLGİSAYAR VE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

ÖĞRENCİLERİN İŞBİRLİKLİ ÖĞRENMESİNİ VE YARATICI DÜŞÜNME
BECERİLERİNİ GELİŞTİRMEK İÇİN ÇEVİRİMİÇİ ANSİKLOPEDİLERİN
KULLANILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hasan BAŞDEMİR

ÇANAKKALE
AĞUSTOS, 2019

T.C.
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bilim Dalı

Öğrencilerin İşbirlikli Öğrenmesini ve Yaratıcı Düşünme Becerilerini Geliştirmek İçin
Çevrimiçi Ansiklopedilerin Kullanılması

Hasan BAŞDEMİR
(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman
Prof. Dr. Mehmet Ali SALAHLI

Çanakkale
Ağustos, 2019

Taahütname

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Öğrencilerin İşbirlikli Öğrenmesini ve Yaratıcı Düşünme Becerilerini Geliştirmek için Çevrimiçi Ansiklopedilerin Kullanılması**” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve değerlere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

22/08/2019

Hasan BAŞDEMİR

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Onay

Hasan BAŞDEMİR tarafından hazırlanan çalışma, 22/08/2019 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda jüri tarafından başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Referans No : 10264138

Akademik Unvan	Adı SOYADI	İmza	
Prof. Dr.	Mehmet Ali SALAHLI		Danışman
Doç. Dr.	Özden ŞAHİN İZMİRLİ		Üye
Doç. Dr.	Deniz Mertkan GEZGİN		Üye

Tarih:

İmza:

Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ
Enstitü Müdürü

Önsöz

Tez çalışmamın her aşamasında yanımda olan, yardımını esirgemeyen, bana yol gösteren, her anlamda yardımcı olan çok değerli ve kıymetli hocam sayın Prof. Dr. Mehmet Ali SALAHLI' ya şükranlarımı ve saygılarımı sunarım.

Tez çalışmamda benden yardım ve desteklerini esirgemeyen, araştırma sürecini verdikleri önerilerle kolaylaştıran Doç. Dr. Özden ŞAHİN İZMİRLİ ve Doç. Dr. Deniz Mertkan GEZGİN hocalarımın katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Beni yetiştiren, her zaman yanımda olan sevgilerini eksik etmeyen kıymetli aileme sevgilerimi ve saygılarımı sunarım.

Tez çalışmamı yapmamda beni cesaretlendiren, en zor zamanlarımda desteğini esirgemeyen, her türlü halimi hoş gören büyük anlayış gösteren sevgili eşim öğretmen Sema SEÇKİN BAŞDEMİR' e yaptığı büyük fedakârlıklar için sonsuz teşekkürler ederim.

Özet

Öğrencilerin İşbirlikli Öğrenmesini ve Yaratıcı Düşünme Becerilerini Geliştirmek İçin Çevrimiçi Ansiklopedilerin Kullanılması

Bu araştırmanın amacı türk dili ve edebiyatı dersinde çevrimiçi ansiklopedilerin kullanılması ile onuncu sınıf öğrencilerinin işbirlikli öğrenmelerini ve yaratıcı düşüncelerini geliştirmektir.

Araştırmada deneme modellerinden biri olan ön test son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Çanakkale Mehmet Akif Ersoy Mesleki Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi'nde Türk Dili ve Edebiyatı dersini alan onuncu sınıf öğrencileri oluşturmaktadır (N=64). Araştırmada veri toplama aracı olarak Yaratıcı Düşünme Becerisi Ölçeği ve İşbirliği Süreci Ölçeği testleri uygulanmıştır. Deney grubunda çevrimiçi ansiklopedi aracılığıyla konular işlenirken, kontrol grubunda geleneksel öğretim yöntemiyle işlenmiştir. Deneysel işlem üç hafta boyunca sürmüştür. Çalışmada deney grubunda bulunan öğrencilerin işbirlikli öğrenme ve yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesinde çevrimiçi ansiklopedilerin kullanımı ile ilgili pbworks uygulaması ele alınmıştır. Uygulamada 3 hedefe ulaşılması amaçlanmıştır. Bunlar, öğrencilerin MediaWiki aracının kullanımını öğrenmekle çevrimiçi ansiklopediler için makale yazma becerisini öğrenmeleri; öğrencilerin, ortak makale yazma sürecinde işbirlikli öğrenme becerilerini kazanmaları; ortak çalışma sürecinde öğrencilerin eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerinin iyileşmesidir. Belirlenen hedeflere ulaşılması için gereken adımlar şu şekilde özetlenebilir: Öğrenciler ve öğretmenler çevrimiçi ansiklopediler hakkında bilgilendirilmiştir. Çevrimiçi ansiklopedi editörlerinden MediaWiki'nin kurulması ve kullanımı öğretilmiştir. Daha sonra öğrencilere dersle ilgili bir konu hakkında ansiklopedi makalesi yazılması ödevi verilmiştir. Yazılan makaleler yayımlanmış ve öğretmenin moderatörlüğünde tartışılmıştır. Tartışma sonucu ansiklopedi makalesi son halini almıştır. Araştırma boyunca elde edilen verilerin

analizinde SPSS 22.0 programı kullanılmıştır. Grupların yaratıcı düşünme ve işbirlikli öğrenme beceri ön test son test sonuçları bağımsız örneklem t-testi ile analiz edilmiştir.

Araştırma sonucunda deney grubu ve kontrol grubu arasında anlamlı farklar bulunmuştur. Deney grubu öğrencilerinin yaratıcılıklarının uygulamadan önceki puanları ile uygulamadan sonraki puanları karşılaştırıldığında, uygulama sonrası yaratıcılıklarında çok yüksek bir artış olduğu belirlenmiştir. Deney grubu öğrencilerinin uygulamadan sonra işbirlikli öğrenmeye yönelik büyük bir başarı gösterdikleri tespit edilmiştir. Uygulamanın öğrencilerin işbirlikli öğrenme becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmaktadır. Yapılan ön test ve son test ölçümleri öğrencilerin işbirlikli öğrenme ve yaratıcı düşünme becerilerinin deney grubu lehine olumlu yönde değiştiğini göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı düşünme, işbirlikli öğrenme, wiki, çevrimiçi ansiklopedi.

Abstract

Using Online Encyclopedias to Improve Students' Cooperative Learning and Creative Thinking Skills

The aim of this research is to improve the cooperative learning and creative thinking of tenth grade students by using online encyclopedias in Turkish language and literature course.

In the study, one of the experimental models, pre-test and post-test control group quasi-experimental design was used. The study group of the study consists of tenth grade students who took Turkish Language and Literature course in Çanakkale Mehmet Akif Ersoy Vocational Technical and Industrial Vocational High School (N = 64). In the research, Creative Thinking Skills Scale and Collaboration Process Scale tests were applied as data collection tool. In the experimental group, subjects were taught through the online encyclopedia, while in the control group the subjects were taught with the traditional teaching method. The experimental procedure lasted for three weeks. In the study, pbworks application related to the use of online encyclopedias in developing cooperative learning and creative thinking skills of the students in the experimental group was discussed. In practice, it is aimed to reach 3 goals. These include learning how to use the MediaWiki tool and learning the ability to write articles for online encyclopedias; students gain cooperative learning skills in the process of joint article writing; to improve students' critical and creative thinking skills during the collaborative process. The steps needed to achieve the set goals can be summarized as follows: Students and teachers were informed about online encyclopedias. The installation and use of MediaWiki, an online encyclopedia editor, has been taught. Then, students were assigned to write an encyclopedia article on a topic related to the course. The articles were published and discussed under the moderation of the teacher. As a result of the discussion, the

encyclopedia article was finalized. SPSS 22.0 program was used in the analysis of the data obtained during the study. The creative thinking and cooperative learning skills of the groups were analyzed with independent sample t-test after test pre-test results.

As a result of the research, significant differences were found between the experimental and control groups. When the creativity of the experimental group students before and after the application were compared, it was found that there was a very high increase in creativity after the application. It was found that the experimental group students showed great success for cooperative learning after the application. It is concluded that the application improves the cooperative learning skills of the students. Pre-test and post-test measurements showed that students' cooperative learning and creative thinking skills changed positively in favor of the experimental group.

Keywords: Creative thinking, cooperative learning, wiki, online encyclopedia.

İçindekiler

Onay	i
Önsöz.....	ii
Özet	iii
Abstract	v
İçindekiler.....	vii
Tablolar Listesi.....	xi
Şekiller Listesi.....	xiii
Kısaltmalar Listesi.....	xv
Bölüm I: Giriş.....	1
Problem Durumu	4
Yaratıcı Düşünme ile ilgili Araştırmalar.....	6
İşbirlikli Öğrenme ile ilgili Araştırmalar	10
Araştırmanın Amacı	14
Araştırma Soruları.....	15
Araştırmanın Önemi	16
Araştırmanın Varsayımları	17
Araştırmanın Sınırlılıkları.....	17
Bölüm II: Kavramsal Çerçeve.....	18
İşbirlikli Öğrenme.....	18

İşbirlikli Öğrenme Yönteminin Tarihi	19
İşbirlikli Öğrenmenin Kuramsal Dayanakları.....	19
İşbirlikli Öğrenme Yönteminin Öğeleri.....	20
İşbirlikli Öğrenmeye Dayalı Öğrenme Teknikleri.....	23
İşbirlikli Öğrenme Yönteminde Öğretmen ve Öğrenci Rollerini	25
İşbirlikli Öğrenmenin Faydaları ve Sınırlılıkları	27
Yaratıcı Düşünme	29
Yaratıcı Birey	30
Yaratıcılığa İlişkin Kuramlar	32
Yaratıcı Düşünme Aşamaları	35
Yaratıcı Düşünme Türleri	36
Yaratıcı Düşünme Engelleri.....	38
Yaratıcı Düşünmeyi Geliştiren Teknikler.....	40
Eğitimde Yaratıcı Düşünme.....	42
Wiki Uygulaması.....	44
Wikilerin Eğitimde Kullanımı	45
MediaWiki	48
Bölüm III: Yöntem	50
Araştırma Modeli.....	61
Çalışma Grubu.....	62
Veri Toplama Araçları.....	62
Yaratıcılık Ölçeği (Ne Kadar Yaratıcısınız?)	63

İşbirliği Süreci Ölçeği	63
Çevrimiçi Ansiklopedi Uygulamasının Geliştirilmesi	64
Verilerin Analizi	67
Bölüm IV: Bulgular ve Yorum.....	68
Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	68
İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	70
Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	72
Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	73
Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	75
Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	77
Deney Grubunda Bulunan Öğrencilerin İşbirlikli Öğrenme Koşulları Sorularına Verdikleri Cevapların Analizi:.....	78
Kontrol Grubunda Bulunan Öğrencilerin İşbirlikli Öğrenme Koşulları Sorularına Verdikleri Cevapların Analizi:.....	81
Bölüm V: Sonuç ve Öneriler	83
Sonuç	83
Araştırmalara İlişkin Öneriler:.....	84
Kaynakça	85
Ekler	97
Ek A: Ne Kadar Yaratıcısınız Ölçeği	98
Ek B: İşbirliği Süreci Ölçeği	101
Ek C: Ne kadar Yaratıcısınız Ölçeği İzin Yazışması	103

Ek D: İşbirliği Süreci Ölçeği İzin Yazışması	104
Ek E: Deney Grubu İçin Oluşturulan Sınıf Hesabı.....	105
Ek F: Araştırma İzni	106
Ek G: Öğrencilerin Hazırladığı Ferhat ile şirin Aşkı Kompozisyon alışması.....	107
Ek H: Yaratıcılık Ölçeğinde Bulunan Maddelerin Puan Değerleri	109
Ek I: Yaratıcılık Ölçeği Madde Toplam Korelasyonları ve Cronbach Alfa Değerleri.....	111
Ek J: İşbirliği Süreci Ölçeği Madde Analizleri	113
Özgeçmiş.....	115

Tablolar Listesi

Tablo Numarası	Başlık	Sayfa
1	Yazarlara Göre Yaratıcı Düşünme Aşamaları.....	36
2	Yapılandırmacı Yaklaşım Özellikleri ve Çalışmada Kullanımı.....	50
3	Deneysel Modelin Simgesel Görünümü.....	62
4	Deney Grubu Öğrencilerinin Ön Test Yaratıcılık Ölçeğinden Aldıkları Puanlara Göre Sahip Oldukları Yaratıcılık Düzeyi.....	68
5	Deney Grubu Öğrencilerinin Son Test Yaratıcılık Ölçeğinden Aldıkları Puanlara Göre Sahip Oldukları Yaratıcılık Düzeyi.....	69
6	Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Test Yaratıcılık Ölçeğinden Aldıkları Puanlara Göre Sahip Oldukları Yaratıcılık Düzeyi.....	70
7	Kontrol Grubu Öğrencilerinin Son Test Yaratıcılık Ölçeğinden Aldıkları Puanlara Göre Sahip Oldukları Yaratıcılık Düzeyi.....	71
8	Ön Test Yaratıcılık Ölçeğine Ait Betimsel İstatistik ve Normallik Dağılım Testi Sonuçları.....	73
9	Ön Test Yaratıcılık Ölçeği Bağımsız Örneklem t-testi Sonuçları.....	73
10	Son Test Yaratıcılık Ölçeğine Ait Betimsel İstatistik ve Normallik Dağılım Testi Sonuçları.....	74
11	Son Test Yaratıcılık Ölçeği Bağımsız Örneklem t-testi Sonuçları.....	74
12	Ön Test İşbirliği Süreci Ölçeğine Ait Betimsel İstatistik ve Normallik Dağılım Testi Sonuçları.....	76
13	Ön Test İşbirliği Süreci Ölçeği Bağımsız Örneklem t-testi Sonuçları.....	76

14	Son Test İşbirliği Süreci Ölçeğine Ait Betimsel İstatistik ve Normallik Dağılım Testi Sonuçları.....	77
15	Son Test İşbirliği Süreci Ölçeği Bağımsız Örneklem t-testi Sonuçları.....	78

Şekiller Listesi

Şekil Numarası	Başlık	Sayfa
1	Öğrenciler İçin ISTE Becerileri.....	1
2	Kavramsal Çerçeve.....	18
3	İşbirlikli Öğrenme Koşulları.....	20
4	İşbirlikli Öğrenme Teknikleri	23
5	İşbirlikli Öğrenme Fayda Ve Sınırlılıkları	28
6	Yaratıcı Olmak İçin Öneriler	38
7	Grup 1 Çalışma Alanı	52
8	Grup 2 Çalışma Alanı	53
9	Öğretmen Moderatörlüğünde Düzenlenmiş Aşk Kompozisyonu ..	54
10	Devrin Şairleri Gözünden Çanakkale Savaşları	55
11	Manilerde Sosyal Sorunlar	57
12	Araştırma Süreci	59
13	Araştırmanın Yaratıcı Aşamaları	61
14	Deney Grubu İçin Oluşturulan Sayfa	64
15	Deney Grubunun Kompozisyon Konusu İçin Oluşturulan Sayfa..	65
16	Etkinliğin Takibi İçin Oluşturulan Sayfa.....	66
17	Gruplar İçin Oluşturulan Sayfa.....	66
18	Öğrencilerin Hatalarının Düzeltilmesi Sayfası.....	67
19	Deney Grubu Öğrencilerinin İşbirlikli Öğrenme Sorularının Karşılaştırılması(Ön Test).....	79
20	Deney Grubu Öğrencilerinin İşbirlikli Öğrenme Sorularının Karşılaştırılması (Son Test).....	80
21	Kontrol Grubu Öğrencilerinin İşbirlikli Öğrenme Sorularının	

	Karşılaştırılması (Ön Test).....	81
22	Kontrol Grubu Öğrencilerinin İşbirlikli Öğrenme Sorularının Karşılaştırılması (Ön Test).....	82

Kısaltmalar Listesi

BÖTE : Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Öğretmenliği

GNU : General Public Licence

HTML : Hypertext Markup Language

ISTE : The International Society for Technology in Education

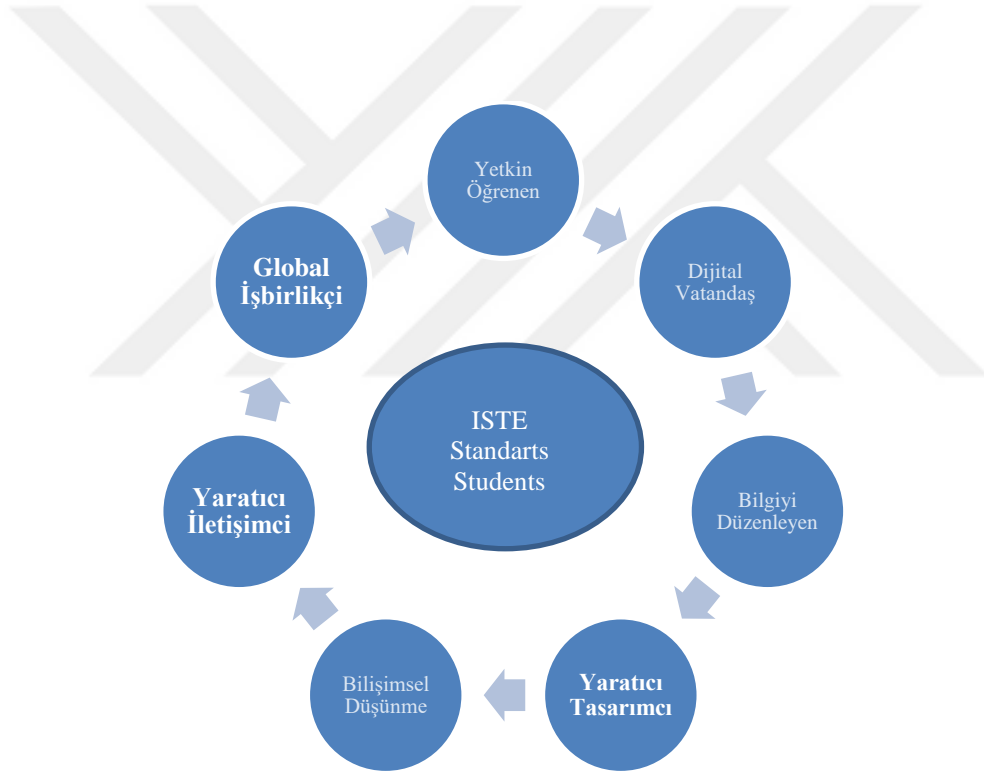
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

SPSS : Statistical Package for Social Sciences

SQL : Structured Query Language

Bölüm I: Giriş

21. yüzyılda teknolojinin hızla gelişmesi yeni mesleklerin oluşmasına sebep olmuştur. Bu meslekleri yapanlarda ise diğer vasıfların yanı sıra yaratıcı düşünce, işbirlikli öğrenme gibi vasıfların da bulunması gerekmektedir. Çağdaş eğitimin temel hedeflerinden biri öğrencileri bu mesleklere hazırlamaktır. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Derneği standartlarında da günümüzün ve geleceğin mesleklerini yapabilmeleri için öğrencilerin sahip olması gereken özellikleri belirlemiştir (ISTE, 2016).

Şekil 1. Öğrenciler için ISTE becerileri

Şekil 1’de görüldüğü gibi öğrencilerin sahip olmaları gereken özellikler arasında yaratıcı düşünme ve işbirlikçi becerisi yer almaktadır. Öğrencinin işbirlikli öğrenme ve yaratıcı düşünme becerisini geliştirmek eğitim açısından büyük bir önem arz etmektedir. Bu çalışmamızda öğrencilerin saydığımız becerilere sahip olması için teknoloji kullanımı konusu

ele alınmıştır. Yaratıcı düşünmenin öğretimi öğrencilere problem çözmelerinde özgün çözümler üretmesine olanak sağlayabilir ve problemlere çeşitli çözümler geliştirebilir. Piaget'e göre eğitimin önceliği tekrar eden fikirler yerine özgün ürünler oluşturan bireyler yetiştirebilmektir (akt. Akkuş, Atasoy, Kadayıfçı, 2007).

Yaratıcı düşünmede doğru bilgi kaynaklarına ulaşılması ve amaca yönelik kullanılması önemli şartlardandır. Bu bağlamda doğru bilgi kaynağı olarak ansiklopediler öne çıkmaktadır. Günümüzde klasik basılı ansiklopedilerin yerini internet teknolojisi olan çevrimiçi ansiklopediler almışlardır.

Çalışmamızın giriş bölümünde çevrimiçi ansiklopedilerin, yaratıcı ve işbirlikli öğrenmedeki önemi ve uygulanması ile ilgili problem durumu çeşitli kaynaklar araştırılarak incelenmiştir. Problem durumu, araştırmanın önemi, amacı, sınırlılıkları bu bölümde yer almıştır. II. Bölümde araştırmanın kavramsal çerçevesi tanımlanmıştır. Çalışmada kullanılacak ilke ve araçlar belirlenmiştir. İşbirlikli öğrenmenin tarihi gelişimi, aşamaları, gerekli koşulları; yaratıcı düşünmeye ait kuramlar, türler, engeller bu bölümde ele alınmıştır. III. Bölümde problemin çözümüne yönelik uygulama ve değerlendirme aşamaları anlatılmıştır. Çalışmada kullanılacak pbworks uygulamasının kullanımı, öğretmen ve öğrencilere anlatımı, öğrencilerin yapacakları çevrimiçi çalışmalar belirtilmiştir. Son bölümde analiz edilen verilere ait bulgular, tartışma ve sonuçlar kısmına yer verilmiştir.

Günümüzde işbirlikli öğrenme ortamlarında birlikte çalışabilen, yaratıcı düşünme becerilerine sahip, yaratıcı ve yenilikçi insanlara gereksinim duyulmaktadır (Schoen ve Fusarelli, 2008). ISTE standartlarında öğrencilerin sahip olması gereken özellikler arasında yaratıcılık ve işbirlikçilik yer almaktadır. Öğrenciler kendilerine uygun araç ve gereçleri seçerler, dijital ortamı kullanarak anlaşılır şekilde iletişim kurarlar ve kendilerini yaratıcı şekilde açıklarlar. Öğrenciler, özgün eserler meydana getirirler veya dijital kaynakları

sorumluluk bilinciyle yaratıcı buluşlarla kaynaştırırlar. Dijital nesnelere oluşturularak karmaşık sorunlara çözüm üretebilirler. İçeriği hedef kitleye en uygun şekilde sunarlar (ISTE Standarts, 2016).

Günümüzde yer alan birçok aracın işbirlikli öğrenmeye fayda sağladığı bilinmektedir. İşbirlikli öğrenmenin doğru teknoloji ile gelişmesini sağlamak mümkün olabilir. Yapılan araştırmalar, teknoloji ile işbirlikli öğrenme yöntemlerinin bütünleştirilmesi ile ilgili birçok çalışmaların olduğunu göstermektedir. Bu çalışmalarda işbirlikli öğrenme ortamlarında genellikle wikiler(wikis), bloglar, öğrenme yönetim sistemleri, forumlar, ağ günlükleri(weblogs), sosyal ağlar vb. teknolojilerden faydalandığı görülmüştür (Sarsar, 2008; Çalışkan ve Deryakulu, 2005; Alsancak ve Altun, 2011; Şenel, 2010; Demirdağ ve Kartal, 2010).

Teknolojinin Web 2.0 araçlarına doğru ilerlemesiyle öğrenci, öğretmen ve içerik etkileşiminin daha iyi olması yönünde adımlar atılmış olmaktadır (Usluel ve Mazman, 2009). Böylece bu alanda yapılan çalışmalar Web 2.0 araçlarının öğrencinin yaratıcı düşünme, bilgi paylaşımı ve yazma becerisi alanında gelişim sağladığını göstermektedir (Curran ve Marshall, 2011; Wassel ve Crouch, 2008). Sınıflarda işbirliğini sağlaması, geliştirmesi, kullanımda kolaylık sunması, dağılmada gösterdiği hızı, veri paylaşımındaki gücü web 2.0 araçlarının ayırt edici özellikleri arasında bulunmaktadır (Boulos, Maramba ve Wheeler, 2006, s.1).

Web 2.0 araçlarından wiki teknolojisi etkin bir şekilde eğitimin de içinde bulunduğu birçok alana hitap etmektedir (Collis ve Moonen, 2008, s.97). Wikiler kullanıcıların sayfalar üretmesine, üretmiş olduğu sayfalara içerik eklemelerine ve eklediği içeriklere düzenlemeler yapmasına olanak sağlamaktadır (Collis ve Moonen, 2008, s.98). Wiki ortamı, bilgi edinip bu bilgileri paylaşmada, gruplar oluşturup gruplar arasında etkileşim sağlamada, çevrim içi paylaşımı sağlamada ve düşük maliyetli olması yönüyle önemli bir web aracıdır. Bununla

birlikte bu araçlar için birbirlerine köprü şeklinde bağlanmış web sayfaları olduğunu söylememiz mümkündür. Wiki ortamlarındaki amaç öğrencilere tek yönden devam eden soru cevap şeklinde değil öğrencilerin ortaklaşa çalışıp yeni ürünler ortaya koymalarını sağlamaktadır (Davidi, 2007).

Problem Durumu

Hem ülkemizde hem yurt dışında yaratıcı düşünme ve işbirlikli öğrenme ile ilgili araştırmalar yapılmaktadır. Bilgi çağı denilen 21. yüzyılda eğitim ve teknolojideki gelişmeler yaşanıyor iken insanoğlunun yaratıcı olması ve üretmesi önem kazanmıştır (Avcu, 2014).

Yaratıcılık tüm alanları içine alan ve bütün konularda yenilik yapmakla ilgilidir (Piirto, 2011). Yaratıcılık eğitim öğretim faaliyetlerinde bulunabilir (Fautley ve Savage, 2007). İlkokul ve lise okullarında yaratıcılığın sadece sanat ve müzikle ilgisi olduğu düşüncesi hâkimdir (Beghetto ve Kaufman, 2010). Yaratıcılık çok geniş bir alana sahiptir ve yaşamımızda yaratıcılık olmadığına inanmak büyük bir yanıltır. Hayatımızın her alanında yaratıcılık vardır ve geliştirilmesi mümkündür.

Çağımızda eğitim ve teknolojinin değişimi ile geleneksel öğretim yöntemleri öğrencilerin gereksinimlerini tam manasıyla karşılayamamaktadır. Bu durumun aşılabilmesi amacıyla eğitim sistemimizin yeniliklere adapte olması gerekmektedir. 21. yüzyıl becerileri olan yaratıcı düşünme ve işbirlikli çalışma, öğrencilere kazandırılması gereken beceriler arasında yer almaktadır. Öğrencilerin bu becerileri kazanmasıyla araştıran, sorgulayan, farklı bakış açısına sahip yaratıcı öğrenciler olma yolunda önemli bir adım atılmış olabilmektedir.

Uluslararası Eğitim Teknolojileri Standartlarına (ISTE) göre öğretmende olması gereken standartlar; teknoloji okuryazarı olmayı, derslerinde teknolojiyi kullanabilme, öğrencileri teknolojiye yönlendirme, teknolojik ortam sunmak, çevresindekiler ile internet üzerinden işbirliği yapabilmeyi kapsamaktadır. ISTE Standartlarına göre *yaratıcı tasarımcı*;

öğrenciler yeni ve yaratıcı çözümler üreterek problemleri belirlemek ve çözmek için farklı teknolojileri kullanırlar (ISTE, 2016). Öğrenciler:

- Özgün fikir geliştirmek ve sınamak, yaratıcı materyal üretmek veya gerçek problemleri çözmek için tasarım sürecinin farkında olarak uygular.

- Tasarım sınırlılıklarını ve karşılaşılabileceği tehlikeleri bildiği bir tasarım sürecini organize etmek ve yönetimini sağlamak için gereken teknolojiyi seçerler.

- Tasarım sürecini geliştirir, kontrol eder, düzeltmeler yapar.

- Belirsizlik karşısında hoşgörülü dururlar, kararlı olurlar ve problemler karşısında durabileceklerini gösterirler.

Global işbirlikçi; öğrenciler çevresindekilerle işbirliği yaparak, ekip çalışmasına katkı sağlayarak, teknolojik materyalleri öğrenmeleri arttırmak amacıyla kullanırlar. Öğrenciler:

- Çeşitli kültürlerden oluşan öğrencilerle etkileşim sağlamak için dijital materyalleri kullanırlar.

- İşbirlikli ortamları kullanarak problemlere çözüm üretmek için arkadaşlarıyla, yetkin kişilerle ve diğer katılımcılarla işbirliği yaparlar.

- Genel ve yerel problemleri incelerler, işbirlikli dijital materyalleri kullanarak çözüm üretmede çevresindekilerle birlik içinde çalışırlar (ISTE, 2016).

Eğitimde öğrencinin öğretme-öğrenme sürecine aktif rol oynayarak katılması büyük öneme sahiptir. İşbirlikli öğrenme, öğrenciyi öğrenme ortamında aktif hale getirerek öğrencinin başarısını arttırmada rol oynayan önemli tekniklerden biridir (Nakiboğlu, 2001). Yapılan incelemelerde işbirlikli öğrenme tekniklerinin öğrenmeyi arttırmada etkili olduğunu vurgulayan birçok araştırma bulunmaktadır. Bu avantajlarına rağmen yine de eksiklikleri

bulunan işbirlikli öğrenme ortamlarının teknoloji ile desteklenmesi sayesinde bu eksikliklerin giderileceği düşünülmektedir.

Öğrencilerin yaratıcılık yeteneklerinin ve işbirlikli öğrenme yeteneklerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara varılmıştır;

- Öğrencilerin yaratıcılık ve işbirlikli öğrenme yeteneklerinin geliştirilmesinde internet teknolojileri ve kaynakları etkin biçimde kullanılmaktadır.
- Eğitim-öğretim sürecinde eğitim teknolojileri gibi sosyal paylaşım sitelerinin önemli payı vardır.
- Çevrim içi ansiklopedilerin eğitimde çok geniş kullanılma potansiyeli bulunmaktadır. Fakat çevrim içi ansiklopedilerin bu imkânları eğitimde yeterince kullanılmamaktadır.

Çalışmamızda çevrim içi ansiklopedilerin eğitici – öğretici potansiyelinin araştırılması ve öğrencilerin yaratıcılığı ve işbirlikli öğrenme becerilerinin geliştirilmesinde bu potansiyelden etkili biçimde yararlanılması konusu ele alınmıştır.

Yaratıcı Düşünme ile ilgili Araştırmalar

Çağdaş eğitim sisteminin temel anlayışlarından biri de yaratıcılığın geliştirilmesidir. 21. Yüzyıl becerilerinin öğretimi için eğitim öğretimde yenilikler yapılmalı ve farklı bakış açıları gerekmektedir. Eğitimin yaratıcılığı da içine alan 21. yüzyıl becerilerini kapsayacak şekilde güncellenmesi ile öğrencilerin yaşamına yaratıcı düşünmeyi yerleştirebiliriz. Bu şekilde hayal gücünü kullanabilen, farklı fikirler üretebilen sorgulayıcı nesiller yetiştirme anlamında bir gelişme sağlanabilmektedir.

Çetingöz (2002), Dokuz Eylül Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümünde okuyan 116 öğrencinin yaratıcılık becerisini araştırmıştır. Çalışmada yaratıcılık düzeyleri ile yaşları, okul öncesi öğrenim durumları ve sınıf düzeyi arasındaki bağıntı araştırılmıştır. Araştırmada Torrance Yaratıcı Düşünme Testi ve Öğrenci Tanıtım Formu ile veriler elde

edilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin akıcılık, esneklik, özgünlük düzeyleri ile ilgili aritmetik ortalama sonuçlarının akıcılıktan özgünlüğe doğru düşüş gösterdiği saptanmıştır. Öğrencilerin yaşları ile okul öncesi eğitim durumlarının özgünlük düzeyinde farklılık göstermediği daha çok akıcılık ve esneklikte farklılık olduğu görülmüştür. Öğrencilerin sınıfa göre yaratıcılık düzeylerinde önemli farklılıklar olduğu sonucu bulunmuştur.

Hu ve Adey (2002), ortaokul öğrencileriyle yapılacak çalışmalar için bilimsel yaratıcılık testi geliştirmişlerdir. Çin’de bulunan elli öğretmen ile değerlendirme yapılmış ve ortaokul öğrencilerinin yaratıcılıklarının yaş ile doğru orantılı olarak artış sağladıkları görülmüştür. Araştırma sonucunda bilimsel yaratıcılık için bilimsel yeteneğin olması gerektiği yargısına ulaşılmıştır.

Lemons (2005), lisede bulunan öğrencilerin kendi yaratıcılıklarının farkındalık düzeyi ile ilgili 242 kolej öğrencisi üzerinde araştırma yapmıştır. Araştırma nitel bir araştırma olup açık uçlu sorular ile kendi yaratıcılıkları hakkında görüşleri öğrenilmiştir. Sonuç olarak öğrencilerin çoğunun yaratıcı alanda gerekli özyeterliliğe sahip öğrenciler olmadığına ulaşılmıştır.

Laius ve Rannikmae (2005) lise dokuzuncu sınıf kademesinde öğrenim gören öğrencilerin yaratıcı düşünme becerisini, teknolojik okuryazarlık eğitiminin ne şekilde etkilediği hususunda çalışma yapmışlardır. Öğrencilere çelişkili olay testi uygulanmış ve üç ölçek kullanılmıştır. Bunlar; bir olay verilip soru sorma, sebepleri belirtme ve neticeyi tahmin etme olarak belirlenmiştir. Cevaplar akıcılık, esneklik ve karmaşıklık düzeylerinde incelenmiştir. Araştırma sonucu bilimsel teknolojik okuryazarlık öğretiminin öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini geliştirdiği saptanmıştır.

Güngör (2006) coğrafya eğitiminde yaratıcı düşünme yöntemleri kullanımının öğrencilerin başarısına olan etkisini incelemiştir. Yapılan araştırmada yaratıcı düşünmeyi

geliştiren ortamlar ile geleneksel ortamlar karşılaştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda yaratıcı düşünmeyi destekleyen etkinliklerin olduğu grup lehine anlamlı fark bulunmuştur.

Demirci (2007), Eskişehir Suzan Gürcanlı İlköğretim Okulunda öğrenim gören 6.sınıf öğrencilerinin yaratıcılık yaklaşımının erişiyile ve tutuma etkisini irdelemiştir. Araştırmada kontrol gruplu ön test – son test deneysel desen kullanılmıştır. Deney grubu öğrencilere yaratıcılık yaklaşımı uygulanarak ders işlenmiş kontrol grubu geleneksel yöntemle dersi işlemiştir. Araştırma sonunda deney grubu ile kontrol grubu arasında tutum ve eriş puanları açısından yaratıcılığın kullanıldığı deney grubu lehine olumlu değişim bulunmuştur.

Temizkan (2010) öğrencilerin yaratıcılıkla yazım becerisini geliştirmek için öğretmenin neler yapması gerektiği üzerine çalışma yapmıştır. Öğretmenler, öğrencilere rehberlik ederek onların hayal gücünü ortaya çıkaracak etkinliklere yer vermelidir. Öğretmenin kendisinin yeniliğe açık olması gerekmektedir ve açık görüşlü bir insan olması gerekmektedir. Öğretmenin kendisi değişik tekniklere açık olduğunda öğrencilerini de bu yola teşvik eder. Sonuç olarak öğretmenin yaratıcı yazma becerisini öğrencinin kazanmasını sağlamak istiyor ise kendisini de olaya dahil etmesi gerekir ve öğrenciyle beraber çalışmalar yapmalıdır.

Birişçi ve Karal (2011), öğrencilerin bilgisayarlı ortamda materyal tasarımında işbirlikli öğrenmelerinin yaratıcı düşünme becerilerine etkisini incelemiştir. Çalışma Artvin Çoruh Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği bölümü birinci sınıfta okuyan 34 öğrenci ile yürütülmüştür. Tek gruplu deneysel çalışmada öğrencilerin yaratıcılıkları ile ilgili veriler “Yaratıcı Düşünme Becerisi Ölçeği” ile toplanmıştır. Ölçek yer alan madde sayısı 40’tır. Uygulamadan önce öğrencilerin yaratıcılığı ön test verilere göre orta ve ortanın üstünde derecede yer almıştır. Deneysel işleminden sonra öğrencilerin yaratıcılıklarında ön teste göre artış meydana gelmiştir. Araştırma neticesinde öğrencilerin işbirlikli çalışmalarının yaratıcılığa olumlu bir etkisinin olduğu görülmüştür.

Özerbaş (2011) yapmış olduğu araştırmada yaratıcı düşünme ortamlarının öğrenci başarısı üzerine olan etkisini incelemiştir. Çalışmada iki grupta bulunan öğrencilere aynı konuyu aynı süre zarfında anlatmıştır. Kontrol grubuna geleneksel anlatım ile ders anlatılmış, deney grubuna yaratıcı ortamda yaratıcılığı geliştirmeyi destekler etkinlikler ile ders anlatılmıştır. Çalışmanın sonucunda yaratıcılığın gelişmesi için uzun süre olması gerektiğine karşın ortam uygun hale getirilirse yaratıcı düşünmenin gelişebileceği sonucuna varmıştır.

Temizkan (2011), Türkçe eğitimde Nasreddin Hoca fıkralarının yaratıcı düşünmeyi geliştirmesi bakımından çalışma yapmıştır. Nasreddin hoca fıkralarında tespit ettiği yaratıcı düşünme özelliklerinden bazıları; sorun çözümede pratik yollar üretme, olaylar arasında ilişki kurma, özgün düşünce üretme, buluş yapabilme vb. bu şekildedir. Bütün bunlar dikkate alındığında Türkçe dersinde fıkralara yer verilmeli ve günlük hayatta yaratıcı düşünme özelliklerini uygulama sağlanacağı sonucuna varmıştır.

Akıllı (2012) yapmış olduğu çalışmada sekizinci sınıf öğrencilerinin yaratıcılık ve eleştirel düşünme düzeylerini değerlendirmiştir. Çalışmanın sonunda öğrencilerin genel olarak yaratıcı olmadıkları ve eleştirel düşüncelerinin düşük olduğu saptanmıştır. Cinsiyetlerine göre öğrencilerin yaratıcılıkları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Öğrencilerin yaratıcılık ile eleştirel düşünceleri ilişkisinde orta boyutta anlamlı ilişki olduğu görülmüştür.

Ulaş, Tedik ve Sevim (2014), yaratıcı drama aktivitelerinin ilkökul 4.sınıf öğrencilerine uygulanması sonucu yaratıcı düşünme becerilerinin gelişmesine olan etkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda yaratıcı aktivitelerin öğrencilerin yaratıcı düşüncelerinin üstünde olumlu etki olduğu saptanmıştır. Gelir durumu ve cinsiyet gibi değişkenlerin yaratıcılık faktörü üzerinde anlamlı bir farklılık sağlamadığı sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak yapılan araştırmalar incelendiğinde yaratıcı düşünme yaklaşımının öğrencilerin başarılarına olumlu yönde etki ettiği görülmüştür. Bu nedenle Türk Dili ve Edebiyatı dersinde yaratıcı düşünme yaklaşımının daha çok yer alması gerekmektedir. Eğitimin değişen yüzü ile yaratıcılık konusunun önemi artmış ve yapılan araştırmalar neticesinde yaratıcı düşünme öğrencilerin yaratıcı düşünme, akademik başarı ve işbirliği projelerin gelişmesine etkisinin incelenmesinin faydalı olduğu görülmektedir. Bu araştırma ile Türk Dili ve Edebiyatı dersinde çevrim içi ansiklopediler aracılığı ile öğrencinin yaratıcı düşünmesinin geliştirilmesini sağlamak ve alan yazına katkıda bulunmak düşünülmektedir.

İşbirlikli Öğrenme ile ilgili Araştırmalar

Iyamu ve Ukadike (2007) yaptığı çalışmada üniversitede eğitim gören öğrencilere yönelik işbirlikli öğrenmenin etkinliği ve sınırlılıkları hakkındaki düşüncelerini ele almıştır. Çalışmada 20 maddelik ölçek 600 öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Öğrenciler işbirlikli öğrenmenin; başarı, aktif öğrenme, etkileşim ve grup çalışmalarını geliştirmede etkisi olduğu görüşündedirler. İşbirlikli öğrenmenin zorluklarını da belirten öğrenciler bulunmaktadır. Öneriler içerisinde öğretim elemanlarının öğrencilerine işbirliğini kazandırmaları için daha fazla titizlikle çalışmaları gerektiği yer almaktadır.

Özdamlı ve Uzunboylu (2008) araştırmalarında öğretmen adaylarının teknoloji destekli işbirlikli öğrenme ortamlarına yönelik tutumlarını incelemiştir. Araştırma, BÖTE bölümü üçüncü sınıf öğrencilerinden 35 kişi ile yürütülmüştür. Araştırmada forum, e-posta ve messenger ortamlarından faydalanılmıştır. Araştırmada ön test- son test olarak teknolojiye yönelik tutum ölçeği ve işbirlikli öğrenme kriterlerine uyum ölçeği kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda teknoloji destekli işbirlikli ortamlarda öğrencilerin çalışması ile tutumlarının arttığı saptanmıştır.

Sarsar (2008), web sayfası ve forum sistemini kullanarak senkron ve asenkron işbirlikli öğrenme ortamlarının, üniversite öğrencilerinin sosyal becerilerinde duyuşsal boyutuna etkisini incelemiştir. Bu araştırmada kontrol gruplu ön test-son test yarı deneysel desen kullanmıştır. Araştırmaya Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü ikinci sınıf öğrencilerinden 36'sı deney ve 36'sı kontrol grubu olmak üzere toplam 72 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın sonucunda çevrimiçi işbirlikli öğrenme uygulaması ile geleneksel öğrenme uygulamaları arasında duyuşsal ve sosyal duyarlılık gibi alt boyutlarda anlamlı bir fark elde edilememiştir. Fakat öğrencilerin öğrenme ortamının farklılığından dolayı pozitif anlamda davranışlar kazandıkları ve birbirleriyle veri alışverişi yapmalarından dolayı memnuniyet duydukları saptanmıştır. Öğrencilerden %69'u çevrimiçi işbirlikli öğrenme ortamının etkileşimlerini arttırdığını belirtmişlerdir.

Uysal'ın (2009) Stevens ve Slavin'den (1995) aktardığına göre, iki yıl boyunca, farklı derslerde işbirlikli modelin uygulanması, öğretmen planlamalarının işbirliğine göre düzenlenmesi, veli katılımı, okul yöneticileriyle öğretmenlerin beraber kararlar almaları, öğretmenlerin yardımlaşması öğelerinden oluşan İşbirlikli Okul Modelinin etkililiğini araştırmışlardır. Araştırmanın deney grubunu iki okul 21 sınıf, kontrol grubunu üç okul 24 sınıf oluşturmuştur. 1012 altıncı sınıf öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmanın 12 aylık uygulanmasının akabinde işbirlikli okul modelinin uygulandığı öğrenciler kelime okuma alanında kontrol grubuna göre anlamlı boyutta başarı göstermişlerdir. İkinci yıl tamamlandıktan sonra deney grubundaki öğrencilerin kontrol grubundaki öğrencilere göre kelime okuma, metin okuma, matematik becerisi alanlarında anlamlı başarılar göstermişlerdir.

Law (2010) yapmış olduğu araştırmada jigsaw tekniğini uyguladığı deney grubunun kontrol grubundan daha başarılı olduğunu belirlemiştir. Jalilifar (2010) işbirlikli öğrenme yöntemlerinden öğrenci takımları, başarı bölümleri ve grup araştırması tekniklerini İngilizce

alan öğrencilere uygulamış ve çalışmanın sonucunda deney grubunun okuduğunu anlama düzeyinin kontrol grubunda bulunan öğrencilere göre daha yüksek olduğunu saptamıştır.

Alsancak ve Altun (2011), çalışmalarında bilgisayar destekli işbirlikli ortamda öğrencilerin geçişken bellek düzeyleri ile işbirlikli uyumu, işbirlikli atmosfer ve performansları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma Hacettepe Üniversitesi BÖTE bölümünde bulunan 45 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmada öğrencilerden wiki üzerinden içerik geliştirmeleri sağlanmıştır. Veri toplamada kişisel bilgi formu ve 3 adet ölçekten faydalanılmıştır. Araştırma sonucunda geçişken belleğin işbirlikli süreçte etkili olduğuna ulaşılmıştır.

Demirdağ ve Kartal (2011) yaptıkları çalışmada, anorganik kimya dersi içerisinde web ortamında işbirlikli çalışmalarda Moodle yoluyla öğrencilerin web destekli işbirlikli öğrenmeye yönelik görüşlerini belirlemiştir. Araştırma Dokuz Eylül Üniversitesinde öğrenim gören ikinci sınıf öğrencilerinden 18 kimya öğrencisi ile yürütülmüştür. Veri toplamada, görüşme formu, web sayfası forum etkinliği ve web destekli işbirlikli öğrenme görüş anketi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin çoğu öğretimi yararlı bulmuştur. Öğrenciler işbirlikli öğrenmede web sayfasının dikkat çekiciliğini beğenmişler, web sayfası üstünde arkadaşları ile etkileşim kurmalarında rahat hissettiklerini belirtmişlerdir.

Golgır (2011), üniversitede bulunan birinci sınıf öğrencilerin kimya dersinde Atom ve Kuantum ünitesindeki akademik başarılarına işbirlikli yöntemlerden olan jigsaw tekniğinin etkisini araştırmıştır. Çalışmasını kimya dersinden sorumlu 54 öğrenci ile gerçekleştirmiştir. Çalışmanın sonucunda işbirlikli öğrenme ile gerçekleştirilen derste bulunan öğrencilerin daha yüksek başarı gösterdiklerini saptamıştır. Araştırma bitiminde öğrenciler ile yapmış olduğu görüşmede, işbirlikli öğrenme ile öğrencilerin etkileşiminin geliştiği, bilgilerin

paylaşılmasının konuyu pekiştirdiği, öğrencilerin sorumluluklarının gereğinin yapmak için çabaladıkları sonucuna ulaşmıştır.

Thanh (2011) çalışmasında işbirlikli öğrenmenin sınıfta uygulanabilirliğine yönelik öğrenci ve öğretmen görüşlerini incelemiştir. Araştırmanın sonunda öğretmenlerin işbirlikli öğrenme tekniklerini kullanmak istedikleri ancak yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Bazı öğretmenler ise sınıfın materyallerinin eksikliğinden bahsetmiştir. Thanh işbirlikli öğrenmenin yeterli seviyede uygulanabilir olmamasının sebebini iş yükü ve müfredatın fazlalığı olarak belirtmiştir.

Gillies (2014) makale çalışmasında işbirlikli öğrenme ile ilgili yapılan çalışmaları ele almış ve bu amaçla yöntemin başarıya varması noktasında etkili faktörleri incelemiştir. Sonucunda işbirlikli öğrenme yaklaşımı ile öğrencilerin iletişim yeteneklerinin ve bireyler arasındaki ilişkinin geliştiğini ve öğrencileri güdüleyerek karşılıklı bağlantıyla birbirlerinin öğrenmelerini sağladıklarını saptamıştır. Gillies çalışmasıyla, gruptaki üyelerin birbirlerine destekleri sayesinde birbirlerinin tecrübelerinden fayda sağlayacağına ulaşmıştır. Bu bağlamda işbirlikli öğrenme sayesinde öğrencinin sosyalleşmesinin yanında birbirlerine olan destekleriyle kendini ifade etme ve karşısındakini dinleme yetisine sahip olacağını vurgulamıştır.

Bıyıklı (2015), çalışmasında işbirlikli öğrenme yöntemi ile geleneksel öğrenme yöntemini karşılaştırmıştır. Araştırmada deney grubunda işbirlikli öğrenme yöntemiyle ders işlenirken, kontrol grubunda geleneksel öğrenme yöntemi kullanılmıştır. Verilerin analizinde deney grubundaki öğrencilerin daha başarılı olduğu sonucuna varmıştır. Deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilere göre laboratuvar uygulama başarılarının daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Kibirige ve Lehong (2016), yapmış oldukları çalışmada 12.sınıf öğrencilerinin işbirlikli öğrenme modeli uygulanmasıyla atış hareketleri üzerine etkisini incelemişlerdir. Çalışma 49 öğrenci ile yürütülmüştür. Deney grubunda işbirlikli öğrenme modeli, kontrol grubunda geleneksel öğrenme uygulanmıştır. Ön test ve son testin uygulandığı çalışmada deney grubunda bulunan öğrencilerin kontrol grubunda bulunan öğrencilere göre daha yüksek performans gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuçta çevrim içi ansiklopedi teknolojisi aynı çalışma sayfası üzerinde birden çok öğrenciyle çalışabilme fırsatı sağlamasıyla, işbirlikli öğrenmeyi destekleyen uygun bir teknoloji olma önemine sahiptir. Sonuç olarak öğrencilerin işbirlikli öğrenmesinin ve yaratıcı düşüncelerinin gelişmesinde çevrim içi ansiklopediler önemli bir role sahiptir. Ayrıca lise düzeyinde wiki, yaratıcı düşünme, işbirlikli öğrenme ve yurt içinde eğitimde wiki kullanımı ile ilgili araştırmaların sınırlılığı nedeniyle araştırmada çevrim içi ansiklopedilerin 10.sınıf öğrencilerinin işbirlikli öğrenme ve yaratıcı düşünme becerilerine etkisi üzerinde durulmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı onuncu sınıf lise öğrencilerinde işbirlikli öğrenme ve yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesinde, çevrimiçi ansiklopedilerin etkisini araştırmaktır. Amaca ulaşma yolunda aşağıdaki adımlar izlenmiştir.

- Öğrencilerin işbirlikli öğrenme ve yaratıcı düşünme beceri seviyeleri nelerdir?
- Bu iki becerinin geliştirilmesi için bilgisayar teknolojilerinin kullanım imkânları nedir?
- Çevrimiçi ansiklopedilerin özelliklerinin incelenmesi ve işbirlikli öğrenmede kullanımı için uygunluğunun test edilmesi.

- Çevrimiçi ansiklopedi uygulaması için uygulama modelinin geliştirilmesi ve modelin ders süresince uygulanıp, etkisinin değerlendirilmesi.

Araştırmanın amacına uygun olarak Türk Dili ve Edebiyatı dersi seçilmiştir. Bu çalışma Türk Dili ve Edebiyatı dersinde çevrim içi ansiklopedilerin onuncu sınıf öğrencilerinin işbirlikli öğrenmelerine ve yaratıcı düşüncelerine etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Uygulamada 3 hedefe ulaşmak amaçlanmıştır: Türk Dili ve Edebiyatı dersinde çevrimiçi ansiklopedi modelinin geliştirilmesi ile;

- Öğrencilerin, MediaWiki aracının kullanımını öğrenmekle çevrimiçi ansiklopediler için makale yazma becerisini öğrenmeleri,
- Öğrencilerin, ortak makale yazma sürecinde işbirlikli öğrenme becerilerini kazanmaları,
- Ortak çalışma sürecinde öğrencilerin işbirlikli öğrenme ve yaratıcı düşünme becerilerinin iyileşmesi.

Araştırma Soruları

Araştırmanın alt problemleri aşağıda maddeler halinde verilmektedir.

1. Deney grubu (Çevrim içi ansiklopedi kullanan) öğrencilerinin ön test-son test yaratıcılık ölçeğinden aldıkları puanlara göre sahip oldukları yaratıcılık düzeyi nedir?
2. Kontrol grubu (Geleneksel yöntemle öğrenen) öğrencilerinin ön test-son test yaratıcılık ölçeğinden aldıkları puanlara göre sahip oldukları yaratıcılık düzeyi nedir?
3. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön test yaratıcılık ölçeğinden aldıkları puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

4. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son test yaratıcılık ölçeğinden aldıkları puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön test işbirliği süreci ölçeğinden aldıkları puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
6. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son test işbirliği süreci ölçeğinden aldıkları puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırmanın Önemi

Teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte bilgiye ulaşmak daha kolay ve daha hızlı hale gelmiştir. Teknolojideki yenilikler insanın yaşamından ayrılmaz bir parça haline bürünmüştür. Bu teknolojik gelişmelerin başında sosyal ağlar gelmektedir. Gündelik hayatın parçası haline gelen bu teknolojik araçların eğitim-öğretim alanında da kullanılması öğrencilerin işbirlikli öğrenmesinin gelişmesinde ve yaratıcı düşünme becerileri kazanmalarında katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Web 2.0 araçlarından wiki ortamları ile alakalı çalışmalara bakıldığında genel olarak üniversite düzeylerindeki derslerde lise düzeyine oranla daha fazla çalışma olduğu görülmektedir. Bu nedenle 10.sınıf Türk Dili ve Edebiyatı dersinde yapılan çalışmanın literatüre katkı getirebileceği düşünülmektedir. Ayrıca işbirliğini ve yaratıcılığı geliştirmede önemli bir etkiye sahip olabileceği düşünülen çevrim içi ansiklopedi uygulamasının kullanılması Türk Dili ve Edebiyatı bölümü alanında farklı modellerin kullanılmasını destekleyebilir.

Araştırmanın Varsayımları

Araştırmanın varsayımları aşağıda maddeler halinde verilmiştir.

1. Araştırma için kullanılan testlerin öğrencilerce dürüst ve doğru bir şekilde cevaplandırıldığı varsayılmıştır.
2. Deney ve kontrol gruplarında yer alan öğrencilerin derse karşı ilgi ve alakalarının yakın derecede olduğu varsayılmıştır.
3. Araştırmada dışsal değişkenlerin araştırmanın içsel geçerliliğini etkilemediği varsayılmıştır.

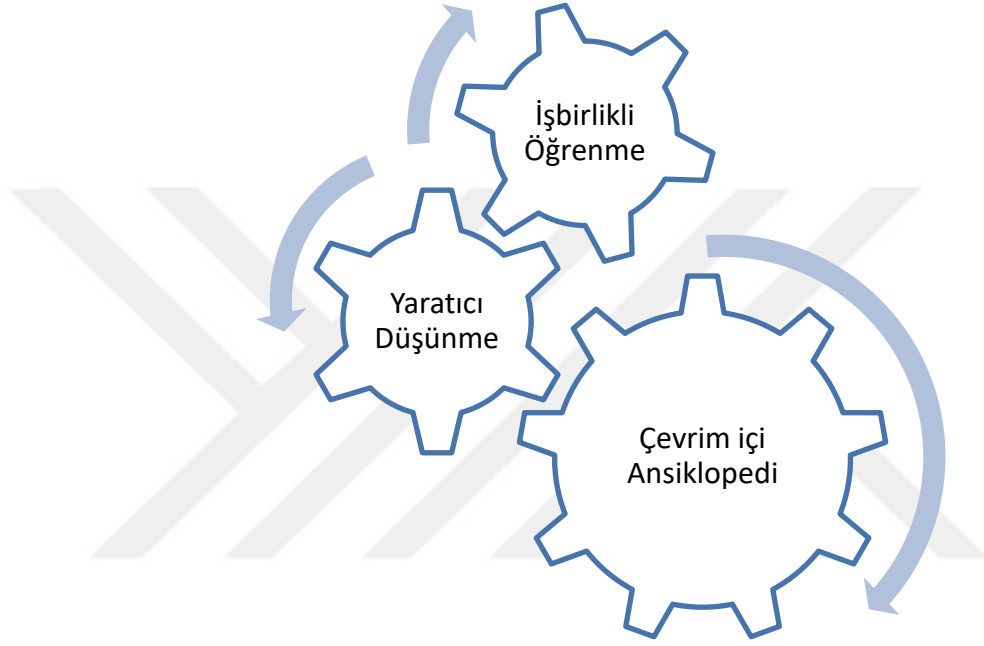
Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıda maddeler halinde verilmiştir.

1. Araştırmanın deneysel uygulama süresi 3 haftalık zaman ile sınırlandırılmıştır.
2. Araştırma, 2018 – 2019 eğitim öğretim yılında Çanakkale Mehmet Akif Ersoy Mesleki Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi 10.sınıfta öğrenim gören toplam 64 öğrenci ile sınırlandırılmıştır.
3. Araştırmada kullanılan ölçme araçları “İşbirliği Süreci Ölçeği” ve “Ne kadar Yaratıcısınız” ölçekleri ile sınırlı tutulmuştur.

Bölüm II: Kavramsal Çerçeve

Bu bölümde çalışma alanımızla ilgili olan işbirlikli öğrenme yöntemi, yaratıcılık, yaratıcı düşünme ve çevrimiçi ansiklopedi hakkında açıklamalara yer verilmiştir. Şekil 2’de gösterildiği gibi yapılandırmacı yaklaşıma ulaşmak için işbirlikli öğrenme, yaratıcı düşünme ve çevrimiçi ansiklopedi konuları verilmektedir.

Şekil 2. Kavramsal çerçeve

İşbirlikli Öğrenme

İşbirlikli öğrenme 1920 yıllarında Amerika ve Avrupa tarafından “cooperative learning” ismiyle kullanılmıştır. İşbirlikli öğrenme bir problemin çözümüne yönelik veya bir amaca ulaşmak için kişilerin bir araya toplanıp çalışmasını belirtmektedir (Demirel, 2012). İşbirlikli öğrenme, küçük kümeler halinde akademik hedeflere ulaşmak için yapılan çalışmadır (Johnson, Johnson ve Holubec, 1994). Bu tanımlardan hareket ederek işbirlikli öğrenme için sınıfta bulunan öğrencilerin küçük heterojen gruplar oluşturarak bir problemin

çözümüne ulaşmak veya bir konu hakkında çalışmak için karşılıklı etkileşim gerçekleştirerek yapılan çalışmalar diyebiliriz.

Öğrencilerin öğrenmesini gerçekleştirmek için kullanılan yöntem ve ortam büyük öneme sahiptir. Öğrenci başarısını etkileyen yöntem ve teknikler hakkında yapılan araştırmalar, öğrenciyi merkeze alan öğretim yöntemlerinin öğrencinin başarısını geliştirdiğini göstermektedir (Yıldız, 2001; Akkaya, 2006; Pınar, 2007; Ünlü, 2008). Öğrenciyi merkeze alan öğretim yöntemlerinden biri “İşbirlikli Öğrenme Yöntemi” dir.

İşbirlikli Öğrenme Yönteminin Tarihi

İşbirlikli öğrenme ilk olarak Amerika’da Ortak Okullaşma Harekatı ile kullanılmış sonrasında Dewey ve Albay Parker’ın yardımlarıyla Amerika okullarında öğretim yöntemi olarak kullanılmıştır (Johnson ve Johnson ve Holubec, 1994’den aktaran Uysal, 2009). İşbirlikli öğrenme Amerika ile başlamış daha sonra dünyanın birçok farklı yerinde eğitimde kullanılmıştır, hakkında yüzlerce araştırma yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir.

İşbirlikli Öğrenmenin Kuramsal Dayanakları

İşbirlikli öğrenme yöntemi, Piaget (1965) ve Vygotsky’nin (1962) kuramlarına dayanmaktadır. Psikologların ikisi de öğrenme için sosyal etkileşimin önemine vurgu yapmıştır. İşbirlikli öğrenmeyi diğer yöntemlerden farklı kılan en dikkat çeken özelliklerinden biri de zengin kuramsala sahip olması, üzerinde çok sayıda araştırma yapılmış olması ve eğitimin her düzeyinde kullanılabilir olmasıdır (Uysal, 2009).

Sosyal Bağlılık Teorisi: Uysal’ın (2009) Johnson ve Johnson ve Holubec’ten (1994) aktardığına göre, sosyal bağlılık teorisi sosyal bağlılığı yapılandıran, öğrencinin nasıl ilişkilerinin olduğunu ve bu ilişkilere bağlı sonucun alınma şeklinin nasıl olacağını belirtir. Bu anlayışa göre olumlu bağlılık, grup üyelerinin çalışmalarını cesaretlendiren, geliştiren bir etkileşim ile sonuçlanır.

Bilişsel Gelişim Teorisi: İşbirlikli öğrenme kuramlarından bilişsel gelişim teorisi, Piaget ve Vyogotsky'e kadar uzanır. Piaget'e göre, öğrenci işbirliği yaptığında bilişsel gelişimlerini harekete geçiren sosyo-bilişsel çatışma ortamı oluşur. Vygotsky, bilginin sosyal olduğunu ve bilgiyi kazanıp kullanmak için işbirliğinin olması gerektiğini savunur. İşbirlikli öğrenme ortamlarda öğrenciler bilgi ve düşüncelerini paylaşır ve yanlışlarını düzeltirler, yeni fikirler ortaya koyarlar (Uysal, 2009).

İşbirlikli Öğrenme Yönteminin Öğeleri

İşbirlikli öğrenme yönteminin kavranması ve grup içerisinde işbirliğinin sağlanması için gereken bir takım öğeler bulunmaktadır. Araştırmacılar işbirlikli öğrenme için grup ödülü, sosyal beceriler, olumlu bağlılık, eşit başarı fırsatı, yüz yüze etkileşim, bireysel değerlendirme ve grup sürecinin değerlendirilmesi koşullarının olması gerektiğini belirtmişlerdir. Şekil 3'te işbirlikli öğrenmenin koşulları sunulmuştur.

Şekil 3. İşbirlikli öğrenme koşulları.

i. Grup Ödülü

İşbirlikli öğrenmenin gerçekleşmesinde, öğrencilerin öğrenmelerini gerçekleştirmek için ödülün önemli olduğu bilinmektedir. Kalafat'a (2015) göre işbirlikli öğrenmede etkinliğin düzenlenmesinde, öğrencinin kendisinin ve grup üyelerinin başarısının, grubun başarılı olacağını inanması gerektiğini ancak bunun içinde ödülün olması gerektiğini savunmuştur.

ii. Sosyal Beceriler

İşbirlikli öğrenme öğelerinden sosyal beceriler, grubun etkin şekilde çalışması için öğrencide olması gereken sosyal becerileri kapsamaktadır. Açıkgöz'e (1992) göre öğrencilere bireyler arası etkileşimin nasıl olması gerektiği belirtilmeli ve tüm öğrencilerin bunu gerçekleştirilmeleri sağlanmalıdır. Sosyal beceriler arasında konuya yönelik soru sormak, grup arkadaşlarına saygı duymak, arkadaşlarını dinlemek gibi beceriler yer almaktadır.

iii. Olumlu Bağımlılık

İşbirlikli öğrenmenin en önemli ögesi olumlu bağımlılıktır. İşbirliği öğrenmede öğrenci hedefe ulaşabilmek ve ödüle sahip olabilmek için kendisinin öğrenmesinin yanında grup arkadaşının da öğrenmesinin gerektiği bilincindedir. Johnson ve Johnson'a (1999) göre öğrencinin işbirlikli öğrenmede iki sorumluluğu vardır. Öğrencinin ilk sorumluluğu kendisine verilen materyali öğrenmek, ikinci olarak da gruptaki diğer arkadaşlarının öğrenmesini sağlamaktır. Olumlu bağımlılığın sağlanması için gruptaki öğrencilerin hep beraber kazanacaklarını ya da hep beraber kaybedeceklerinin farkına varmaları gerekmektedir (Johnson ve Johnson, 1999). Olumlu bağımlılık işbirlikli öğrenme için olmazsa olmaz bir ögedir.

iv. Bireysel Değerlendirme

İşbirlikli kuramcılar için önem verilen bir diğer öge bireysel değerlendirilebilirliktir. Grup başarısı gruptaki her öğrencinin öğrenmesine bağlıdır. Öğrencinin kendisini ilgilendirdiği alanı öğrenmesinin yanında gruptaki diğer öğrencilerin de kendi alanlarını öğrenmesi gerekmektedir (Efe, Hevedanlı, Ketani, Çakmak ve Efe, 2008). Gruptaki öğrencilerden hangisinin ne kadar katkıda bulunduğunu öğretmen inceleyerek gruba belirtebilir. Öğretmenin bunu yapmaması durumunda öğrenci yaptıklarının görünmediği algısına kapılıp grupta pasif hale dönüşebilir (Şimşek, Doymuş ve Şimşek, 2008). İşbirlikli öğrenmede gruptaki öğrencilerin güçlenmesinde bireysel değerlendirilebilirlik özel bir etkiye sahiptir.

v. Yüz Yüze Etkileşim

İşbirlikli öğrenme ortamının bir diğer ögesi yüz yüze etkileşimdir. Öğrenciler başarılarını sağlamak için birbirlerine destek olmalı, geri bildirimlerde bulunmalı, cesaretlendirmeli ve yönlendirmelidir. Saban'a (2000) göre grupta bulunan öğrencilerin bilgiyi etkin bir halde işlemesine, birbirleriyle yardımlaşmasına, gerekli durumlarda bilgilerini ve materyallerini paylaşımlarına ve dönütler sağlamasına yüz yüze etkileşim fırsat sunar.

vi. Eşit Başarı Fırsatı

İşbirlikli öğrenme öğelerinden olan eşit başarı fırsatı, işbirliği gruplarında bulunan her bir öğrencinin başarılı olması gerektiğini bildiğinden gruptaki üyeler birbirlerinin öğrenmelerine yardımcı olur. Öğretmen, öğrencinin başarı boyutlarına bakmadan her bir öğrencinin eşit şekilde çaba göstermesine uğraşmalı ve her birinin emeğini değerlendirmeye özen göstermelidir (Açıkgöz, 1992).

vii. Grup Süreci Değerlendirme

Grup sürecinin değerlendirilmesi, etkinlik sonunda öğrenci davranışlarının değerlendirmesini belirtmektedir. Grup içerisinde yer alan öğrencilerin, grup amacının ne kadarını gerçekleştirdiğini saptamak, hangi çalışmada eksiklik bulunuyor hangi çalışmada başarılı olmuşlar bunu belirlemeleri gerekir (Ünlü, 2008). Değerlendirme, grup etkinliklerinin sonucunda, grupta yer alan öğrencilerin göstermiş oldukları davranışlarının hangileri faydalı, hangileri değiştirilmeli, hangileri devam ettirilmelidir bunu kapsamaktadır.

İşbirlikli Öğrenmeye Dayalı Öğrenme Teknikleri

İşbirlikli öğrenme ile ilgili çalışmalar incelendiğinde, işbirliğine dayalı birçok tekniğin olduğu görülmüştür. İşbirliğine dayalı öğrenmede yaygın olarak kullanılan teknikler aşağıdaki Şekil 4'te verilmiştir.

Şekil 4. İşbirlikli öğrenme teknikleri.

a) Birlikte Öğrenme

Johnson ve Johnson'ın geliştirmiş olduğu bu yöntemde grubun amacının belirlenmesi, grup içerisindeki fikir ve materyallerin alışverişi, grup ödülü ve görev paylaşımı büyük öneme sahiptir (Akar, 2012). Birlikte öğrenme tekniği ile öğrenciler, gruba olan faydasına, katkılarına, çalışmalarına ve bireysel çalışmasına göre ödüllendirilir (Şimşek, Doymuş, Doğan ve Karaçöp, 2009). Öğrenciye verilecek ödül, artı bir puan, öğretmenin takdirini alma veya elle tutulabilen bir ödül olabilir (Kalafat, 2015).

b) Takım - Oyun – Turnuva

Bu teknik işbirlikli öğrenmede heterojen grupların yüksek seviyede öğrenmelerinin sağlanması için kullanılan bir tekniktir. Öncelikli olarak gruptaki öğrencilerin bireysel öğrenmeleri homojen gruplar şeklinde turnuvalar ile gerçekleşmektedir. Goodwin (1999), öğrencilerin turnuvanın bitiminde bireysel olarak aldıkları puanla işbirlikli gruplarına geçtiklerini ve sonrasında grubun puanlarının toplandığını, kazananın belirlenmesinde grubun puanının göz önüne alındığını belirtmektedir (Akt. Kalafat, 2015).

c) Grup Araştırması

Bu teknikte sınıf tarafından işlenen bir konunun bölümleri üstünde küçük grupların çalıştıkları bir tekniktir. Öğretmenin bir araştırma sorunu seçmesi ve bu sorunu öğrencilere açıklaması ile grup araştırması tekniği başlatılır (Kalafat, 2015). Araştırmaya ait alt problemler belirlenir ve seçilir. Kalafat'ın (2015) Sharan ve Sharan 'dan (1989) aktardığına göre tüm grup elemanları, konunun nasıl araştırılması ile ilgili planlama yapmaya destek verirler ve son noktada gruptaki öğrenciler araştırdıkları bölümleri birleştirip sınıfa sunarlar.

d) Birleştirme (Jigsaw)

İşbirlikli öğrenme yönteminin en iyi tekniklerinden olan Jigsaw tekniğinde öğretmenin anlatımı olmadan öğrenciler arkadaşlarından konuları öğrenirler. Bu şekilde arkadaşların birbirlerinin çalışmalarına önem verirler ve yardımcı olurlar. Bu teknik kullanılıp yapılan çalışmalar sonucunda tüm öğrenciler bireysel olarak konuların tamamını içine alan bir sınava alınırlar (Doymuş ve Şimşek, 2007).

e) Birleştirme II

Birleştirme II yönteminde öğrenciler bir konu üzerinde çalışır ve aynı konu üzerinde çalışmış öğrenciler konuları tartışmak için toplanırlar. Tartışmaların sonlanması sonucu öğrenci kendi grubuna tekrar gider ve öğrendiğini grup arkadaşlarına öğretirler. Son olarak öğrenciler konuların tamamından bireysel olarak sınava girerler.

f) Karşılıklı Sorgulama

İşbirlikli öğrenme tekniklerinden bir olan karşılıklı sorgulama tekniğı, öğrencilerin birbirine karşılıklı olarak sorular sorması ve cevaplamaları sonucu gerçekleşir. Bu süreç başlamadan önce öğretmen sorulacak olan soruların özelliğine yönelik öğrenene açıklama yapar, ancak soruları öğrenci oluşturur ve birbirlerine sorular yönelterek cevaplandırılır (Senemoğlu, 2005).

İşbirlikli Öğrenme Yönteminde Öğretmen ve Öğrenci Rollerini

İşbirlikli öğrenmede öğretmenin ve öğrencinin üstlendiğı roller bulunmaktadır. Bu kısımda öğrencinin grup içerisinde nasıl davranması gerektiğı, gerçekleştirmesi gereken sorumluluklar nelerdir ve öğretmenin öğrenmeyi kolaylaştırmak için yapması gerekenler, öğrenciye hangi durumlarda rehberlik edeceğı gibi konulardan bahsedilmiştir.

İşbirlikli Öğrenme Yönteminde Öğrencinin Rolü:

Öğrencinin öncelikli olarak görevi, grup içerisinde bir üye olarak diğer grup arkadaşları ile etkin şekilde grup sorumluluğunu yerine getirip grup ödevine çalışmaktır. Öğrenci burada takım becerisini öğrenir ayrıca kendi öğrenmesinden mesul olur. Öğrencilerin bunları gerçekleştirebilmesi için planlama, gözlemci olma ve kendi öğrenimini değerlendirebilmeleri öğretilir. Bu şekilde öğrenmenin gerçekleşmesi, öğrenenin pasif olmaktan çıkıp aktifleşmesini zorunlu kılmaktadır (Richard ve Rogers, 2001). Öğrenci araştıran, gözlemleyen, özetleyen, cesaret verici gibi roller olarak grup içerisinde olumlu bağlılıklarının gerçekleşmesini ve arttırılmasını sağlar (Akt. Uysal, 2009).

İşbirlikli Öğrenme Yönteminde Öğretmenin Rolü:

İşbirlikli öğrenme yönteminde öğretmen rolü, öğretmen merkezli yönteme göre farklılıklar barındırmaktadır. Johnson, Johnson ve Smith (1994), işbirlikli öğrenme sürecinde öğretmenin rolünü altı gruba ayırmıştır. Bu altı rol şunlardır:

-Öğretimin amacının belirlenmesi ve açıklanması: Öğretmen ders öncesi işbirlikli süreç için akademik ve sosyal amaçlar belirler ve bu amaçlardan öğrencilere açıklamalarda bulunur.

-Öğretimden önce kararların alınması: Bu aşamada zamanı göz önünde bulundurarak grup büyüklüğü belirlenir, öğrencilerin gruplara yerleştirilmesi sağlanır, sınıf öğrenciye uygun şekilde düzenlenir, göreve göre uygun materyal seçimi yapılır ve öğrenciye rolleri dağıtılır.

-Öğrencilere görevleri ve amacı tanımlamak: Dersin başında öğrencilerin yerine getirmeleri gereken görevleri ve dersin amacı açıklanır. Öğretmenin öğrenciden beklediği performans ve neticesinde ne kazanacağı öğrenciye anlatılır.

-*İşbirlikli öğrenimin başlangıcı ve devamlılığı*: Öğrenmenin etkin ve verimli şekilde devam etmesi sağlanır.

-*Öğrenme gruplarının gözlemlenmesi ve gerektiğinde yardımcı olmak*: Öğretmen grupları kontrol eder, etkileşimi sağlar ve ihtiyaç halinde öğrenciye grup üyesi gibi yardım eder.

-*Sürecin değerlendirilmesi*; Ders bitiminde öğrencilerin hepsi konuyu özetleyebilmeli ve diğer derse geldiğinde nasıl kullanması gerektiğini öğrenmiş olmalıdır. Öğrencilerin öğrenme düzeyleri uygun kriterlere göre değerlendirilir. Öğrencilerden grupta ilgili süreç hakkında değerlendirme yapmaları istenir (Uysal, 2009).

İşbirlikli Öğrenmenin Faydaları ve Sınırlılıkları

İşbirlikli öğrenme yöntemleri; öğrenciler arasındaki ilişkinin, tartışmalardaki görüşlerinin, arkadaşlarına desteklerinin gözlenebilmesi yönünden öğretmenlere önemli imkânlar tanımaktadır (Prichard, Bizo ve Stratford, 2006). İşbirliği etkinlikleri, öğrencilerin bilgiye ulaşmalarını, eleştirel düşünme becerilerini, akademik gelişmelerini ve arkadaşlar arasında etkileşimi kolaylaştırabilir (Lopez, Fortiz, Edo ve Garcia, 2009). İşbirlikli öğrenme, öğrencinin özgüvenini artırır ve öğrenciler arasında birbirlerine karşı sorumluluklarını geliştirir.

Araştırmalar neticesinde Johnson, Johnson ve Holubec (1994) işbirlikli öğrenmenin faydalarını aşağıdaki gibi belirtmiştir:

- İşbirlikli öğrenme, öğrenmenin yapıcı olmasını ve aktif duruma gelmesini sağlar.
- Öğrencilerde öğrenmeye karşı isteklendirme ve süreklilik sağlar.
- Grup içerisinde öğrencilerin karşılıklı öğrenmelerine destek olur.
- Öğrencide empatinin gerçekleşmesi sağlanır.
- Öğrencilerin ait olma hissi sağlanmış olur.

- Öğrencide okula olan sevgiyi arttırır ve devamlılığı sağlar.
- Öğrencilerin bireysel farklılıklarını görmelerine olanak verir.
- Öğretmenin, bilgiyi veren tek kişi olma algısı yok olur.
- Öğrencinin öğrenmesinde sorumluluk sahibi olması bilincini kazandırır (Akt. Uysal, 2009).

İşbirlikli öğrenmenin avantajlarının yanı sıra bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Özden (2005) bu sınırlılıkları şu şekilde belirtmiştir:

- Çalışmayı değerlendirmekte zorluk yaşanır.
- Grup içerisindeki anlaşmazlıklar nedeniyle ürün elde edilemeyebilir.
- Grup çalışmasında her öğrenci üzerine düşen görevi yerine getirmeyerek diğer arkadaşlarına bırakabilir.
- Grup tarafından hazırlanan sunum istenilen yeterlilikte olmayabilir.
- Öğrencilerde olgunluk tam değil ise grup verimli çalışma gerçekleştiremeyebilir.

+	Faydaları	Sınırlılıkları
	<ul style="list-style-type: none"> *Eleştirel ve yaratıcı düşünme becerisinin geliştirir. *Sosyalleşmeyi geliştirir. *Özgüveni arttırır. *Sorumluluk bilincini geliştirir. *Çeşitli etnik kökenli öğrencilerin etkileşimini geliştirir. *Öğrenimde zorluk yaşayan öğrencinin öğrenme düzeyini arttırır. *Anında geri bildirim alma sağlar. 	<ul style="list-style-type: none"> *Değerlendirme yapması zordur. *Grup içerisinde öğrencilerin bazıları az çalışabilir. *Düşük yetenekli öğrenciler grup ürününün yüksek yetenekli öğrencilerce bitirilmesini düşünebilirler. *Yüksek yetenekli öğrenciler gruplarında düşük yetenekli öğrenciler olduğunda az çalışabilirler.

Şekil 5. İşbirlikli öğrenme fayda ve sınırlılıkları.

Öğrenme sürecinde, işbirlikli öğrenme yönteminin öğrenciler ve öğretmen açısından faydaları ve sınırlılıkları bulunmaktadır (Kalafat, 2015, s.13). İşbirlikli öğrenmenin fayda ve sınırlılıkları Şekil 5’de verilmiştir.

Yaratıcı Düşünme

İnsanın en önemli aktiviteleri arasında zihinsel yetilerini kullanarak yeni ve özgün bir ürün yaratması vardır. Bu sebeple sanatçılar ve bilim adamları yaratıcılık üzerinde dikkat kesilmekte ve birçok eğitimci de öğrencilerin yaratıcılık becerileri üzerine çalışmalar yapmaktadır (Uysal, 2009).

Yaratıcılık kavramı birçok yazar tarafından çeşitli şekillerde ele alınmış ve birçok yönden algılanıp tanımlanmıştır. Yaratıcılığı yazarların bazıları düşünme süreci içerisinde değerlendirmiş bazıları meydana gelen ürün olarak ele almış bazıları ise yaratıcı bireyde bulunan özelliklere yönelmişlerdir. Birçok görüş ve farklı bakış açısına rağmen ortak sayılabilecek nokta, özgün bir ürünün meydana geliş sürecidir (Öncü, 2003).

Yaratıcılık kavramı için net bir tanımlama bulunmamaktadır. Yaratıcılık kavramı hakkında yapılmış bazı tanımlar şu şekildedir:

Yaratıcılık var olan bilgiler arasında ilişkilerden faydalanarak yeni bilgi üretmektir (Soylu, 2004). Vernon (1989) yaratıcılık hakkında, kişinin herhangi bir konuda yeni bir fikir veya görüş üretme ve buluş oluşturabilme becerisi olarak belirtmektedir (Akt. Demirci, 2007). Yaratıcılık, tek başına yeni bir ürün elde etmek değil aynı zamanda tüm verileri sentezleme, çeşitli çözüm önerileri geliştirme ve olguları sıra dışı düşünebilmesidir (Karataş, Özcan, 2010).

Torrance, yaratıcılığı problemlere, eksik verilere, kayıp olgulara, bozuk bilgilere karşı duyarlı olma, zorluğu tanımlama, çözüm bulma, eksikliğin giderilmesi için çalışmalar yapma,

yaptığı çalışmalarını kontrol edip değiştirme ve sonuca ulaşması olarak tanımlamaktadır (Akt. Sungur, 1992).

Yaratıcılık hayal gücü ile bağlantılı düşünme şeklidir. Yaratıcılık bütün bilişsel ve duygusal alanın içinde yer almaktadır. Yapılan birçok araştırmada yer alan yaratıcı düşünme, bireyde olması ödüllendirilen ve yokluğu durumunda geliştirilmesi için eğitim yöntemleri kullanılan bilişsel bir yetenektir (Aslan, 2002). Yaratıcı düşünen birey, sıradan bir kişiden farklı özelliklere sahip olmalıdır.

Yaratıcılık, tam olarak cevaplanmamış problemlere yeni çözümler, gidişatlar, düşünceler, buluşlar ortaya koyma yetisidir (Senemoğlu, 2005). Yaratıcılık “yaratma”, “sentez” ve “değişiklik” olarak üç şekilde karşımıza çıkar:

1. Yaratma: Bir şey yapma, yaptığına varlık kazandırma hareketi ve boşlukları doldurma ile alakalıdır.
2. Sentez: Birbiri ile ilişkisiz gibi görünen olayların, ürünlerin, fikirlerin bir araya getirilmesi ile özgün bir düşüncenin oluşturulmasıdır.
3. Değişirme: Var olan bir ürünün, bir düşüncenin katkısının artırılması amacıyla değiştirilmesidir (Karataş, Özcan, 2010).

Yaratıcı Birey

Geçmişten günümüze kadar araştırmacılar tarafından yaratıcı bireylerin özellikleri incelenmiş, “Herkes yaratıcı mıdır?”, “Kim, ne kadar yaratıcı?”, “Yaratıcı bir insanın kişisel özellikleri nelerdir?” sorularına cevap bulmaya çalışılmıştır. Örnek vermek gerekirse Torrance (1963), Dellas ve Gaier (1970), Baron ve Harrington (1981), Motamedi (1982), Albert ve Runco(1989) ve Eysenck (1997) araştırmacılardan bazılarıdır (Özcan, 2010).

Torrance’e (1989) göre yaratıcı olan birey,

- Kendisine güvenen, cesaretli,
- Üstün hayal dünyasına sahip,
- Her zaman enerjik,
- Komik ve mizahlı,
- Riskten çekinmeyen,
- Merak duygusu olan,
- Güdülenmesi yüksek,
- Duygusal,
- Çalışkan ve azimli,
- Çeşitli değerlere sahip,
- Başkalarının fikirlerine açık olmalıdır (Akt. Yan, 2005).

Dellas ve Gaier (1970) yaratıcı bireyin özelliklerini şu şekilde belirtmişlerdir:

- Özgür,
- Üstünlük,
- İçsel Olgunluk,
- Açıklık,
- Çeşitli ilgi alanları,
- Kendisi ile barışık,
- Esneklik,
- Sosyal denge,
- Sezgili olma.

Csikszentmihalyi (2002) yaratıcı bireyin özelliklerini şu şekilde belirtmiştir:

- Enerjik, sessiz ve rahattır.
- Zeki, acemi ve deneyimsizdir.

- Hem eğlenceli hem de disiplinli aynı zamanda sorumluluğa ve sorumsuzluğa birlikte sahiptir.
- Gerçekler ile hayal arasındadır.
- Alçak gönüllü, aynı zamanda gururlu yapıya sahiptir.
- Çelişkiler karşısında kendisini korumaya alır.
- Öznel düşünceye ve iş hırsına sahiptir.
- Sıradan bir kişinin katı düzeyini ve özgün birinin de eğilimlerini gösterir.
- Duyarlı ve açık görüşlü olması rahatsızlık verse de bu yönünü göstermekten çekinmez (Akt. Üstündağ, 2003).

Burada belirtilen özellikler her ne kadar olumlu olsa da yaratıcı bireyler sadece bu olumlu özelliklere sahip olmayabilir. Bazı durumlarda bu özelliklere ters düşen kişisel özellikleri de barındırabilirler. Bunlara örnek olarak karmaşaya, düzensizliğe ilgi duyma, çevresine karşı utangaçlık sergileme, dik başlı, hatalar bulan, memnuniyetsizlik gibi özellikler söylenebilir (Sungur, 2003). Yaratıcı bir bireyin bu özelliklerin tamamına sahip olması beklenemez ancak bu özelliklerin çoğuna sahip olabilir.

Yaratıcılığa İlişkin Kuramlar

Yaratıcılık ile ilgili çeşitli bakış açıları bulunmaktadır. Geçmişten günümüze kadar farklı yaklaşımlarla tanımlanmaya çalışılan yaratıcılık kavramı, bütün davranış bilimlerinde henüz ortak bir tanıma ulaşmamıştır. Tarihsel değişim çerçevesinde yaratıcılık ile ilgili psikoanalitik, gestaltçı, bilişsel, hümanistik ve karmaşık yaklaşımlarla farklı tanımlamalar mevcuttur (Demirci, 2000).

Psikoanalitik kuram

Bu kurama yönelik Freud'un çalışmaları başı çekmekle beraber çeşitli birçok kaynak bulunmaktadır. Ancak sistemsiz olarak düzensiz yapıya sahiptir. Freud yaratıcılığı bireyde

olması gereken bir yetenek olarak görmektense bilimsel olmayan konulara bağlamaktadır (Yavuzer, 1994).

Sungur (1992), psikoanalitik yaratıcılık kuramında Freud'dan daha çok Cris ve Kubie'nin görüşlerinin fayda sağladığını belirtmiştir. Cris yaratıcı süreci iki aşamada olduğunu belirterek ilk aşamada, ego düşünceler üzerindeki etkisini azaltır, bu sayede düşünme zamanında meydana gelen nötr enerji işlevsel zevke dönüşerek bireyi yaratıcılığa yönlendirir. Kuramlar arasındaki en tartışmalı kuram psikoanalitik kuramdır diyebiliriz. Bu kuram yaratıcılığa çeşitli taraflardan bakması, tartışmaları arttırması ve bu alana olan çalışmaları arttırması gibi yönlerden büyük öneme sahiptir (Akt. Uysal, 2009).

Hümanistik kuram

Literatürde “İnsancıl kuram” olarak da bilinen bu kuram Rogers ve Maslow tarafından ortaya atılmıştır. Hümanistik kuramda yaratıcılık, yaratıcı bir sürecin karmaşık bağlantıların ürünü olarak meydana gelmesini, kişinin yaşantısındaki şartların oluşması için olayların gerektiği belirtilmektedir (Sungur, 1992).

Çağrışım kuramı

Çağrışım kuramının isminden de anlaşılacağı üzere yaratıcı düşünmeyi çağrışımlarla tanımlamaktadır. Bu kuramın önemli isimlerinden olan Mednick (1962), yaratıcı düşüncenin olumlu rastlantı, benzerlik ve aracılık olmak üzere üç aşamadan meydana geldiğini belirtmiştir. Mednick'e göre yaratıcı düşünme süreci, yeni bileşimler oluşturmada belirli şartları sağlayan, belirli bir uğraşa yarayan bir grup çağrışım öğelerinin birbiri ile ilişkilerinin bir araya getirilmesidir (Akt. Yavuzer, 1994). Mednick'in görüşünden yola çıkarak bilgi ve tecrübenin bireyin yaratıcı düşünme gücünün gelişmesinde etkili olduğu belirtilebilir. Kişinin alanında uzmanlaşması, o kişinin yaratıcılığının arttığı anlamına gelmektedir.

Gestalt kuramı

Gestalt kuramının önemli isimleri arasında Koffka, Köhler ve Wertheimer yer almaktadır. Gestaltçılar yaratıcılık kavramından ziyade daha çok “üretken düşünce” ve “problem çözme” kavramlarına yer vermektedirler. Gestaltçılar, düşünmenin oluşmasının temelini farklı farklı tepki çağrışım bağından oluştuğu düşüncesine karşı çıkarlar. Gestaltçı kuramcılara göre birey, sorunu oluşturan öğelerin hepsine bir bütün olarak tepki vermekte, sorunun tüm yapısının farkına varmakta, yapının parçalarını doğal ve özgün bir bütün meydana getirmek üzere algılamaktadırlar (Çiftçi, 2002). Gestaltçı kuram, ülkemizde yaratıcı düşünceyi geliştirmek için olmasa da öğrenimi geliştirip kolaylaştırdığı için uzun bir süre kullanılmış ve eğitim-öğretimde ilkökul düzeyinde Gestaltçı bir kurguya dayalı olarak yapılmıştır (Uysal, 2009). Gestaltçı kuram için sorunun çözümünün parçalardan gidilmesinden ziyade bütün olarak görerek çözüm yoluna gidildiği söylenebilir.

Algı kuramı

Yaratıcılığın oluşması için algısal hareketin isteklendirme ile bir arada kullanılması gerekmekte olup bununla beraber bireyin sıradan düşünme alışkanlığını da köreltir (Akt. Uysal, 2009). Bu düşünceden varılan nokta yaratıcı bir düşüncenin meydana gelmesi için gereken isteklendirme, çevre ile ilişki gerçekleştirme gereksiniminden doğmaktadır. Algısal eylemin sıradanlaşmış kuralları aşacağından özgür ve neticesinde özgündür (Sungur, 1992).

Bilişsel Gelişim kuramı

Sungur (1992), bu kuramı geliştiren David Feldman, Piaget’in aşamalı gelişmesi ile yaratıcı başarıyı ilişkilendirmiştir. Feldman bu kuramıyla, yaratıcılığı Piaget’in basamaklarının önceden fark ettiği gelişimini de kapsayan bilişsel gelişimin özel bir durumu olarak açıklamaktadır. Feldman, bilişsel gelişme ile yaratıcı başarıyı içeren bir fikir ve hareket alanının tekrar toplanmaları arasında bir devamlılık olduğunu savunmuştur (Akt. Uysal, 2009).

Yaratıcı Düşünme Aşamaları

Literatürde yaratıcı düşünme konusunda çalışmalar ilk olarak psikologlarca yapılmış, sonra eğitimciler, sosyal bilimciler, yapay zeka araştırmacılar ve yönetim danışmanlarınca devam etmiştir. Bu çalışmaların çoğu Wallas (1926) tarafından ortaya koyulan ve yaratıcı düşünmeyi dört aşamaya ayıran çalışmaya dayanmaktadır (Fautley ve Savage, 2007).

Wallas'ın yaratıcı düşünme aşamaları şu şekildedir;

1. Hazırlık
2. Kuluçka
3. Aydınlanma
4. İspat

Hazırlık aşamasında birey problemle ilgili tanımlamalar yapar, verileri toplar, analiz eder ve çözüm yollarını ortaya koyar. Bu aşamada yaratıcı aktiviteler için sorunun önemli tarafı anlaşılmalı ve öğrenilmeye başlar, hipotezler ve teoremler arasındaki ilişki irdelenir.

Kuluçka aşamasında, birey problem hakkında bilinçsizdir ve düşünce kendiliğinden gelişmektedir. Bu aşama Wallas için yaratıcı düşünmenin en temel, en önemli aşamasıdır. Bu aşama hazırlık aşamasıyla benzerlik gösterse de birey bilinçsiz bir şekilde problem hakkında farklı düşünceleri bir araya getirmektedir.

Aydınlanma aşamasında, problemin çözümü açığa çıkmaktadır. Bu aşamada çözümün bir anda ortaya çıkması söz konusudur. Düşüncenin belirdiği an ve ilk aşamaların başarıldığının gösterimi bu aşamadır.

İspat aşaması, yaratıcı düşünme aşamalarının sonunu belirtmektedir. Bu aşama ile birlikte çözüm uygunluk açısından kontrol edilir (Mert, 1997).

Mert (1997)'den aktaran Uysal (2009) Yazarlara Göre Yaratıcı Düşünme Aşamalarını

Tablo 1'de şu şekilde belirtmektedir;

Tablo 1

Yazarlara göre yaratıcı düşünme aşamaları.

AŞAMA	YAZARLAR					
	Wallas	Dewey	Rossmann	Stein	Vaigin	Osborne
1	Hazırlık	Problemin hissedilip tanımlanması	Problemin gözlenmesi, yapılandırılıp bilginin çıkması	Problemin belirtilmesi, tanımı	Hazırlık	Durum Tespiti
2	Kuluçka	Olası çözümlerin gösterimi	Çözüm üretimi	Yaklaşım incelenmesi	Tanımlama	Fikrin Üretilmesi
3	Aydınlanma	Sonuçların düşünülmesi	Çözümün İncelenmesi	Etkinin Gözlenmesi	Boş verme	Fikrin Geliştirilmesi
4	İspat	Çözümlerden birinin kabulü	Yeni fikir tanımlanması		Kuluçka	Çözüm Bulma
5			Yeni fikirlerin test edilmesi		Aydınlanma	Değerlendirme
6						Adaptasyon

Yaratıcı Düşünme Türleri

Mert (1997) bireyde bulunması gereken beş yaratıcılık düzeyini şu şekilde belirtmektedir:

- 1) Bireyin sahip olduğu en özgün sözel yaratıcılık,
- 2) Geliştirilebilen ve kontrol altına alınabilen yetilerin ya da yatkınlığın ortaya çıkmasını sağlayan üretici yaratıcılık,
- 3) Yeni bağlantıların sezinlenmesi ile nitelenen buluşçu yaratıcılık,

- 4) Üstün bir soyutlama yeteneğini gerektiren, ilerlemenin üretken değişimine dayanan daha üst basamak olan yenilikçi yaratıcılık,
- 5) Bütünüyle yeni özgün yeteneklerin ortaya konması ile en iyi ortaya çıkan yaratıcılıktır (Akt. Uysal, 2009).

Bertley (1999) yaratıcılığın dört temel düzeye ayrılması gerektiğini savunmaktadır:

- ❖ **İdeale Yönelim:** İdeal olanı görüp yönelim yapma, tercih gören geleceği sezinlemedir.
- ❖ **Araştırma Yapma:** Kesin doğruları ve varsayılanları birleştirmek için mecazları, sembolleri ve bilinmeyen olay hakkında karar vermek için bilinen benzetmeler yaparak sonuç çıkarma anlamına gelen analogileri kullanma.
- ❖ **İlişkilendirilme:** Çeşitli yöntemlerle birden fazla ögeyi bir araya toplama.
- ❖ **Değiştirme Sağlama:** Elde var olan şeyleri geliştirip değişimi sağlamak (Akt. Uysal, 2009).

Bentley (1999) yaratıcılığı daha da arttırmak için bazı tavsiyelerde bulunmuştur. Bu tavsiyelerin ilk harfleri İngilizce Yaratıcılık (CREATİVİTY) anlamına gelmektedir. Bu önermeler şu şekildedir:

“Cisimleri ve kavramları kullanmak”

“Risk almak”

“Etrafta dolaşmak, farklı yerlere gitmek”

“Afacanlaşmak, içinizdeki çocuğu dışarı çıkarmak”

“Transformasyon yoluyla bakış açısını değiştirmek”

“İlişkilendirmek, karşılaştırmak ve birleştirmek”

“Verileri sindirmeyi öğrenmek”

“İyi tarafı nedir? Ve Peki ya şöyle olsa..? sorularını sormayı öğrenmek”

“Tasarı yeteneğini kullanarak düşünceleri genişletmek veya daraltarak yoğunlaştırmak”

“Ya olaylar farklı bir sırayla gerçekleşseydi sorusunu sormayı öğrenmek”

Şekil 6. Yaratıcı olmak için öneriler (Yaman, 2003, s.72).

Şekil 6’da görüldüğü üzere üstün yaratıcı özellikleri bulunanların olağan dışı kişilikleri vardır. Bu tarz bireyler sorulara, düşüncelerini uygulamaya ve uyguladıkları düşüncelerin sonuçlarını iletmeye gereksinim duyarlar. Ayrıca bu bireyler, gayretlerinin diğer insanlarca önemsenmesini isterler (Yaman, 2003).

Yaratıcı Düşünme Engelleri

Yaratıcı düşünmenin de önünde birçok engel bulunmaktadır. Bu engeller hem kişinin kendisinden hem de çevresel faktörlerden kaynaklı olabilmektedir. Yaratıcılığı engelleyen sebepler üzerine birçok araştırma yapılmıştır. Uysal (2009) yaratıcı düşünmeyi engelleyen faktörleri aşağıdaki gibi özetlemektedir:

- I. Alışkanlıklar:** Öğrenciye bir problem hakkında çözüm yaptırılırken o probleme ait tek bir çözüm olmadığını göstermek gerekir ve bununla birlikte diğer çözüm yollarına ulaşması için öğrencinin araştırmaya devam etmesi telkin edilmelidir.
- II. Algılarda Yanlılıklar:** Problem çözmeye hızlı ve aceleci davranmak sorunu yanlış anlamaya neden olabilir bu yüzden problem en ince ayrıntısına kadar araştırılmalı, sorunun temeli kavrandıktan sonra hüküm verilmelidir.
- III. Sorunun Yalıtımı:** Problem çözümünde ilişkili olduğu tüm konular araştırılmalı her olasılık hesaplanmalı ve konu bütün olarak ele alınmalı sorun soyutlanmamalıdır.
- IV. Aşırı Kuralcılık:** Problem çözümünde kalıplaşmış çalışmaların dışına çıkmak, çözüme yönelik alternatifler üretmek yaratıcı bireylerin özellikleri arasındadır.
- V. Kötü Yaklaşım:** Yaratıcılığı yüksek insanlar, problemle ilgili negatifikleri görmektense pozitif yönlerini görürler ve bu durumda problem çözmeye önemli bir avantaj sağlar.
- VI. Başaramamaktan Korkma:** Problem çözümünde fikirlerini beyan etmekten çekinen ve fikirlerini açıklamayanlar yaratıcı olmada zorluk çekerler.
- VII. Belirsizlik Karşısında Tükenmek:** Öğrencilerin bir sorun çözümünde, sorunla ilgili belirsizlik görmesi sonucu tükenmişlik göstermesi, yaratıcılığını köreltmesine sebep olur. Öğrencilerin bu tarz problemlerle nasıl başa çıkacaklarını öğretmek, kararlı olmalarına ve çözümü bulmalarına yardımcı olur (Yaman, 2003).

Sungur (1997) öğretmenlerin öğrencilerin yaratıcı düşüncelerini kolay hale getirmek ve geliştirmek için öğretmede olması gereken özellikleri şu şekilde belirtmiştir:

- Öğrencileri birey olarak kabullenme,
- Öğrenciyi özgürlüğe özendirme,
- Öğrenciye model olma,
- Sınıf dışında da öğrenciyle vakit geçirme,

- En iyi olana kadar sabretme ve bunu aşabilme,
- Heyecanını sağlama,
- Öğrenciler arasında eşitlik gösterme,
- Öğrenciye ödül verme,
- Öğrenciye karşı ilgili olma,
- Devamlı olarak okuyan bireyler olma,
- İletişimde kolaylık olarak belirtilmektedir (Akt. Uysal, 2009).

Yaratıcı Düşünmeyi Geliştiren Teknikler

Yaratıcı bir düşünceye sahip olmak için veya problemi çözmek için bilimsel çevrelerce kabul olmuş birçok yaratıcı düşünme yöntemi kullanılmaktadır (Yanık, 2007). Bu alanda tarihte önemli işlere imza atan insanlar, yaratıcı düşünme tekniğinin kaynaklarıdır. Yaratıcı kişilerin bilmeden kullandıkları bu yöntemler ortaya çıkarılmakta ve öğrenilebilir aktiviteler olarak eğitim-öğretimde kullanılmaktadır (Özden, 2005). Yaratıcı düşünme teknikleri arasında Beyin Fırtınası, Yaratıcı Problem Çözme, Örnek Olay İnceleme, Görüş Geliştirme ve Kavram Haritaları bulunmaktadır (Üstündağ, 2003).

Beyin Fırtınası

Osborne tarafından 1953 yılında gelişen bu teknik düşünmenin etkinliğini artırır, çeşitliliğin oluşmasına fayda sağlar ve çağrışımı arttırmaya yönelik ortam hazırlar (Starko, 2001). Yaratıcı düşünme tekniklerinden biri olan beyin fırtınaları, bireyin herhangi bir konuda düşüncelerini sesli olarak söylemesi üzerine meydana gelen ve düşüncesine iyi veya kötü eleştiri yapılmadan ve yargılamalardan uzak olarak oluşan düşünce tekniğidir (MEB, 2001a).

Beyin fırtınasının kullanma tekniklerinden biri öğrencinin varsayımlarda bulunmasıdır. Bu teknik ile birlikte öğrenci yaratıcı düşünmeye yönlendirilmiş olur. Her türlü yargılamadan uzak ortamlarda meydana gelen beyin fırtınası, yaratıcı ve özgün fikirlerin

oluşmasına destek olmaktadır. Bu teknik için olması gerekenler arasında problemin birden çok çözümünün olması ve öğrencinin hazır bulunuşluk seviyelerinin gereken yeterlilikte olması gerekmektedir (Sönmez, 2001).

Yaratıcı Problem Çözme

Problem çözme, bir sorundan rahatsız olma, sorunu anlama, soruna yönelik veri toplama, çözümler bulma, oluşmaları ilişkilendirme, çözüm yolları seçme ve değerlendirme öğelerinden meydana gelir (Üstündağ, 2003).

Lumsdaine (1995) yaratıcı problem çözme ile ilgili yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme ve üst düzey düşüncelerin bir araya getirilmesi ile oluştuğunu belirtmektedir. Yaratıcı sorun çözmeye çeşitli alanlara ait bilgi isteyen sorun, bütünsel düşünme ile çözülür. Yaratıcı düşünme ve eleştirel düşünmenin bir arada kullanılmasıyla bütünsel düşünme gerçekleştirilir (Akt. Özcan, 2009).

Yaratıcı Problem Çözmede kullanılacak strateji aşağıdaki altı maddeden meydana gelir (MEB, 2001b):

- 1- *Kuluçka için zaman verme,*
- 2- *Yargının ertelenmesi,*
- 3- *Uygun ortam sağlama,*
- 4- *Problemin analiz edilmesi,*
- 5- *Öğrencilerin yaratıcılıklarına rehberlik etme,*
- 6- *Öğrencilerin tekrarlar yapmalarını sağlama ve geri bildirimler sunma.*

Örnek Olay İnceleme

Yaratıcı düşünme tekniklerinden bir diğeri örnek olay incelemesidir. Bu teknikte sosyal ortamlarda olan bir durumu, bir sorunu, bir olayı irdeleme, olayla ilgili sebepleri bulma, sorunun çözümüne yönelik yollar arama ve sorunun tartışılması şeklinde gerçekleşen

tekniktir. Sınıfta bulunan tüm öğrencilerle veya onların küçük gruplara ayrılması ile amaca ulaşılmaya çalışılır (Küçükahmet, 2001).

Görüş Geliştirme

Çelişkili durumlarda ve farklı bakış açılarında, kişide görüş oluşturmak için yapılan ve zıt bakış açılarını görme ve dinleme imkânı sunan bir tekniktir. Burada dinlemedeki asıl olay, konuşmaların farkına varıp algılamasının açık olduğundan emin olma çabasıdır (Üstündağ, 2009).

Kavram Haritaları

Kavramların öğrencinin zihninde yer etmesi için öğrencinin hazırlık bilgisinin yeteri kadar olması ve kavramlar arası bağlantıları etkin olarak düşünmesi gerekmektedir. Öğrenciler derslerinde yer alan konuların işlenmesi esnasında veya derse hazırlık için o konuyu okuduğunda konuyu anlayıp öğrenmesi için konuyla ilgili kavramları tespit etmeli ve kavramlar arası ilişkiyi anlamaya çalışması gerekmektedir. Öğrenme, öğrencinin kendi uğraşı sonucu gerçekleşir. Öğrenci kendi kendine kavramları zihninde canlandırıp ilişkileri ortaya koymalıdır. Bu anlayışla Novak ve Gowin (1984), Ausubel'in öğrenim kuramından hareketle kavram haritalarını oluşturmuşlardır (Özcan, 2009).

Eğitimde Yaratıcı Düşünme

İnsan doğumla birlikte yaratıcılık yeteneğine sahip şekilde dünyaya gelmektedir. Zaman içinde insanın değişimi çevresel faktörlerin etkisi ile bu yeteneklerin üstü örtülmektedir. Maclure'e (1991) göre öğrenenlerin düşünme yeteneklerini geliştirmek modern eğitim anlayışının en temel hedeflerinden biridir. Ancak düşünme becerisini geliştirmede neler yapılması gerektiği hakkında, çeşitli yaklaşımlar olması sebebiyle eğitimciler tarafından ortak bir düşünce bulunmamaktadır (Erktekin, 2002). Ayrıca birçok araştırmacı düşünme becerilerinin ders olarak okutulması gerektiğini savunmaktadır.

Çağımızın teknoloji ve bilgi anlayışında gelişmeleri neticesinde, eğitimde problem çözme, yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme gibi farklı teknikleri öğrencinin kazanması gerekmektedir. Bu düşünme yöntemlerinin öğrencilerin sahip olması için eğitim – öğretim sürecinde öğrencileri daha aktif hale getiren eğitim sistemleri benimsenmelidir (Güven, Kürüm, 2006). Öğrencinin yaratıcı düşünme gibi düşünme yöntemlerini kazanmasında hem aile hem de öğretmen önemli rol oynamaktadır. Öğrencinin kendini gerçekleştirme için etkin düşünme becerisinin kazandırılması gerekmektedir.

Çocukların yaratıcılıkları geliştirmek için yapılması gerekenler:

- ❖ Algılarını geliştirebilmek için çocuğun gözlem ve hafıza eğitimine dikkat etmek,
- ❖ Üretici düşünme yeteneği kazanımı sağlamak,
- ❖ Yenilik arayıp bulma ve bulunan yeniliği anlatıp yorumunu yapabilmeye yönlendirme,
- ❖ Sanat eserleriyle ilgilenmesini sağlayıp incelemek,
- ❖ Duygu ve düşüncelerini kullanmasına imkân sağlayıp, pratik ve kararlı olmaları için yönlendirme yapmak,
- ❖ İmgelerinin zenginlik kazanmasını sağlamak,
- ❖ Öğrencinin yaşadığı ortamın aktiviteler ve görsellerle süslenmesi ile sanat çevresi oluşturmak,
- ❖ Çocuğun kendini gerçekleştirme sağlama yönelik bireysel çalışma yapacağı ortamı kurmak,
- ❖ Sanat ortamlarına katılımlarını sağlama (Müze gezisi vb),
- ❖ Öğrencinin yaşamının göz önüne alınarak konu seçilmesi (Çellek, 2002).

Yaratıcı düşünmenin bireye ve topluma olan katkısı göz önüne alındığında, eğitimde yaratıcılığın olmazsa olmaz bir olgu ve önemli bir durum olarak görülmesi düşünülmektedir (Beghetto, 2005). Bu olaydan hareketle yaratıcılığın eğitimde bir zorunluluk olması

gerekmektedir. Meydana gelen birçok gelişim öğrencilerin ne şekilde anlayıp öğrendikleri hususunda değişimin olması gerektiğini belirtmektedir (Redecker, 2008).

Wiki Uygulaması

Wikiler, tüm kullanıcılarına yeni sayfalar üretme veya üretilen bir sayfayı istedikleri gibi düzenleme olanağı sunan okuma ve yazma sağlayan işbirliği ortamı içinde gerçekleşen yazarlık aracıdır. Wikiler, dünyanın her yerinde bulunan kullanıcıların, internet teknolojisi sayesinde ortak sayfalar üzerinde işbirliği içinde çalışmalar yapmasına olanak sağlar. Kullanıcının hatalı bir işlem yapması veya yanlış olan bir işlem yapması durumunda, diğer katılımcılar tarafından bunun kolay bir şekilde düzeltilmesi veya işlemi geri alması olanağı sunması wikilerin avantajları içerisinde (Minocha ve Roberts, 2008).

Web tabanlı içerik oluşturma sistemlerinin çoğu içeriğin bir düzenleyici üstünde kapalı olarak oluşturulup sunucuya aktarımı tekniğiyle çalışır. Bu durumun en büyük sınırlılığı her bir ürünün tek kişi tarafından oluşturulması ve başkaları tarafından desteğin asenkron olarak gerçekleştirilmesidir. Bu olaya örnek “Tek Web Yöneticisi Sendromu” adı verilen durum verilebilir. Bu durumlardan yola çıkarak web sayfasında oluşabilecek değişiklik gereksiniminde, içeriği üreten yazara ulaşmak gerekmekte ve bu sebepten ötürü içeriğin kusursuzluğa ulaşması güçleşmektedir (Özkütük, 2007).

Wikiler kimlik ve erişim kontrol sistemleri dolayısıyla kullanıcıların istedikleri içeriğe serbestçe değiştirme imkânı sunmaktadır. Bu sistemde web tarayıcısında herhangi bir yazılıma gereksinim duyulmamaktadır. Yapılan işlemlerin tamamı kayıt altında tutulur ve yapılan çalışmaların hepsi göz önüne alınmış olur, bu durum da içeriğin kusursuzlaşmasını sağlar.

Cunningham'ın ilk yaptığı viki yazılımı ile internet ortamından işbirlikli bilgi üretmeyi amaçladığını belirtmiş ve bu düşüncenin sonrasında wikiler çevrimiçi ortamda işbirliğini sağlayan önemli bir platform haline gelmiştir (Akt. Akçapınar, 2009).

Özkütük'ün (2007) Hao-Chuan W., Chun-Hung L., Jun-Yi Y., ve arkadaşlarında (2005) aktardığına göre, wikileri ön plana çıkaran çalışmalar bir grup tarafından yapılan çalışmalardır, aynı içerik üzerinde herkes katkı sağlayabilir böylelikle içerik mükemmelleşir. Örnek olarak ortak bir çalışma ile birçok dilde yazılmış üç milyon makaleyi barındıran Wikipedia sitesi verilebilir. Bunun faydası ise çalışmaların bütün adımlarının öğrenen tarafından gözlemlenebiliyor olmasıdır. Bu durumda öğrenen çalışmayı değerlendirerek öğrenciyi ve içeriği yönlendirebilecektir. Böylece öğretimde farklı bir boyut olarak karşılıklı öğretim meydana gelebilecektir.

Wikilerin Eğitimde Kullanımı

Eğitim ve öğretim yönünden bakıldığında, Web 2.0 araçları içerisinde bulunan wikiler işbirlikli öğrenmenin gelişmesinde destek sağlayan en önemli platformdur (Raman vd., 2005). Wikilerin eğitim öğretim alanlarındaki işbirliği ortamına sağladığı katkılar aşağıda maddeler halinde verilmiştir:

- 1) Gruplar tarafından üretilip düzenlenen sayfalar topluluğu oluşturma,
- 2) Herhangi bir konuda, belge, resim ve ödevlerin saklanması sağlama,
- 3) Belgeler arasında grupla arama tarama işlemi gerçekleştirme,
- 4) Belgelerde oluşan değişimlerin izlenip yönetiminin sağlanması,
- 5) Çevrim içi tartışma ortamlarının oluşması (Raman vd., 2005).

Wikilerde öğrencinin bir hata sonucu sayfanın içeriğini değiştirmesi veya silmesi halinde sayfanın eski haline dönmesini sağlama imkanı sunmaktadır (Engstrom ve Jewett, 2007). Wikilerin önemli bir özelliği tüm kayıtlarını tutmasıdır. Böylelikle sayfa üstünde

yapılan tüm değişimler wikinin özelliği sayesinde depolanmaktadır. Wikilerin sınıfta kullanılması tüm öğrencilere göre birçok farklı tasarımı kullanabilme olanağı sağlamaktadır. Öğrenciler istedikleri bilgiyi aramak istediklerinde bunu kolaylıkla yapabilir ve wikide kullanılan köprüler sayesinde sayfa içinde veya dışında başka bir sayfaya yönlendirilebilmektedir. Kullanıcılar bloglarda sadece yorum yapabilir iken wikilerde yorum da yapabilir içeriği de değiştirebilir. Bunların yanında öğrenciler içerik ekleme, resim ekleme ve tablolar ekleme imkânına da sahiptirler.

Öğrenciler bu platform aracılığı ile arkadaşlarıyla işbirliği içinde çalışır, birbirlerine yardımcı olabilir. Öğretmen öğrencisine istediği an rehberlik edebilir, sitede yönetimi sağlar, sürece dâhil olabilir. Wikiler üzerinde öğrenciler tarafından yapılan tüm değişimler izlenir, nasıl değişiklik yapıldığı, değişimlerin sıklığı, değişimden önceki sayfa ve sonraki sayfa arasında karşılaştırma yapılarak inceleme sağlanabilmektedir (Morgan ve Smih, 2008).

Wikiler, öğrenme ortamlarında çeşitlilik kazandıran önemli araçlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Wikilerin birçok yazar tarafından içeriğinin geliştirilmesi, öğrenenlere ortak çalışma ortamı sunması, grup şeklinde üretim sağlanması, tartışma ve karşılıklı etkileşim olanağı sağlanması sayesinde öğrenene önemli imkânlar sağlamaktadır (Bruns ve Humphreys, 2007).

Wikiler eğitim öğretimde genel olarak grup şeklindeki çalışmalarda kullanılmaktadır. Bu ortam kullanıcılara, sayfalar oluşturup düzenleme imkânı, sayfaları silme gibi özellikleri sayesinde işbirliği ortamlarına olan ilgiyi arttırmaktadır. Bu özellikler ile öğrenciler ders içerikleri ile ilgili sayfalar oluşturup işbirliği sürecine katılmaları sağlanmaktadır (Frydenberg, 2008).

Eğitimde wiki kullanımı ile öğretmen bilgiyi anlatan kişi olmaktan çıkıp öğrencilerin öğrenmelerinde rehber öğreten konumuna geçmektedir. Öğrenciler bu platformda birbirlerinin

eksiklerini kapatarak birbirlerinin öğrenmelerini sağlamaktadır. Wikiler bilgiyi oluşturmada destek sağlamanın yanında bilginin ilk oluşturulduğu tarih ile son ana kadar geçen bütün bilgileri tutması bakımından da önemlidir (Mindel ve Verma, 2006). Aktif Öğrenme ortamının gerçekleşmesi için öğretene ve öğrenene ders içeriğini birlikte oluşturmaktadır (Elrufaie ve Turner, 2005).

Wiki ile bloglar arasındaki farklardan en önemlisi, wikiler içeriğin zamansal sıralanması ile değil içerik organizasyonu ile daha çok alakadar oldukları için işbirliği içinde içerik geliştirmeyi ve düzenlemeyi gerektiren platformlarda oldukça kullanılmaktadır (Godwin-Jones, 2003). Wikilerde dersle ilgili içeriğin üretilmesi sürecinde öğrenciler aktif rol oynamaktadır. Bu sebeple Wikiler öğretmen merkezli değil öğrenci odaklı öğrenmelere olanak sağlamaktadır (Wang ve Turner, 2004). Literatürde, grup çalışmalarına ve öğrencilere kazanım sağlama yönünden wikiler ile ilgili birçok araştırma mevcuttur (Chou ve Chen, 2008).

Wikiler özellikleri bakımından yapılandırmacı yaklaşıma ve bağlantıcılık yaklaşımına benzerlik göstermektedir. Wiki-Yapılandırmacı Yaklaşım benzerlikleri aşağıda sıralanmıştır:

- 1) Öğrenci wikilerde veriyi bireysel veya grupça oluşturmaktadır ve öğretmen rehberlik etmektedir.
- 2) Öğrenciler birbirlerine destek olur ve birbirlerinin öğrenmelerine yardımcı olmaktadır.
- 3) Öğretmen ve öğrenci arasında birlik oluşmaktadır ve içeriği oluşturmaktadırlar. Aynı zamanda öğrenci öğrenmelerde aktif olarak katılmaktadır.
- 4) Wikiler yapısı gereği öğrenci merkezli yaklaşımı temel alır.

Wiki uygulamalarında:

- İşbirliği ve etkileşim ön plandadır. Bu durumda öğrenme artmaktadır.
- Veriler bir ağaç dalı misali birleştirilmektedir.

- Yeni veriler devamlı değişmektedir.
- Tüm kişiler verileri devamlı değiştirebilmektedir.
- Bireyler arasında sürekli iletişim mevcuttur.

MediaWiki

MediaWiki, Wikimedia Foundation, Inc. İsimli şirket tarafından geliştirilen ücretsiz, açık kaynak kodlu wiki yazılımıdır. İlk olarak Wikipedia için geliştirilen yazılım daha sonradan diğer wiki projeleri, Wikiquote, Wikibooks, Wikisource, Wiktionary, Wikimedia Commons, Wikispacies, Wikiversity gibi wiki tabanlı birçok site tarafınca kullanılmaktadır (Wikimedia Foundation, Inc., 2008).

Ortega ve Gonzalez-Barahoma (2007), MediaWiki'nin kullanıcılarına sağladığı olanakları sınıflandırmışlardır, bunlar aşağıdaki maddelerdir:

Kullanımı kolay düzenleme ara yüzü: Düzenleme ara yüzündeki araç çubuğu düzenleme için kullanılan birçok kısa yol barındırmaktadır. Bu sayede yeni katılımcıların içerik geliştirmelerinde hız kazanmalarına olanak vermektedir.

İçeriğin sınıflandırılması: MediaWiki'nin kategori özelliği ile çalışma alanlarının özelliklerine göre kategorilere eklemeler yaparak içeriğin sınıflandırılması sağlanır.

Tartışma bölümleri: MediaWiki' de bulunan her sayfanın yanında tartışma sayfaları da bulunmaktadır. Tartışma sayfasındaki amaç, öğrencilerin makale yazmaları sırasında makaleyi içerik ve şekil bakımından değerlendirmeleri aynı zamanda fikir alışverişinde bulunmalarınıdır.

İçeriğin yönetimi: İçindekiler listesi yapabilme, içeriğin arşivlenmesi gibi otomatik özellikler içeriğin organize edilmesini ve okunabilirliğini artırmaktadır.

Otomatik kurtarma: MediaWiki'nin bir diğer önemli özelliği otomatik yedekleme yapabilmesi ve kurtarma araçları sağlamasıdır. (Akçapınar, 2009).

MediaWiki tabanlı bir wiki ortamı, gerçekleştirilen çalışmada sayfalar ile ilgili bilgileri (sayfanın başlığı, uzunluğu vb.), bağlantı bilgilerini (sayfa içindeki bağlantıların tümü), değişikliğe ilişkin bilgiler (sayfada kim ne zaman, ne değişikliği yaptığı ile ilgili), kullanıcılara ait bilgiler (kullanıcı adı, şifresi, kayıt tarihi vb.), metin verileri (tüm metinlere ait bilgi) ve siteye ait genel bilgileri (kullanıcı sayısı, toplam görüntüleme, düzenleme vb.) tutmaktadır.

Bölüm III: Yöntem

Yapılandırmacı yaklaşım öğretim tasarımında işbirlikli ve yaratıcı bir öğretim ortamı oluşturulmasına katkı sağlar. Öğrencinin bilgiyi yapılandırmasında kendisine sorumluluk bilinci yükler. Bu şekilde esnek bir ortam meydana gelmektedir. Öğretmenin rolü değişerek öğrencilerin işbirlikli öğrenmesini ve yaratıcı düşünme becerilerini desteklemekte ve rehberlik etme rolünü üstlenmektedir. Yapılandırmacı öğretim tasarımında sorun çözme, işbirlikli ortamda bilgiyi yapılandırmada ve öğrenimi öğrencinin kendi yaşantısıyla bağ kurmasında teknoloji önemli yer tutar (Menzi, 2012).

Yapılandırmacı yaklaşımın özelliklerinin çalışmamızda kullanımı Tablo 2’de özetlenmiştir.

Tablo 2

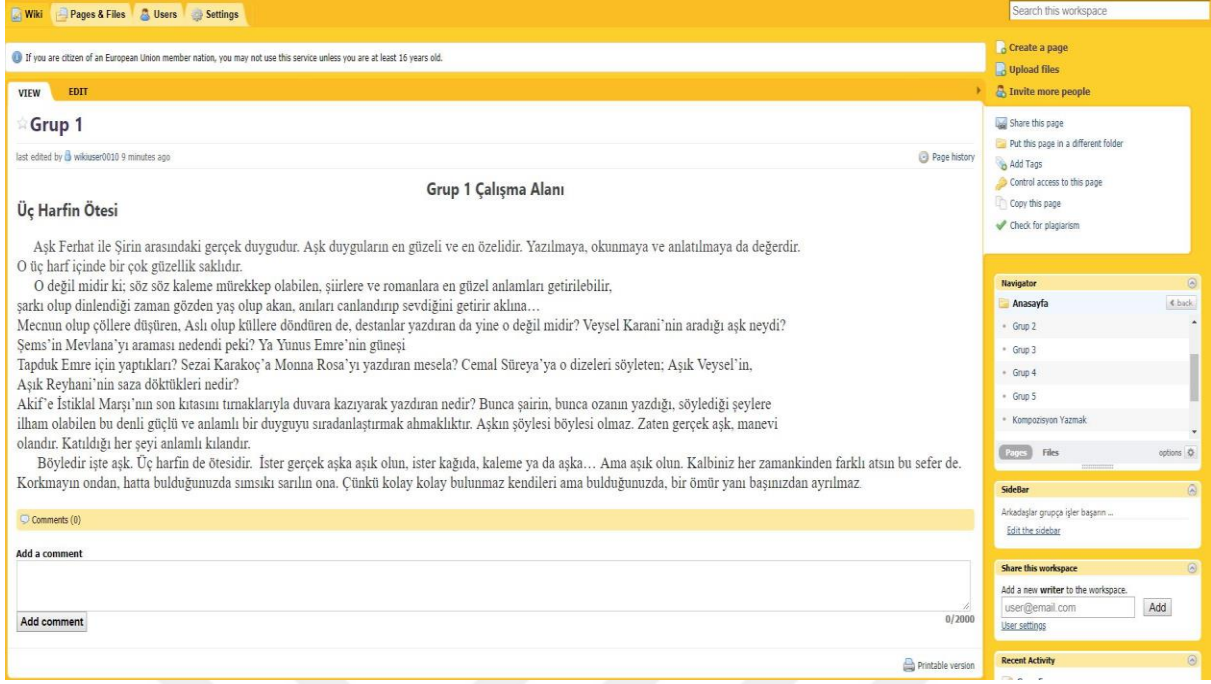
Yapılandırmacı Yaklaşım Özellikleri ve Çalışmada Kullanımı

Yapılandırmacı Yaklaşım Özelliği	Çalışmada Kullanımı
1.Öğrencilere teknolojiyi kullanmayı teşvik eder, öğrenmeyi öğretir.	1.Öğrenciler için geliştirilen pbworks uygulamasında yapılan çalışmalar ile öğrenciler teknolojiyi etkin bir şekilde kullanırlar.
2.Öğrenciler sorun çözümü için bilgiyi araştırır.	2.Öğrencilere devrin şairleri gözünden Çanakkale Savaşları hakkında araştırma görevi verilerek araştırmaya yöneltilir.
3.Öğrenciler grup etkinliklerinde işbirliği çalışmalar yaparlar.	3.Öğrenciler grupça işbirlikli ortamlarda makale yazma çalışması yaparlar.
4.Öğrencileri yaratıcı düşünmeye teşvik eder. Öğrenciler konu hakkında tartışarak fikirlerini karşılaştırırlar.	4.Öğrenciler makale yazma sürecinde farklı düşünceler ortaya atarlar. Pbworks uygulaması üzerinde öğrenciler tartışma sayfaları ile fikirlerini karşılaştırırlar.

1. Öğrencilere çevrimiçi ansiklopedilerin önemi hakkında bilgi verilir. Bilgiyi edinmek için dünya çapında wiki makalelerinin yaygın kullanıldığı, bu makalelerin dünyanın pek çok dilinde yazılmış olduğu öğrencilerin dikkatine sunulur. Çevrimiçi ansiklopedilerin çoğunlukla özgür yazılımlarla gerçekleştiği, öğrencilerin de makale

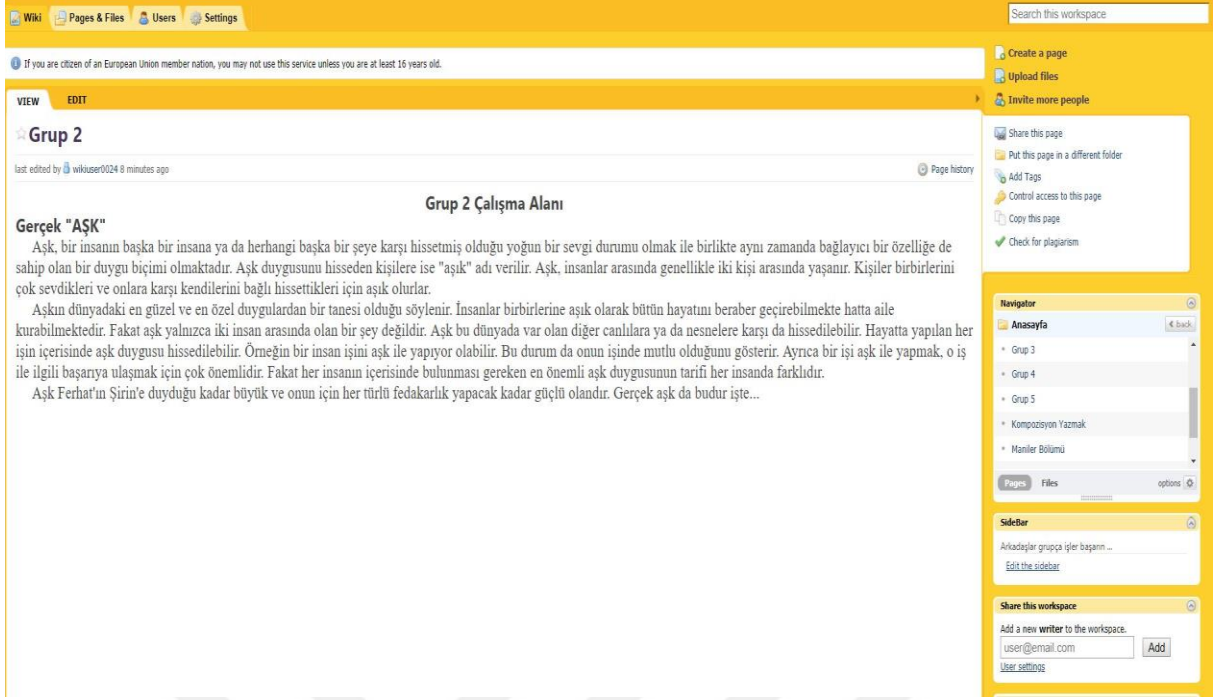
yazabilmeleri ve bunların tüm dünyada erişilebileceği anlatılır. Bunlar öğrencileri teknoloji kullanımına teşvik eden etkenlerdir.

Öğrencilere pbworks uygulaması anlatıldıktan sonra denemeler yapmaları sağlanmıştır. Öğrencilere yapılacak çalışmalarda kullanmaları için sınıf hesabı oluşturulmuş, oluşturulan hesaplar öğrencilere dağıtılmıştır. Öğrenciler sınıf içerisinde beş gruba ayrılmış ve ilk görevleri verilmiştir. İlk olarak öğrenciler işbirlikli öğrenme gruplarında arkadaşlarıyla kaynaşmış birlik içinde yapacakları görevlere kenetlenmişlerdir. Öğrenci gruplarına pbworks uygulaması üzerinde Ferhat ile Şirin aşkının kendilerinde hissettirdiği duyguyla ilgili işbirlikli bir kompozisyon yazmaları istenmiştir. Öğrencilerin hikâyeyi okuduktan sonra hayal gücüne göre aşkı tanımlamaları ve yeni fikirleri geliştirmeleri istenmiştir. Burada öğrencilerin yeni yollar, yeni tanımlamalar bularak yaratıcılıklarını zorlamaları sağlanmıştır. İşbirliği içerisinde fikirlerini tartışmaları için uygun ortamlar sağlanmıştır. Uygulama üzerinden ortaya atılan fikirler hakkında görüşlerini birbirlerineiletmişlerdir. Her grubun yaptıkları araştırma, hayal gücü ve işbirliği içinde gerçekleştirdikleri çalışmalar çevrimiçi ansiklopedi çerçevesinde paylaşılmıştır. Öğrencilerin grupça yapmış oldukları kompozisyon ile ilgili örnek çalışmalar Şekil 7’de ve Şekil 8’de sunulmuştur (Grup 3, 4 ve 5’e ait çalışmalar Ek G’de verilmiştir).

Şekil 7. Grup 1 çalışma alanı

Öğrencilerin bazıları ile yapılan görüşmelerde elde edilen veriler şu şekildedir; Ö4 ile yapılan görüşmede “Çevrimiçi ansiklopediler kullanılarak sadece yazılı materyallere bağlı kalmadan daha çok bilgiye ulaşarak teknoloji yardımı ile diğer kullanıcıların bilgi ve deneyimlerinden alıntılanarak daha çok, daha ilgi çekici bilgilere ulaştım. Ders kitabında bilgiler sınırlı iken internet ortamında sınırsız veriye ulaştım. Çevrimiçi Ansiklopedinin eğlenceli bir yanı var. Edebiyat dersine karşı daha ilgili oldum diyebilirim. Günümüzde teknolojinin bu kadar yaygınlaştığını gördüğüm için bizim derslerde de kullanılmasını her zaman desteklerim. Wikiyi kolay buldum kullanışlı ve faydalı diyebilirim. Teknolojiyi sık kullandığım için kendime yakın bir alan oldu. Edebiyat dersi için kullanmak heyecan verici ve farklı bir deneyim oldu. Uygulama sayesinde sınıf arkadaşlarımla etkileşimli bir ortam oluşturduk. Sınıf dışında görüşmediğim arkadaşlarla o uygulama ile haberleşmiş oldum.” şeklinde açıklamada bulundu.

Şekil 8. Grup 2 çalışma alanı

Yukarıdaki Şekil 8’de 2.grup öğrencilerin hazırladığı kompozisyon çalışmaları yer almaktadır. İşbirlikli gruplar halinde öğrencilerin meydana getirdiği yeni ürünler öğretmen moderatörlüğünde düzenlenerek her grubun yapmış olduğu çalışmalardan harmanlanmış yepyeni bir proje ortaya konmuştur (Şekil 9).

Wiki Pages & Files Users Settings

If you are citizen of an European Union member nation, you may not use this service unless you are at least 16 years old.

VIEW EDIT

Sonuç Kompozisyonu

last edited by Hasan BAŞDEMİR 2 minutes ago Page history

İŞBİRLİKLİ ÇALIŞMA İLE OLUŞTURULMUŞ YARATICI KOMPOZİSYON

"SONSUZ HAYATIN BAŞLANGICI SADECE ÜÇ HARF: AŞK"

İnsanlara sunulan en güzel duygulardan biridir aşk. Aşk tek manaya hapsedmek ve iki insan arasında yaşadığını söylemek çok sığ olur. Aşk öyle bir duygudur ki salt iki insan arasındaki yoğun sevgi duygusu ile sınırlanamaz, ona haksızlık olur. Aşk, karşı bir cinsle duyulabileceği gibi Yaraticıya, bir ideolojiye, bir memleketle, bir iş veya uğraşa da duyulabilir. Bu yüzden "Herhangi bir varlığa veya kavrama duyulan yoğun sevgi" olarak tanımlamak en mantıklısı olacaktır. Kişi, aşk olduğuna bambaşka bir gözle bakar[Grup 3].

Aşk Ferhat ile Şirin arasındaki gerçek duygudur. Aşk duyguların en güzeli ve en özeldir. Yazılmaya, okunmaya ve anlatılmaya da değerlidir. O üç harf içinde birçok güzellik saklıdır. O değil midir ki: söz söz kaleme mürekkep olabilen, şiirle ve romanlara en güzel anlamları getirilebilir, şarkı olup dinlendiği zaman gözden yaş olup akan, anıları canlandırıp sevdiğini getirir aklıma...[Grup 1]

Aşk Ferhat'ın Şirin'e duyduğu kadar büyük ve onun için her türlü fedakârlık yapacak kadar güçlü olmalıdır. Gerçek aşk da budur işte... Aşk arayanlara...[Grup 2] Ferhat ile Şirin arasındaki aşk: gönülden gönüle, dilden dile ve gözlerden gözlerle değişen masum bir tebessümden ibaret, masum bir duygudur. Sınıfta, okulda, parkta, bahçede, kafede, deniz kenarında içiniz içinize sığmıyor ondan söz edilince kalbiniz duracak gibi olup nefesiniz kesiliyor bir magma gibi kızarıyorsunuz kalbinizde, yada göz göze geldiğinizde tebessüm ediyorsa, her bulunduğunuz yerde tesadüfen o da orda oluyorsa, siz keyiflendikçe güllüp, hüzünlendikçe ağlıyorsa eğer, dünyanın en güzel yeri onun yaşadığı yer, en güzel kokusu kendi kokusu, en dayanılmaz duygusu gözlerindeki kederse, hayat onunla güzel ve onsuz müptezelse, elmalar pembe, gökyüzü pembe, yeryüzü pembe, onu yanakları pembeyse, kışlar yazlar, sonbaharlar, güzler ilkbaharsa, her şairdeki dizeler oysa her çiçek onu açıyorsa, bir anlık kavga bir ömür gibi geliyor iştihanız açılıyor, iştihanız kapanıyor, iştihanız şaşırıyorsa, iştihanız hasret acısında bile karşı konulmaz bir tat buluyorsa, elinizde telefon habire başparmağınızla resimlerine bakıp stürükliyorsanız, her çalan telefona o diye atlıyor, zora geldiğinde kapıyı çalanın o olduğunu adınız gibi biliyorsanız, kokusu burnunuzdan, yüzü beyninizden, sesini kulağınızdan aklınızda silinmiyorsa bir türlü, dışarıda yer yerinden oynamıyor içerde bu sizi hiç ilgilendirmiyorsa, ve bu hislerinizde sizde bir mana vermiyorsanız, kaybetme korkusu buluşma sevincinden ağır basıyorsa, ve aşk gururdan daha ağrırsa, aşktır bunların hepsi. O halde yarın sizin gününüz. Sizde yaşayın. Aşk dediğin can veremektir. Değiş tokuş edilemez. Gözine uyku giriyorsa boğazından lokma geçiyorsa aşk değilsinizdir. Aşk hiçbir zaman pişman olamamaktır. Aşk kaçmaktan çok kovalamaktır. Aşk bir delilik halidir. İnsana daha önce hiç yapmadığı çığınca şeyler yaptırır. Aşk umut etmektedir. Senin omu sevdiğin kadar onun da seni sevmesini umut etmektedir. Aşk kişinin sevdiğinde yok olmasıdır. Sevmekle aşk ayrı bir şeydir. İkisini de farklı kişiler tamamlar. Eğer örnek verecek olursam "Kütüphane şeytana mahsusdur, Töve insana. Aşk kadına yakışır, Sevmek adama"...[Grup 4].

Aşk her şeyi örten o sihirliliği örttü. Kimi insana tutar da hümgür hümgür ağlamayı öğretir. Kimine de sanki dünyanın en büyük hazinelerini verir. Öyle bir duygu ki bazen günlerce aç susuz bırakır bazen de yeryüzünün en tatlı yemişlerini hediye eder. Aşk öyle güçlüdür ki bu dünyada onu alt edilebilecek başka bir şey yoktur. Kim aşkı tanıdıysa sonunda hep kalbi ile aklının savaşında kalbi galip geldi. Bu öyle bir duygu ki kimler onun esiri olmadı ki? Aşk kadar yüce aşk kadar etkili bir başka duygu daha bu yeryüzünde icat olmadı. Umarım herkes aşkın güzelliğinin uğradığı bir durak bulabilir[Grup 5].

ÜÇ HARFİN ÖTESİNDEKİ DUYGU AŞK [Grup 1, Grup 2, Grup 3, Grup 4, Grup 5]

Comments (0)

Şekil 9. Öğretmen moderatörlüğünde düzenlenmiş aşk kompozisyonu

Ö5 ile yapılan görüşmede “Kendimi rahat hissettiğim bir ortamdı. Arkadaşlarıma karşı çok sosyal değildim ama uygulama ile sosyalleşme sağladım diyebilirim. Grupça yapılan bir çalışma olduğu için sorumluluk duygusu hissettim. Konu ile ilgili araştırmalar yaptım, birçok kompozisyon okudum. Kompozisyon yönünden eksikliklerimi gördüm ve düzelttim. Hocamız uygulama üzerinden hatalarımı düzeltmeme yardımcı oldu. Dersin soyutluktan biraz kurtulduğuna inandım, daha anlaşılır bir yönünü gördüm. İşbirliğini ve internet aracılığı ile olması benim için faydalıydı diyebilirim.” şeklinde açıklamada bulundu.

2. Öğrencilere verilen ödevlerin özünde ezbercilik değil, çeşitli kaynaklardan alınan bilgileri bir araya getirmek, harmanlamak, sentez etmek düşüncesi dayanmaktadır. Öte yandan rekabet ortamında “daha iyisini yapabilmek” isteği de öğrencileri bilgi arayışlarına yöneltmiş oluyor. Teknoloji kullanma, özellikle, wiki makalesi yazmak

için wiki kaynaklarını kullanmak isteği de bilgi araştırma etmenlerinden birisidir. Ödev konularının doğru seçimi de önemlidir.

Öğrencilere Devrin Şairleri Gözünden Çanakkale Savaşları hakkında araştırma yapmaları ve buldukları bilgileri bir araya getirerek ortak bir çalışma yapmaları söylenmiştir. Öğrencileri bu görevle birlikte bilgiyi aramaya yönlendirme amaçlanmıştır. Öğrenciler işbirlikli gruplar ile birlikte Çanakkale Savaşları hakkında araştırma yapmaya başlamışlardır. Her grupta bulunan öğrenci, bulduğu veriyi arkadaşlarıyla paylaşarak onların fikirlerini sormuş ve konuyla ilgili fayda sağlayıp sağlayamayacağı hakkında fikir alışverişlerinde bulunmuştur. Öğrencilerin yapmış oldukları araştırmalar neticesinde elde edilen bilgilerden oluşturulan makale çalışması aşağıda sunulmuştur.

The screenshot shows a wiki page with a yellow header and a white main content area. The page title is 'Devrin Şairleri Gözünden Çanakkale Savaşları'. The content is organized into four columns, each with a title and a list of poems or excerpts. The columns are: ÇANAKKALE SAVAŞI, ZAFER TÜRKÜSÜ, BİR YOLCUYA, and ÇANAKKALE ŞEHİTLERİ. The page also includes a sidebar with navigation options and a search bar at the top right.

ÇANAKKALE SAVAŞI	ZAFER TÜRKÜSÜ	BİR YOLCUYA	ÇANAKKALE ŞEHİTLERİ
Gülmeğiniz ey düşmanlar, Çanakkale geçilemez. Bekler nice kahramanlar, Çanakkale geçilemez. Filo, filoya dayansa, Yerler bomba ile yansa, Siperler kana boyansa, Çanakkale geçilemez. On Sekiz Mart Zaferi'ni, Herkes tanır Türk erini, Ölür de vermez yerini, Çanakkale geçilemez. Türk'ün göğsü, Türk'ün kolu, İman ile kuvvet dolu, Aslan yurdu Gelibolu,	Yaşamaz ölüümü göze almayan, Zafer, göz yummadan koşana gider. Bayrağa kanının alı çalmayan, Gözyaşı boşana boşana gider! Kazanmak istersen sen de zaferi, Gürleyen sesine doldur gökleri, Zafer dedikleri kahraman peri, Susandan kaçır da koşana gider. Bu yolda herkes bir, ey delikanlı, Dinler şerefl, ölüler şanlı! Yurt için dövuşen başı dumanlı, Her zaman bu sandan, o şana gider. Faruk Nafta ÇAMLIBEL	(Bu şiir Gelibolu yamaçlarında yazıldı.) Dur yolculu bilmeden gelip bastığın Bu toprak, bir devrin battığı yerdirdi. Eğli de kulak ver, bu sessiz yığın Bir vatan kalbinin atığı yerdirdi. Bu ıssız gölgesiz yolun sonunda Gördüğün bu tümsek, Anadolu'nda İstiklal uğrunda, namus yolunda Can veren Mehmet'in yatığı yerdirdi. Bu tümsek, koparken büyük zelzele, Son vatan parçası geçerken ele, Mehmed'in düşmanı boğduğu sele Mübarek kanın akıtığı yerdirdi. Düşün ki, hazı olan kan, kemik eti Yatığı bu tümsek, amansız çetin	Bomba şimşekleri beyininden inip her siperin Sönüyor göğsünün üstünde o arslan neferin. Ölüm indirmede göklee, ölü püskürmede yeş, O ne müthiş tıpidir, savrulur enkazı beşer. Boşanır sırtlara, vadilere, sağnak sağnak. Kafa göz, gövde, bacak, kol, çene, parmak, el ayak Vurulup, tertemiz alından, uzanmış yatıyor, Bir hilal uğruna yarap ne güneşler batıyor. Ey bu topraklar için toprağa düğüşmüş asker Gökten ecdat inerek öpse o pak alrı değer. Sana dar gelmeyecek makberi kimler kazsın? Gömmellim gel seni tarihe desem sığmazsın. M. Akif ERSOY

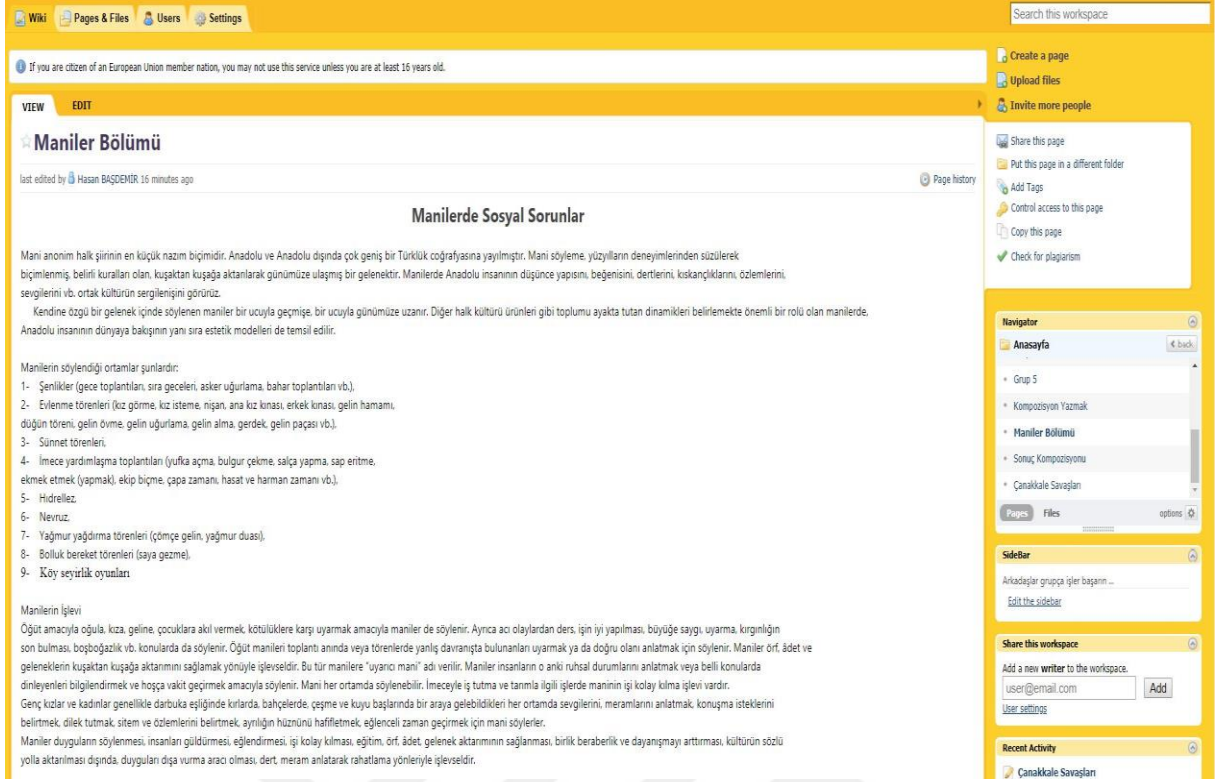
Şekil 10. Devrin şairleri gözünden Çanakkale Savaşları

Ö3 ile yapılan görüşmede *“Bu uygulamanın tüm derslerde bu şekilde uygulanmasını çok isterim tüm içtenliğimle. Araştırmaya yönlendiren ve aktif olmamı sağlayan güzel ve başarılı bir çalışma olmuş. Araştırma yaparak öğrendiklerimi arkadaşlarıma aktardım ve onlarda aynı şekilde bana bilmediklerim hakkında bilgi verdiler ve faydalı bir şekilde bilgi alışverişinde bulunmuş olduk.”* şeklinde açıklamada bulundu.

Ö2 ile yapılan görüşmede *“Grup üyeleri ile zaman zaman anlaşmazlıklar yaşadık. Ancak daha sonra sosyal ortam ile daha iyi kaynaşma sağladık. Farklı bir sosyal medyada iletişim gerçekleştirdik. Daha ilgi çekici bir ortam oldu. Ders açısından akılda kalıcı bir uygulama olmuş. Kullanışlı ve kolay bir arayüze sahip, web tasarımı hoş olmuş. İnternet sayesinde zamana bağlı kalmadan dilediğim an, canım istediğinde çalışmak güzeldi.”* şeklinde açıklamada bulundu.

3. Makale yazma sürecinin çevrimiçi gerçekleşmesi öğrencilerin makalelere kolay erişimini sağlar, bu süreçte öğrenciler de zaten birbirlerinin makalelerini okumak ve tartışmak isteginde bulunuyorlar.

Öğrenciler pbworks uygulamasında çevrimiçi yazma becerileri gerçekleştirdikleri çalışmalar sayesinde birbirleri ile etkileşim içinde bulunmuşlardır. Her öğrenci yapmış olduğu çalışmayı arkadaşlarıyla tartışarak eksiklerini yanlışlarını görerek düzeltmeler yapmıştır. Öğrencilerin Manilerde Sosyal Sorunlar hakkında yapmış oldukları çalışmanın düzeltilmiş hali aşağıda Şekil 11’de sunulmuştur.

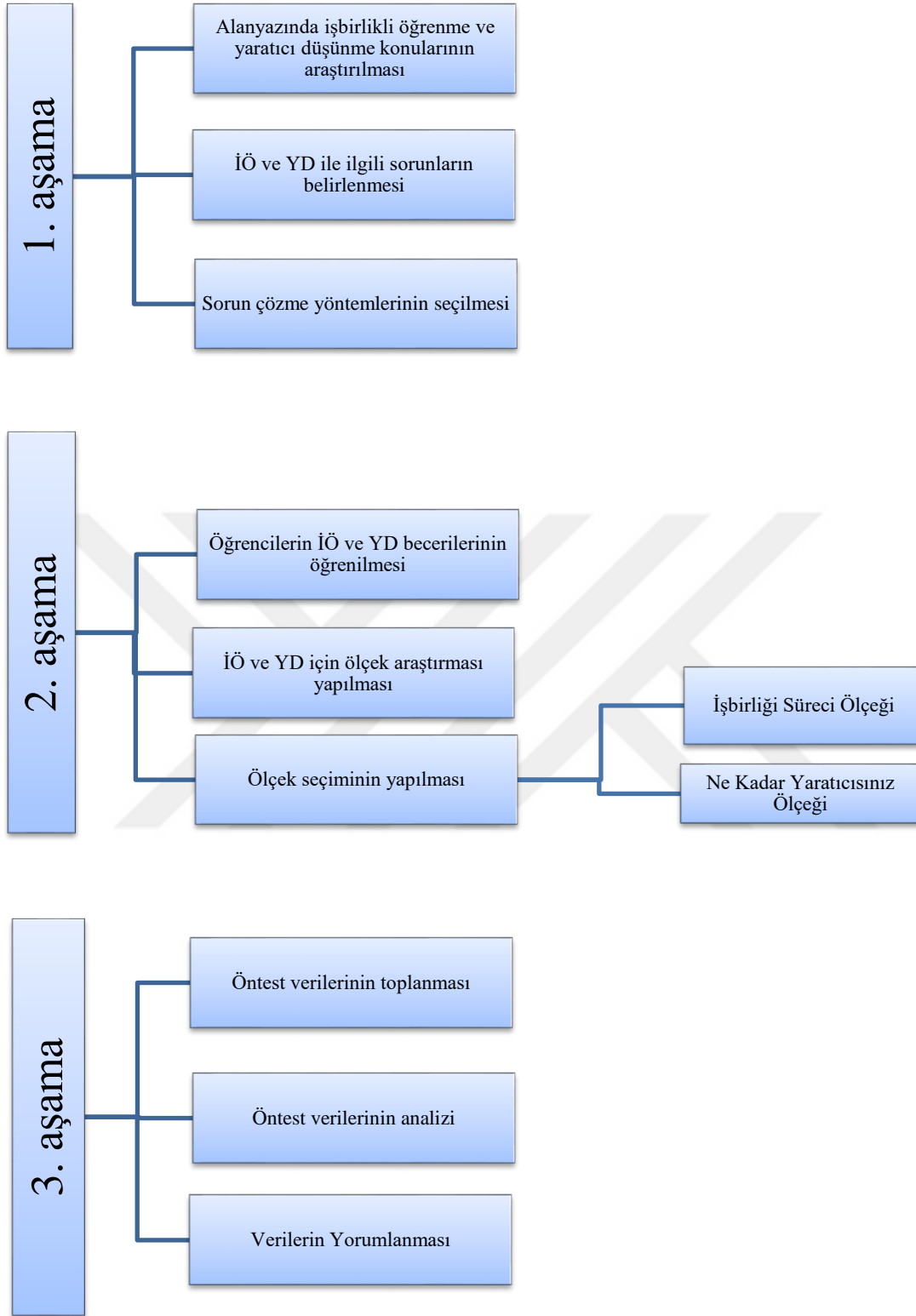
Şekil 11. Manilerde sosyal sorunlar

Ö1 ile yapılan görüşmede “Bugüne kadar yapılan çalışmalardan farklı ve zevkli bir çalışma olmuş. Tatlı bir tartışma ortamında düşüncelerimizi karşılaştırdık. Birbirimize katkıda bulunduğumuza inanıyorum. Teknoloji ile dersin birleştirilmesi çok faydalı oldu. Çevrimiçi ortamda işbirlikli çalışmak güzel bir enerji verdi. Arkadaşarımla birlikte grupça bir şey ortaya koymak güçlü hissettirdi.” şeklinde açıklamada bulundu.

Araştırmanın uygulama aşamasında yapılan işlemler aşağıda maddeler halinde verilmiştir.

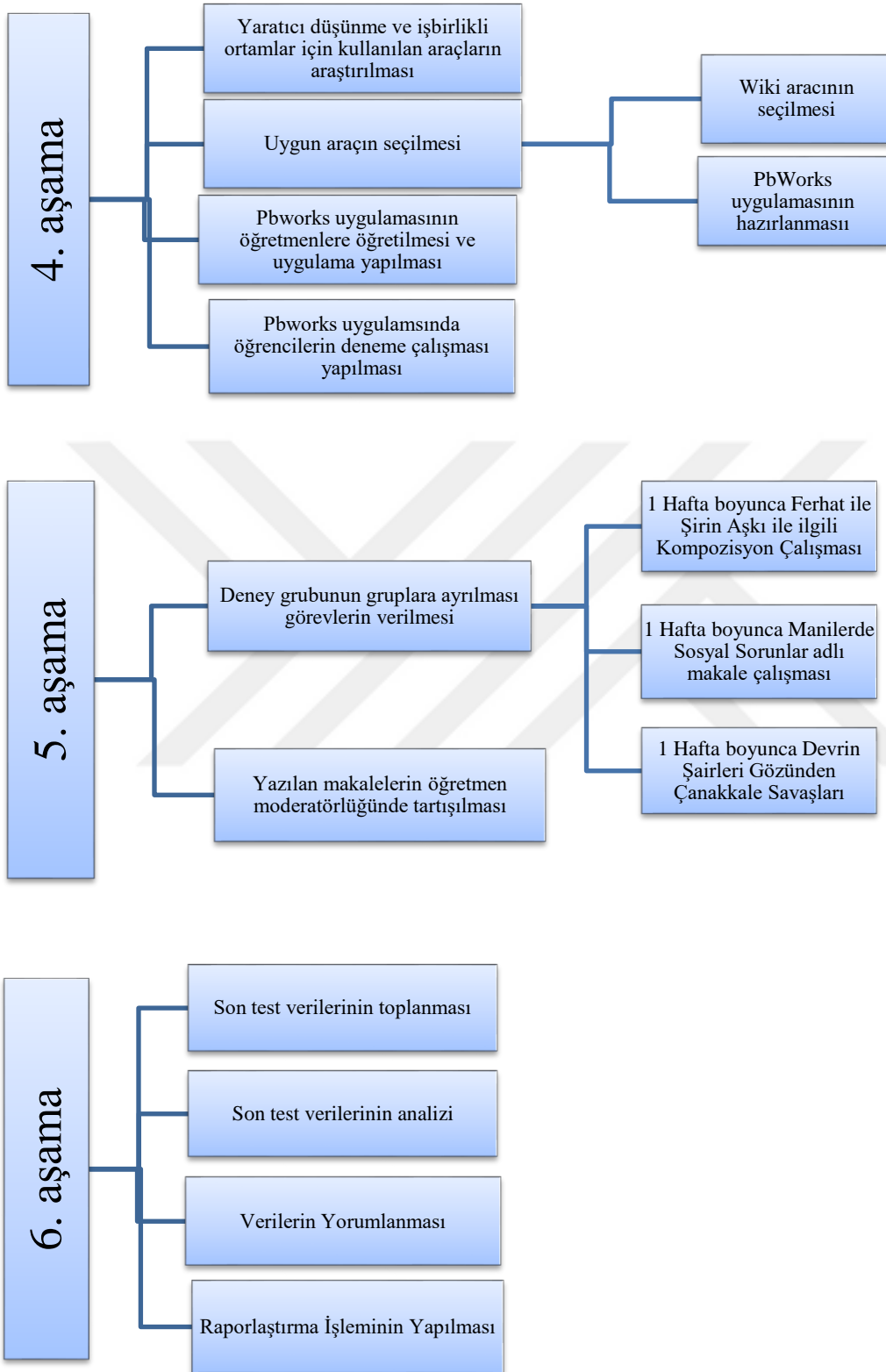
- Araştırma kapsamında yer alan deney ve kontrol gruplarına ön test olarak “İşbirliği Süreci Ölçeği” ve “Ne Kadar Yaratıcısınız Ölçeği” uygulanmıştır.
- Türk Dili ve Edebiyatı dersi öğretmenlerine 3 hafta boyunca öğrencilerle makale yazma çalışması yapılacağı belirtilmiştir.
- Deney grubu ve kontrol grubu öğrencileri ile tanışılmıştır.

- Öğrenciler ve öğretmenler çevrimiçi ansiklopediler hakkında bilgilendirilmiştir.
- Çevrimiçi ansiklopedi editörlerinden MediaWiki'nin kurulması ve kullanılması öğretilmiştir.
- Deneysel gruptaki öğrencilere dersle ilgili bir konu hakkında makale yazılması ödevi verilmiştir.
- Öğrencilere ilk hafta Ferhat ile Şirin aşkı ile ilgili kompozisyon yazma ödevi, sonraki hafta manilerde sosyal sorunlar isimli makale yazma çalışması ve son hafta devrin şairleri gözünden Çanakkale Savaşları konulu çalışma yapma ödevi verilmiştir.
- Ansiklopedi yazma işlemi ile yaratıcılık başlamıştır, öğrenci daha iyi kompozisyon yazmaya çalışmış ve yaratıcılığı geliştirmede problem çözümü için çevrimiçi ansiklopedi kullanımını yaratıcılığı geliştirmede kullanmıştır.
- Deneysel grubu sınıfında 5 grup oluşturulmuş ve öğrenciler altışarlı olarak gruplara ayrılmıştır.
- Öğrencilere yapacakları görevler ile ilgili yönergeler belirtilmiştir.
- Deneysel gruba ait uygulama sayfasından 30 öğrenci için temin edilen ayrı ayrı kullanıcı adı ve parolalar öğrencilere dağıtılmıştır.
- Deneysel grupta 3 hafta süresince uygulama gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubunda geleneksel yöntem devam etmiş herhangi bir işlem yapılmamıştır.
- Deneysel grubu öğrencileri ile 3 hafta boyunca okul dışı etkileşim sıkça devam etmiştir.
- Yazılan makaleler yayımlanmış ve öğretmen moderatörlüğünde tartışılmıştır.
- Uygulama sonunda araştırma kapsamında yer alan deneysel ve kontrol gruplarına son test olarak "İşbirliği Süreci Ölçeği" ve "Ne Kadar Yaratıcısınız Ölçeği" uygulanmıştır.
- Araştırma sürecine ilişkin adımlar Şekil 12'de verilmiştir.

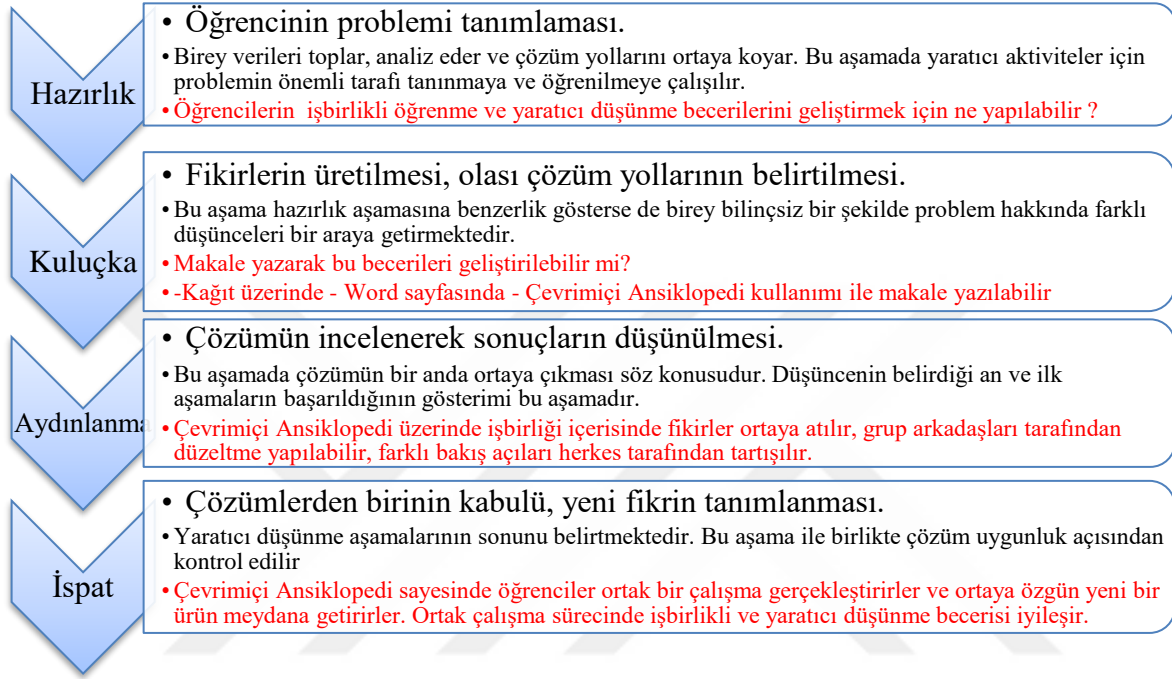

Şekil 12. Araştırma Süreci.

Şekil 12. Araştırma Süreci Devamı.

Şekil 13’de yaratıcı düşünmenin aşamaları gösterilmiştir. Araştırmamız için yaratıcılık basamaklarının nasıl ilerleyeceğini gösteren bu şekilde öğrenciler öncelikle problemi tanımlıyor, çözüm yolları arıyor, bir anda kafasında bir düşünce beliriyor ve uygun çözümü ortaya koyuyor ve yeni bir fikir elde edilmiş oluyor.

Şekil 13. Araştırmanın yaratıcı aşamaları.

Araştırma Modeli

Öğrencilerin çevrim içi ansiklopediler kullanmasının işbirlikli öğrenmelerine ve yaratıcı düşüncelerine olan etkisinin incelendiği bu araştırmada ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Büyüköztürk ve diğerlerine (2013) göre bu desen, hazır gruplar üzerinde grup eşleştirmenin olduğu, ancak yansız atamanın olmadığı yarı deneysel bir desendir. Deney ve kontrol gruplarına aynı ölçme araçları ön test olarak uygulanır. Deneysel uygulama süresince etkisi test edilen uygulama deney grubuna verilir ve kontrol grubuna herhangi bir işlem verilmez. Uygulama bittikten sonra ölçekler gruplara son

test olarak uygulanır. Deneysel uygulamanın farkını görmek amacıyla deney ve kontrol gruplarının bağımlı değişkene ait ölçme sonuçları uygun teknikler kullanılarak karşılaştırma yapılır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2013).

Araştırmada deney grubunda uygulanan çevrimiçi ansiklopedi ortamı ile ilgili öğrenci görüşlerini belirlemek için deney grubunda bulunan beş öğrenci ile odak grup görüşmesi yapılmıştır.

Tablo 3

Deneysel Modelin Simgesel Görünümü

Gruplar	Ön Test	Deneysel İşlem	Son Test
Deney Grubu	İşbirliği Süreci	Çevrimiçi	İşbirliği Süreci
	Ölçeği – Ne Kadar	Ansiklopedi Ortamı	Ölçeği – Ne Kadar
	Yaratıcısınız Ölçeği		Yaratıcısınız Ölçeği
Kontrol Grubu	İşbirliği Süreci	Geleneksel Öğrenme	İşbirliği Süreci
	Ölçeği – Ne Kadar	Ortamı	Ölçeği – Ne Kadar
	Yaratıcısınız Ölçeği		Yaratıcısınız Ölçeği

Çalışma Grubu

Çanakkale Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi 10.sınıf düzeyinde bulunan 29’u kız ve 35’i erkek olmak üzere 64 öğrenci, araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Sınıflardan hangisinin deney grubu hangisinin kontrol grubu olacağı yansız olarak belirlenmiştir. Çalışmanın deney grubunu 10-D sınıfında bulunan 30 öğrenci, kontrol grubunu ise 10-B sınıfında bulunan 34 öğrenci oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada işbirlikli öğrenme ve yaratıcı düşünme becerisinin geliştiğini tespit etmek amacıyla iki farklı veri toplama aracı kullanılmıştır. Yaratıcılıklarını belirlemek için

“Yaratıcılık Ölçeği”, İşbirlikli öğrenme ortamı için “İşbirlikli Süreci Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın uygulanması için gereken izinler Çanakkale İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınmıştır. İzin belgesi Ek F.’de verilmiştir. Araştırmada deney grubuna çevrimiçi ansiklopedi uygulaması ile ilgili öğrenci görüşlerini belirlemek için “Çevrimiçi ansiklopedi kullanımı ile ilgili neler hissettin? Öğrenmene etkisi oldu mu? Herhangi bir güçlük yaşadın mı?” gibi soruları içeren görüşme formu kullanılmıştır.

Yaratıcılık Ölçeği (Ne Kadar Yaratıcısınız?)

DeneySEL süreçte onuncu sınıf öğrencilerin yaratıcılıklarını belirlemek amacıyla Whetton ve Cameron’dan (2002) alınan “How creative are you?” adlı ölçeğin Aksoy (2004) tarafından Türkçeye “Yaratıcı Düşünme Becerisi Ölçeği” adıyla uyarlanan halinden yararlanılmıştır (EK A). Öğrencilerin yaratıcılık ile ilgili özelliklerini tespit etmeye yönelik üç seçenek (Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum) verilmiştir. Ölçek 40 maddeden oluşmakta olup maddelerin her biri için puanlar farklılaşmaktadır. Ölçekte bulunan maddelerin en düşük puanı -2 ve en yüksek 30 puandır. Puanlamalara göre öğrencilerin yaratıcılık boyutları belirlenmiştir. Gruplar yaratıcı olmayan öğrenci ve olağanüstü yaratıcı öğrenci arasında yer almaktadır. Ölçekte bulunan maddelere ait puan değerleri Ek H’de sunulmuştur.

Ölçekte yer alan 40. soru diğer maddelere göre farklılık göstermektedir. Bu soruda yaratıcılık yönünden 54 adet sıfat verilmiş ve puanlamalar 0 ile 2 arasındadır. Burada yer alan puanlarda öğrencinin toplam yaratıcılık puanı hesaplamasında kullanılmıştır. Yaratıcılık ölçeğinde yer alan maddelerin madde toplam korelasyonları ile Cronbach Alfa değeri Ek I.’da verilmiştir.

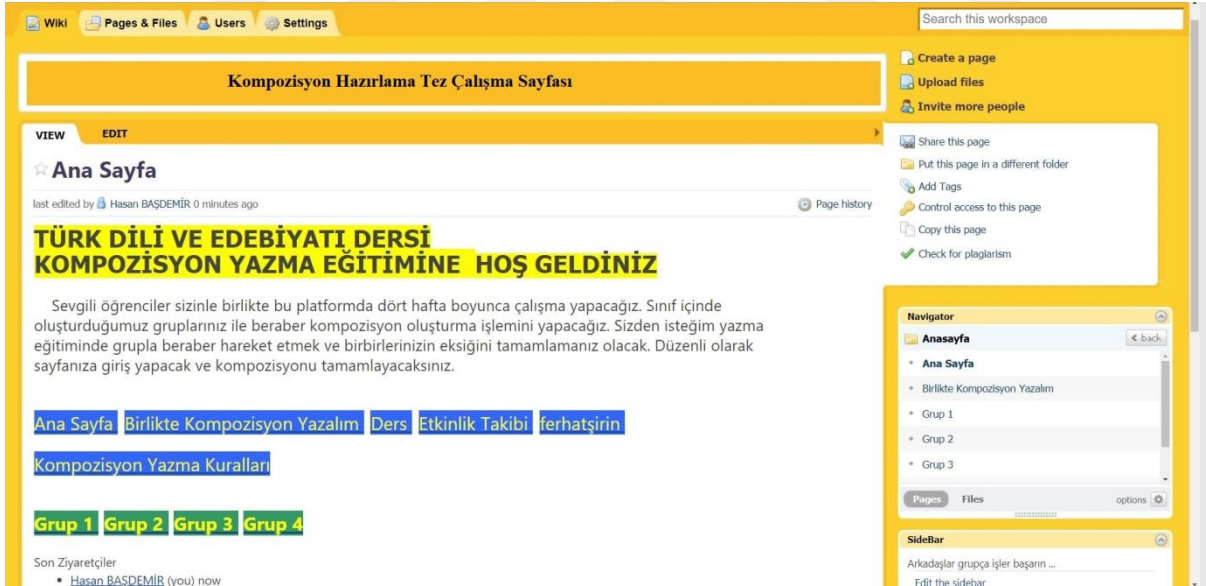
İşbirliği Süreci Ölçeği

Öğrencilerin işbirlikli öğrenmelerini ölçmek için Bay ve Çetin (2012) tarafından geliştirilen “İşbirliği Süreci Ölçeği” kullanılmıştır (EK B). Ölçekte yer alan maddeler işbirlikli

öğrenmenin koşulları olarak görülen grup süreci, olumlu bağlılık, yüz yüze eğitim, bireysel sorumluluk ve küçük grup becerileri temel alınarak hazırlanmıştır. Ölçek için 100 madde yazılmış ancak tekrar eden maddeler ve kullanışsız olacağı düşünülen maddeler çıkartılmıştır. Ölçekte yer alan madde sayısı 48 olarak belirlenmiştir. İşbirliği Süreci Ölçeğine ait madde analizleri Ek J’de verilmiştir.

Çevrimiçi Ansiklopedi Uygulamasının Geliştirilmesi

Modelimiz eğitim uygulamalarının geliştirilmesinde yaygın kullanılan ADDIE modeli temelinde geliştirilmiştir. Çalışmanın yürütülmesi için gerçek zamanlı işbirlikçi düzenleme sistemi olan pbworks uygulaması kullanılmıştır. İşbirlikçi sistem veya işbirlikçi editör birkaç kişinin ortak düzenleme denilen bir uygulama olan farklı bilgisayarları kullanarak bir bilgisayar dosyasını düzenlemesine olanak sağlayan bir işbirlikçi yazılım uygulama şeklidir. Pbworks kullanılma sebebi pbworks’ün herhangi bir kurulum gerektirmeden internet bağlantılı bilgisayar ve telefonda wiki ortamına girmeyi sağlamasıdır. Öncelikle pbworks’ten deney grubu için sayfa oluşturulmuştur.

Şekil 14. Deney grubu için oluşturulan sayfa.

Şekil 14’de wiki ortamının ana sayfası görülmekte ve ana sayfada yapılacak uygulamalar, kompozisyon yazma kuralları, gruplara ait köprüler yer almaktadır. Aynı

sayfanın alt kısmında son ziyaretçiler, ziyaretçi sayısı bilgileri de yer almaktadır. Aşağıdaki Şekil 15’de deney grubu öğrencileri için hazırlanmış Ferhat ile Şirin hikâyesi yer almaktadır. Öğrencilerin hikâyeyi güvenilir kaynaktan okumaları ve ihtiyaç duydukları anda erişebilmeleri için çalışma sayfasına Ferhat ile Şirin hikâyesi sayfası oluşturulmuştur.

Şekil 15. Deney grubunun kompozisyon konusu için oluşturulan sayfa.

Şekil 16’da wiki ortamında hazırlanan etkinlik takibi çizelgesi yer almaktadır. Öğrencilerin hangi tarihte neler yapması gerektiği ile ilgili görevlerini etkinlik takibi sayfası ile görebilmektedir.

Özel öğretmen	Amaç	faaliyetler	tarih	Yorum Yap
	İçbirlikli çalışmalar geliştirmek	Kompozisyon çalışması	2019/04/18	Birlikte daha güçlüyüz ...
	Yaratıcı ürünler ortaya koymak	Makale çalışması	2019/04/25	Hayalin sınırları sonsuz...
	Araştırma sorgulayan bireyler haline gelmek	Deneme çalışması	2019/05/02	Doğruluğunu ara...
	Birlikte özgün ürün tasarımı	Eşsiz bir kompozisyon	2019/05/05	Açık ile...

Şekil 16. Etkinliğin takibi için oluşturulan sayfa.

Şekil 17’de deney grubunda bulunan öğrencilerin grupları ile birlikte uygulama yapacakları sayfalar hazırlanmıştır. Öğrencilerin verilen kompozisyon konusu ile ilgili paylaşımlarda bulunacakları sayfa belirtilmiş beraber kompozisyon hazırlamaya sevk edilmiştir.

Kompozisyon Hazırlama Tez Çalışma Sayfası

Grup 1

son Hasan BAŞDEMİR tarafından düzenlendi. 6 gün, 13 saat önce

1. Grup çalışma alanı

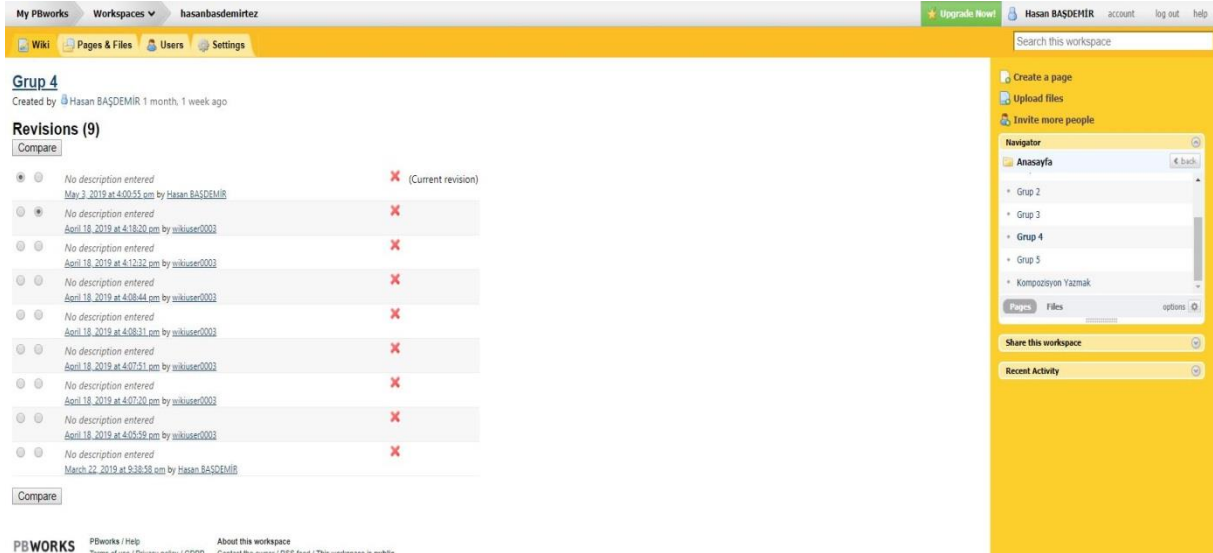
Yorumlar (0)

Yorum ekle

Yorum ekle

Şekil 17. Gruplar için oluşturulan sayfa.

Şekil 18’de wiki sayfasının sayfa geçmişi özelliği sayesinde öğrencilerin yapmış oldukları katkılar görülmüş ve hataları ile ilgili gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Öğrencilerin wikideki bu özellik ile kendilerini daha iyi hissettikleri ve rahat hareket ettikleri görülmüştür.

Şekil 18. Öğrencilerin hatalarının düzeltilmesi sayfası.

Öğrencilere hasanbasdemirtez.pbworks.com adresinden sınıf hesabı açılmıştır (EK E). Oluşturulan sınıf hesapları öğrencilere dağıtılmış ve sayfaya girmeleri teşvik edilmiştir. Öğrencilerin verilen görevleri yerine getirmesi için onlarla görüşülmüş, gerekli çalışmayı yapan her öğrencinin proje ödevlerine ek puan verileceği bildirilmiştir. Öğrenciler işbirlikli öğrenme ortamında çalışacakları için heyecanlanmışlardır.

Verilerin Analizi

Araştırma boyunca toplanan verilerin analizinde SPSS 22.0 programı tercih edilmiştir. Grupların yaratıcı düşünme becerileri ve işbirlikli öğrenme süreçleri ön test- son test sonuçları bağımsız örneklem t-testi ile analiz edilmiştir.

Bölüm IV: Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bu bölümünde araştırmaya ait bulgular yer almaktadır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt probleminde deney grubu öğrencilerinin ön test-son test yaratıcılık düzeylerinin belirlenmesi araştırılmıştır. Araştırma neticesinde elde edilen dağılım Tablo 4.'de verilmiştir.

Tablo 4

Deney Grubu Öğrencilerinin Ön Test Yaratıcılık Ölçeğinden Aldıkları Puanlara Göre Sahip Oldukları Yaratıcılık Düzeyi

Yaratıcılık Grubu	Puan Aralığı	f	%
Yaratıcılığı Olmayan	10'dan az	-	-
Ortanın Altında Yaratıcı	10-19	2	6,7
Orta	20-39	11	36,6
Ortanın Üzerinde Yaratıcı	40-64	15	50,0
Oldukça Yaratıcı	65-94	2	6,7
Olağanüstü Yaratıcı	95-116	-	-
Toplam		30	100,0

Deney grubunda yer alan öğrencilerin, deneysel uygulama öncesi kullanılan yaratıcılık ölçeğinden aldıkları sonuçlara göre hangi yaratıcılık düzeyinde yer aldıkları Tablo 4.'de verilmiştir. Buna göre deney işlem öncesi, deney grubu öğrencilerinin yarısının (%50) “ortanın üzerinde yaratıcı” olduğu görülmüştür. Öğrencilerden %6.7'sinin “ortanın altında yaratıcı” olduğu, %36.6'sının “orta” derecede yaratıcı olduğu ve %6.7'sinin de “oldukça yaratıcı” olduğu görülmektedir. Buna karşın “yaratıcı olmayan” ve “olağanüstü yaratıcı”

gruplarında hiçbir öğrencinin yer almadığı görülmektedir. Bu verilerden deney grubunda bulunan öğrencilerin hâlihazırda orta derecede ve ortanın üzerinde derecede yaratıcılığa sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 5

Deney Grubu Öğrencilerinin Son Test Yaratıcılık Ölçeğinden Aldıkları Puanlara Göre Sahip Oldukları Yaratıcılık Düzeyi

Yaratıcılık Grubu	Puan Aralığı	<i>f</i>	%
Yaratıcılığı Olmayan	10'dan az	-	-
Ortanın Altında	10-19	-	-
Yaratıcı Orta	20-39	2	6,7
Ortanın Üzerinde	40-64	11	36,6
Yaratıcı Oldukça Yaratıcı	65-94	17	56,7
Olağanüstü Yaratıcı	95-116	-	-
Toplam		30	100,0

Deney grubunda bulunan öğrencilerin son test yaratıcılık ölçeğinden aldıkları puanlamalara hangi yaratıcılık düzeyinde buldukları Tablo 5.'de verilmiştir. Tabloya göre deneysel uygulamadan sonra deney grubu öğrencilerinin %56.7'sinin “oldukça yaratıcı” grubunda yer aldığı görülmüş, %6.7'sinin “orta” derecede ve %36.6'sının “ortanın üzerinde yaratıcı” olduğu görülmüştür. Buna karşın “yaratıcı olmayan”, “ortanın altında yaratıcı” ve “olağanüstü yaratıcı” grubunda herhangi bir öğrencinin yer almadığı görülmektedir. Bu verilerden yola çıkarak deneysel uygulamadan sonra öğrencilerin yaratıcılık puanlarının fark edilecek boyutta değiştiği görülmüştür. Bu değişimden çevrimiçi ansiklopedi uygulamasının kullanılmasının, öğrencilerin yaratıcılıklarının belirli bir düzeyde arttırdığı sonucuna

ulaşmıştır. Nitekim deneysel uygulama öncesi ön test sonucunda “oldukça yaratıcı” grubunda bulunan öğrencilerin payı %6.7 iken bu oran uygulamadan sonraki son test sonucunda %56.7 gibi bir değere yükselme göstermiştir. Ön test sonucunda “orta” derecede yaratıcı düzeyinde bulunan öğrencilerin oranı %36.7 iken, son test sonucunda bu oran %6.7 olarak görülmüştür. Buna göre deney grubu öğrencilerinin yaratıcılıklarının uygulamadan önceki puanları ile uygulamadan sonraki puanları karşılaştırıldığında, uygulama sonrası yaratıcılıklarında çok yüksek bir artış olduğu belirlenmiştir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt probleminde kontrol grubu öğrencilerinin ön test-son test yaratıcılık düzeylerinin belirlenmesi araştırılmıştır. Araştırma sonucu elde edilen dağılım Tablo 6.’da verilmiştir.

Tablo 6

Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Test Yaratıcılık Ölçeğinden Aldıkları Puanlara Göre Sahip Oldukları Yaratıcılık Düzeyi

Yaratıcılık Grubu	Puan Aralığı	<i>f</i>	%
Yaratıcılığı Olmayan	10’dan az	-	-
Ortanın Altında	10-19	-	-
Yaratıcı Orta	20-39	14	41,2
Ortanın Üzerinde	40-64	16	47
Yaratıcı Oldukça Yaratıcı	65-94	4	11,8
Olağanüstü Yaratıcı	95-116	-	-
Toplam		30	100

Kontrol grubu öğrencilerinin yaratıcılık ölçeğinden aldıkları puanlara göre hangi yaratıcılık türüne sahip oldukları Tablo 6.'da verilmiştir. Tablo 6.'daki verilere göre kontrol grubu öğrencilerinin %47'si "ortanın üzerinde yaratıcı" grubunda yer almıştır. Öğrencilerden %41.2'si "orta" derecedeki yaratıcı grupta yer alırken %11.8'i "oldukça yaratıcı" grubunda yer almıştır. Buna karşın "yaratıcı olmayan", "ortanın altında yaratıcı" ve "olağanüstü yaratıcı" grubunda öğrencilerin yer almadığı görülmüştür. Kontrol grubu öğrencilerinin neredeyse yarısının ortanın üzerinde yaratıcılığa sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 7

Kontrol Grubu Öğrencilerinin Son Test Yaratıcılık Ölçeğinden Aldıkları Puanlara Göre Sahip Oldukları Yaratıcılık Düzeyi

Yaratıcılık Grubu	Puan Aralığı	f	%
Yaratıcılığı Olmayan	10'dan az	-	-
Ortanın Altında	10-19	-	-
Yaratıcı Orta	20-39	15	44,1
Ortanın Üzerinde	40-64	14	41,2
Yaratıcı Oldukça Yaratıcı	65-94	5	14,7
Olağanüstü Yaratıcı	95-116	-	-
Toplam		30	100

Kontrol grubu öğrencilerinin son test yaratıcılık ölçeğine verdikleri cevaplardan aldıkları puanlara göre hangi yaratıcılık grubunda yer aldıkları Tablo 7.'de verilmiştir. Tablo 7.'e göre kontrol grubu öğrencilerinin %44.1'i "orta" derecedeki grupta yer almıştır. Öğrencilerin %41.2'si "ortanın üzerinde yaratıcı" grubunda yer alırken %14.7'sinin ise "oldukça yaratıcı" grubunda yer aldığı görülmüştür. Buna karşın "yaratıcı olmayan", "ortanın

altında yaratıcı” ve “olağanüstü yaratıcı” grubunda öğrencilerden hiçbiri yer almamıştır. Kontrol grubu öğrencilere herhangi farklı bir uygulama yapılmadan geleneksel yöntemle derslere devam ettikleri göz önüne alındığında yaratıcılık düzeylerinde ufak bir oranda düşme gerçekleştiği görülmüştür. Oysaki kontrol grubu öğrencilerinin ön test puanlarında “ortanın üzerinde yaratıcı” grubunda yer alanların oranı %47.1 iken son test puanlarında bu oran %41.2’ye gerilemiştir. Bu verilerden kontrol grubu öğrencilerinin ön test-son test puanları arasında geleneksel yöntemin kullanılması ile küçük oranda bir düşme gerçekleştiği yorumunda bulunulabilir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön test yaratıcılık ölçeğinden aldıkları puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Gruplarda yer alan öğrencilere ön test yaratıcılık ölçeği uygulandıktan sonra verilerin normal dağılıp dağılmadığı belirlenmiştir. Normal dağılımı test etmek için birçok yöntem bulunmaktadır. Bu çalışmada verilerin normal dağılıp dağılmadığını belirlemek için Shapiro-Wilk testi uygulanmıştır. Uygulanan test sonucunda deney ve kontrol gruplarının verileri .05 anlamlılık ölçütünden yüksek olması neticesinde, verilerin normal dağılım gösterdiği yorumlanabilir ($p > .05$). Aynı zamanda, grupların varyanslarının homojenliği ise Levene Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan analiz neticesinde deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır [$F= .254, p=.62>.05$]. Grupların ön test yaratıcılık ölçeğine ait betimsel istatistik ve normal dağılım testi sonuçları Tablo 8.’de gösterilmektedir.

Tablo 8

Ön Test Yaratıcılık Ölçeğine Ait Betimsel İstatistik ve Normallik Dağılım Testi Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	Ss	Min	Max	Shapiro-Wilk
Deney	30	3.57	.73	2	5	.84
Kontrol	34	3.71	.68	3	5	.78

Normal dağılım sonuçları, gruplara ait verilerin normal dağıldığını gösterdiğinden yaratıcılık ölçeğinden alınan puanların farklılığını incelemeye yönelik parametrik test olan bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. Bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 9’da verilmektedir.

Tablo 9

Ön Test Yaratıcılık Ölçeği Bağımsız Örneklem t-testi sonuçları

Grup	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	P
Deney	30	3.57	.73	62	.793	.43
Kontrol	34	3.71	.68			

Tablo 9 yorumlandığında kontrol grubu ve deney grubunda yer alan öğrencilerin yaratıcılık ölçeği ön test puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p=.43>.05$). Bu sebeple, deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin yaratıcılık becerilerinin benzerlik gösterdiği söylenebilir. Deney ve kontrol grubu ön test puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığından grupların yaratıcılık becerileri son test puanları karşılaştırılarak yapılmıştır.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son test yaratıcılık ölçeğinden aldıkları puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Gruplarda bulunan öğrencilere son test yaratıcılık ölçeği kullanıldıktan sonra verilerin normal dağılım gösterip göstermediği test edilmiştir. Bu çalışmada verilerin normal dağılıp dağılmadığını göstermek için Shapiro-Wilk testi uygulanmıştır. Uygulanan test sonucunda deney ve kontrol gruplarının verileri .05 anlamlılık düzeyinden yüksek olması sonucu verilerin normal dağılım gösterdiği yorumlanabilir ($p > .05$). Aynı zamanda, grupların varyansların homojenliği ise Levene Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan analiz neticesinde deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır [$F = .54$, $p = .46 > .05$]. Grupların son test yaratıcılık ölçeğine ait betimsel istatistik ve normal dağılım testi sonuçları Tablo 10’da gösterilmektedir.

Tablo 10

Son Test Yaratıcılık Ölçeğine Ait Betimsel İstatistik ve Normallik Dağılım Testi Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	Ss	Min	Max	Shapiro-Wilk
Deney	30	4.50	.63	3	5	.71
Kontrol	34	3.70	.71	3	5	.78

Grupların son test normal dağılım testi neticesinde veriler normal dağıldığından yaratıcılık ölçeği puanları incelenmesine yönelik bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. Bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 11’de gösterilmektedir.

Tablo 11

Son Test Yaratıcılık Ölçeği Bağımsız Örneklem t-testi sonuçları

Grup	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p	d
Deney	30	4.50	.63	62	4.67	.00*	.91
Kontrol	34	3.70	.71				

* $p < .05$

Tablo 11'e bakıldığında deney grubu ile kontrol grubunda yer alan öğrencilerin son test yaratıcılık ölçeği puanları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($t(62)=4.671$, $p=.00<.05$, $d=.91$). Gruplar arasındaki bu farklılığın, deney grubundaki öğrencilerin beceri puanları lehinde olduğu görülmektedir. Deney ve kontrol grubu öğrencilerin yaratıcılık becerileri karşılaştırıldığında, deney grubunda ($\bar{X}=4.50$) olduğu görülmektedir. Buna karşılık kontrol grubunda bulunan öğrencilerin ($\bar{X}=3.70$) şeklindedir. Yapılan etki büyüklüğü hesaplamasında, etki büyüklüğü ($d=.91$) olarak elde edilmiş, bu sonuç bize iki grup arasındaki farkın önemli derecede büyük bir fark olduğunu göstermektedir. Deney grubu öğrencilerinin yaratıcılık becerileri puanlarında daha fazla artış olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar göz önüne alındığında, çevrimiçi ansiklopedi uygulamasının öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini geliştirdiği söylenebilir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön test işbirliği süreci ölçeğinden aldıkları puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Grupların ön test işbirlikli öğrenme süreci ölçeği puanları analiz edilmeden önce, verilerin normal dağılıp dağılmadığı test edilmiştir. Verilerin normal dağılım sağlayıp sağlamadığını test etmek için Shapiro-Wilk testi uygulanmıştır. Bu testin sonucunda deney ve kontrol grubunun verileri .05 anlamlılık düzeyinden yüksek olduğu için verilerin normal dağılım gösterdiği yorumlanabilir ($p > .05$). Grupların varyanslarının homojenliğinde Levene Testi kullanılmıştır. Analiz neticesinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir [$F= .115$, $p=.73>.05$]. Grupların ön test işbirlikli öğrenme süreci ölçeğine ait betimsel istatistik ve normal dağılım testi sonuçları Tablo 12'de gösterilmektedir.

Tablo 12

Ön Test İşbirliği Süreci Ölçeğine Ait Betimsel İstatistik ve Normallik Dağılım Testi Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	Ss	Min	Max	Shapiro-Wilk
Deney	30	4.12	.73	2	5	.88
Kontrol	34	3.73	.75	2	5	.96

Deney ve kontrol gruplarının normal dağılım testi sonuçlarına göre veriler normal dağılım gösterdiğinden işbirlikli öğrenme süreci ölçeği puanları arasındaki farklılığın incelenmesine yönelik bağımsız örneklem t-testi kullanılmıştır. Bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 13’de gösterilmektedir.

Tablo 13

Ön Test İşbirliği Süreci Ölçeği Bağımsız Örneklem t-testi sonuçları

Grup	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Deney	30	4.12	.73	62	2.11	.38
Kontrol	34	3.73	.75			

Tablo 13 incelendiğinde gruplarda yer alan öğrencilerin ön test işbirlikli öğrenme süreci puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p=.38>.05$). Bu sebeple, gruplardaki öğrencilerin işbirlikli öğrenme becerilerinin benzerlik gösterdiği söylenebilir. Grupların ön test puanları arasında anlamlı bir farklılık çıkmadığından grupların işbirlikli öğrenme becerileri son test puanları karşılaştırılarak yapılmıştır.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son test işbirliği süreci ölçeğinden aldıkları puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Grupların son test işbirlikli öğrenme süreci ölçeği puanları analiz edilmeden önce, verilerin normal dağılıp dağılmadığı test edilmiştir. Shapiro-Wilk testi ile verilerin normal dağılıp dağılmadığı test edilmiş ve test sonucunda gruplara ait verilerin .05 anlamlılık düzeyinden yüksek çıkması ile verilerin normal dağılım gösterdiği yorumlanabilir ($p > .05$). Grupların varyansların homojenliği ise Levene Testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir [$F= 3.70, p=.55>.05$]. Grupların son test işbirlikli öğrenme süreci ölçeğine ait betimsel istatistik ve normal dağılım testi sonuçları Tablo 14’de gösterilmektedir.

Tablo 14

Son Test İşbirliği Süreci Ölçeğine Ait Betimsel İstatistik ve Normallik Dağılım Testi Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	Ss	Min	Max	Shapiro-Wilk
Deney	30	4.50	.24	3.78	4.80	.20
Kontrol	34	3.71	.91	1.25	4.00	.70

Grupların son test normal dağılım testi sonuçlarında veriler normal dağılım gösterdiğinden işbirlikli öğrenme süreci ölçeği puanları arasındaki farklılığın incelenmesine yönelik bağımsız örneklem t-testi kullanılmıştır. Bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 15’de gösterilmektedir.

Tablo 15

Son Test İşbirliği Süreci Ölçeği Bağımsız Örneklem t-testi sonuçları

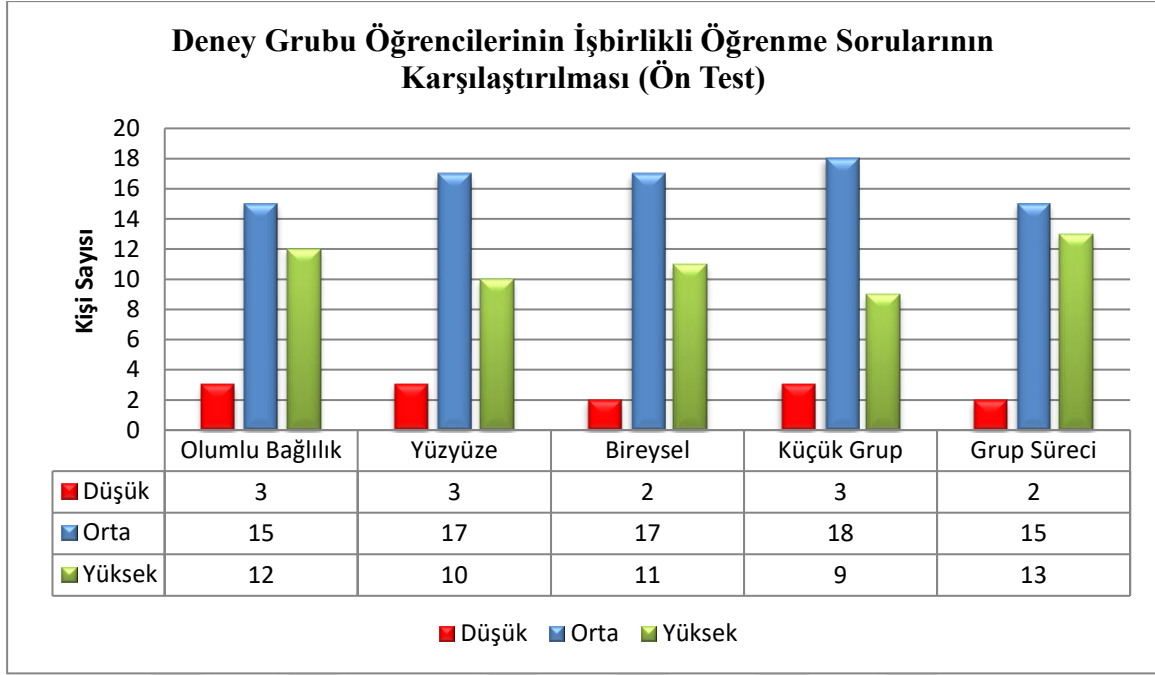
Grup	N	\bar{X}	Ss	Sd	T	p	d
Deney	30	4.50	.24	62	4.13	.00*	.87
Kontrol	34	3.71	.91				

* $p < .05$

Tablo 15 incelendiğinde deney grubu ile kontrol grubunda bulunan öğrencilerin son test işbirlikli öğrenme süreci puanları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($t(62)=4.135$, $p=.00 < .05$, $d=.87$). Bu farklılığın ise, deney grubundaki öğrencilerin başarıları yönünde olduğu görülmektedir. Deney grubunun işbirlikli öğrenme becerisi puanlarındaki ($\bar{X}=4.50$) gözlenen artış kontrol grubuna göre ($\bar{X}=3.71$) daha fazla olduğu ifade edilebilir. Yapılan etki büyüklüğü hesaplamasında, etki büyüklüğü ($d=.87$) olarak elde edilmiş, bu sonuç bize iki grup arasındaki farkın önemli derecede büyük bir fark olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlara göre çevrimiçi ansiklopedi uygulamasının öğrencilerin işbirlikli öğrenme becerilerini geliştirdiği söylenebilir.

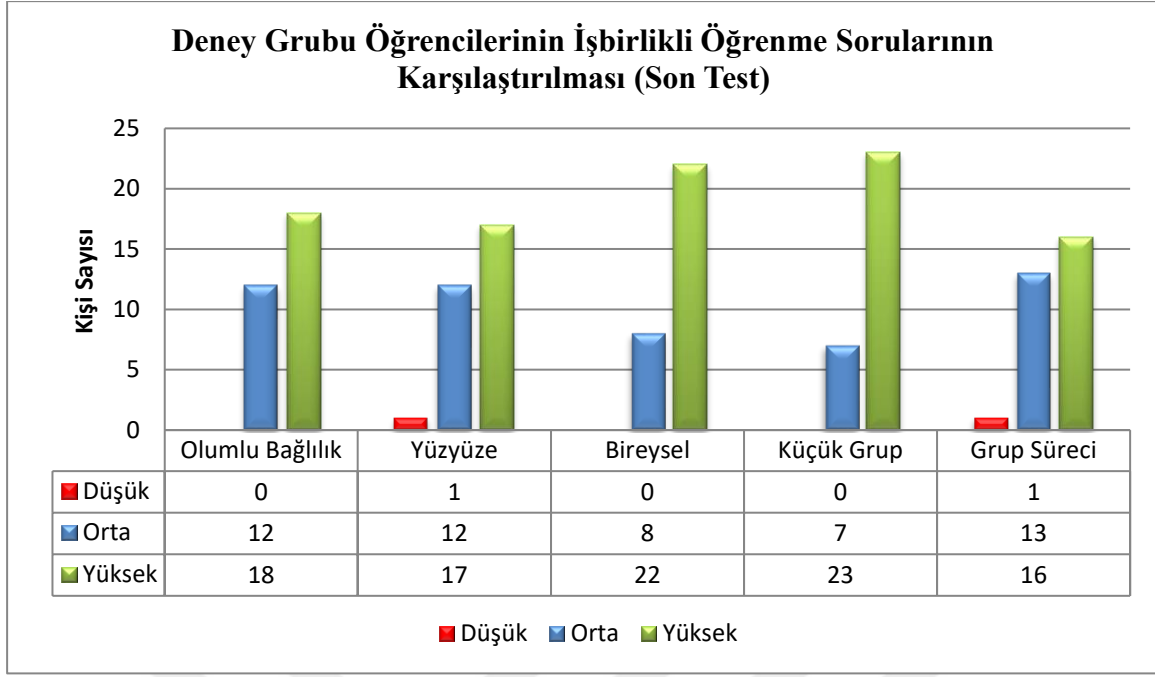
Deney Grubunda Bulunan Öğrencilerin İşbirlikli Öğrenme Koşulları Sorularına Verdikleri Cevapların Analizi:

Deney grubunda yer alan öğrencilerin İşbirliği Süreci Ölçeğinde bulunan işbirlikli öğrenmenin koşulları olarak görülen olumlu bağımlılık, bireysel sorumluluk, yüz yüze etkileşim, küçük grup becerileri ve grup süreci soru gruplarına verdikleri cevaplar analiz edilmiştir.

Şekil 19. Deney grubu öğrencilerinin işbirlikli öğrenme sorularının karşılaştırılması(ön test).

Deney grubunda yer alan 30 öğrenciye uygulamadan önce yapılan ön test verileri analiz edildiğinde Şekil 19’da yer alan sonuçlar elde edilmiştir. Öğrencilerin verdikleri cevaplardan, işbirlikli öğrenme ile ilgili olarak büyük bir çoğunluğun orta düzeyde yer aldıkları yorumlanabilir. Her soru grubunda en az 2 öğrencinin de düşük seviyede olduğu görülmektedir.

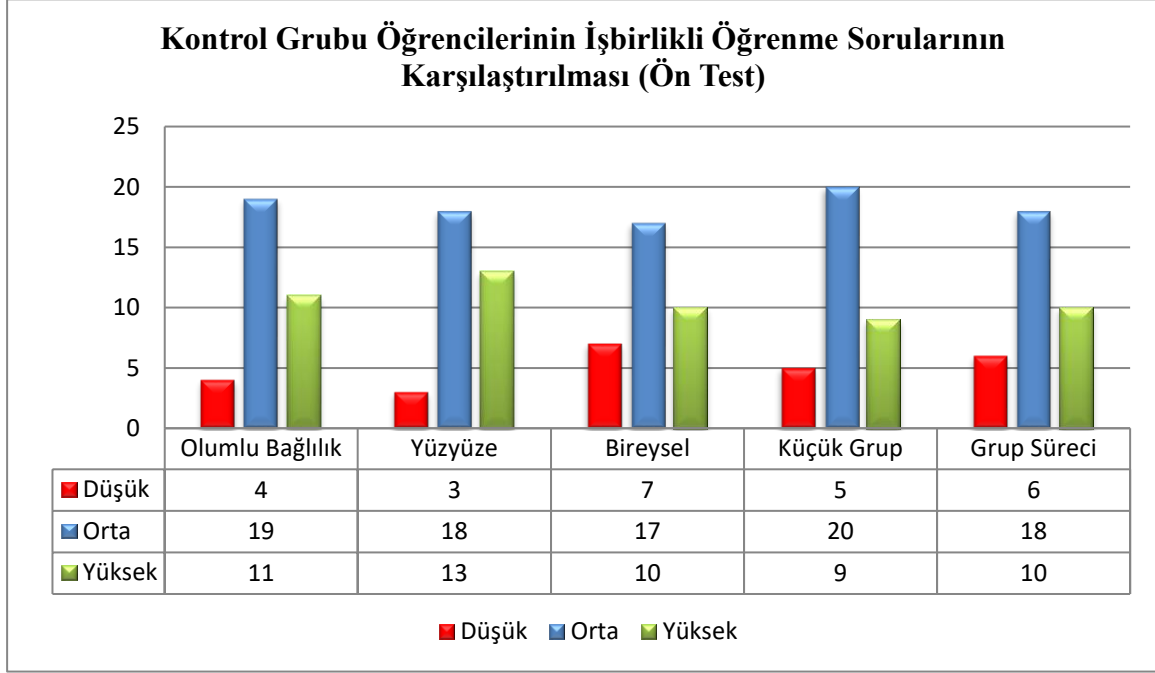

Şekil 20. Deney grubu öğrencilerinin işbirlikli öğrenme sorularının karşılaştırılması (son test).

Deney grubunda yer alan 30 öğrenciye çevrimiçi ansiklopedi uygulamasıyla işbirlikli çalışma ortamı oluşturulmuş, öğrencilerin grupça çalışmaları sağlanmış ve tüm görevler bitirildikten sonra işbirlikli öğrenme ile ilgili yapılan son test verileri analiz edildiğinde Şekil 20’de yer alan sonuçlar elde edilmiştir. Öğrencilerin verdikleri cevaplardan, işbirlikli öğrenme ile ilgili olarak büyük bir çoğunluğunun yüksek düzeyde yer aldıkları görülmektedir. Düşük seviye gösteren öğrenci, sadece yüz yüze ve grup süreci soru gruplarında 1’er kişi olup diğer soru gruplarında düşük seviye gösteren herhangi bir öğrenci yoktur. Öğrencilerin uygulamadan sonra işbirlikli öğrenmeye yönelik büyük bir başarı gösterdikleri söylenebilir. Bu verilerden, uygulamanın öğrencilerin işbirlikli öğrenme becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmaktadır. Öğrencilerin işbirlikli öğrenme becerilerini geliştirmek için çevrim içi ansiklopedilerin kullanılması önemli bir etkiye sahiptir.

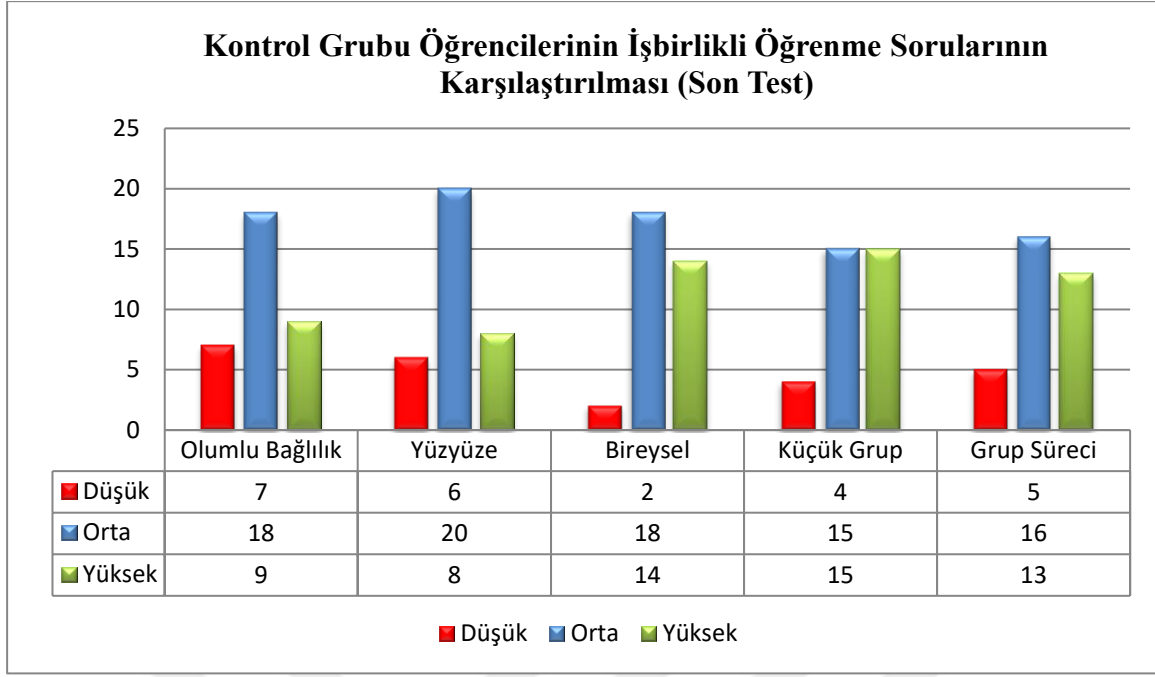
Kontrol Grubunda Bulunan Öğrencilerin İşbirlikli Öğrenme Koşulları Sorularına Verdikleri Cevapların Analizi:

Kontrol grubunda yer alan öğrencilerin İşbirliği Süreci Ölçeğinde bulunan işbirlikli öğrenmenin koşulları sorularına verdikleri cevaplar analiz edilmiştir.

Şekil 21. Kontrol grubu öğrencilerinin işbirlikli öğrenme sorularının karşılaştırılması (ön test).

Kontrol grubunda yer alan 34 öğrenciye uygulamadan önce yapılan ön test verileri analiz edildiğinde Şekil 21’de yer alan sonuçlar elde edilmiştir. Öğrencilerin verdikleri cevaplardan, işbirlikli öğrenme ile ilgili olarak büyük bir çoğunluğun orta düzeyde yer aldıkları yorumlanabilir. Her soru grubunda en az 3 öğrencinin de düşük seviyede olduğu görülmektedir.

Şekil 22. Kontrol grubu öğrencilerinin işbirlikli öğrenme sorularının karşılaştırılması (son test).

Kontrol grubunda yer alan 34 öğrenciye işbirlikli öğrenme ile ilgili yapılan son test verileri analiz edildiğinde Şekil 22’de yer alan sonuçlar elde edilmiştir. Öğrencilerin verdikleri cevaplardan, işbirlikli öğrenme ile ilgili olarak ön test sonuçları ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Kontrol grubunda bulunan öğrencilerin, işbirlikli öğrenme becerilerinde herhangi bir artış gözlemlenmemiştir. Grupların sonuçları kıyaslandığında, deney grubunda bulunan öğrencilerin yüksek çoğunluğunda işbirlikli öğrenme becerisinin geliştiği görülmüştür. Geliştirilen uygulama ile öğrencilerin işbirlikli öğrenme becerilerinde artış sağlanmıştır.

Bölüm V: Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgulara ait varılan sonuçlara ve konuyla ilgili gelecekte yapılacak olan çalışmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

Sonuç

Çalışmada onuncu sınıf öğrencilerinin işbirlikli öğrenme ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmek için wiki yazılımı kullanmakla belirli konularda makale hazırlamaları sürecini ele alan bir uygulama sistemi anlatılmıştır. Sistemde metin editörü pbworks kullanılmıştır. Uygulama 10.sınıf Türk Dili ve Edebiyatı dersinde kullanılmıştır. Yapılan ön test ve son test ölçümleri öğrencilerin işbirlikli öğrenme ve yaratıcı düşünme becerilerinin olumlu yönde değiştiğini göstermiştir.

Araştırmadan elde edilenlere göre öğrencilerin çevrimiçi ansiklopedi ortamını yararlı bulduğu, uygulama ile işbirlikli öğrenme ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirdiği ve Türk Dili ve Edebiyat dersini daha ilgi çekici hale getirdiği söylenebilir.

Öğrenciler wiki ortamlarını eğlenceli, kolay ve faydalı bulmuştur. Derslerin bundan sonra bu şekilde devam etmesinin daha güzel olacağını belirtmişlerdir. Wiki uygulaması ile öğrenciler tekrar yapmaya yönlendirilmiştir. Wiki uygulaması ile öğrencilere araştırma yapmaya, farklı bilgilere ulaşmaya ve etkileşimde bulunmalarına olanak sağlanmıştır. Öğrenciler sınıf dışında da öğrenme ortamına sahip olmuşlardır.

Çevrim içi ansiklopedi kullanımının yaratıcılığa ve işbirlikli öğrenmeye etkisinin olduğu görülmüştür. Çevrim içi ansiklopedi ile öğrenen öğrencilerin yaratıcılık puanları ile geleneksel yöntemle öğrenen öğrencilerin yaratıcılık puanları arasında çevrim içi ansiklopedi ile öğrenen öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Aynı zamanda çevrim içi ansiklopedi ile öğrenen öğrencilerin işbirlikli öğrenme puanları ile geleneksel yöntemle

öğrenen öğrencilerin işbirlikli puanları arasında da çevrim içi ansiklopedi ile öğrenen öğrenciler lehine farklılıklar bulunmuştur.

Uygulamada planlanan hedeflere ulaşılmıştır. Türk Dili ve Edebiyatı dersinde çevrimiçi ansiklopedi modelinin geliştirilmesi ile,

- Öğrenciler, MediaWiki aracının kullanımını ve çevrimiçi ansiklopediler için makale yazma becerisini öğrenmişlerdir.
- Öğrenciler, makale yazma sürecinde yaratıcı düşünme becerilerinde gelişim sağlamıştır.
- Ortak çalışma sürecinde öğrencilerin işbirlikli öğrenme becerilerinin iyileşmesi sağlanmıştır.

Araştırmalara İlişkin Öneriler:

- 1- Çalışma 10. Sınıf öğrencileri ile sınırlı kalmayarak farklı öğrenci düzeyleri üzerinde çalışılabilir (9.sınıf, 11.sınıf, 12.sınıf).
- 2- Benzer çalışmalar daha uzun süreçlerde gerçekleştirilebilir.
- 3- Araştırma farklı dersler üzerinde uygulanabilir.
- 4- Sadece lise düzeyinde değil ilkokul düzeyinde ve üniversite düzeyinde de uygulanabilir.
- 5- Çevrimiçi Ansiklopedisi uygulaması ile yapılacak olan etkinlik sayısı artırılabilir.
- 6- Benzer çalışma büyük gruplarla uygulanabilir.

Kaynakça

- Açıkgöz, Ü. K. (1992). *İşbirlikli Öğrenme: Kuram, Araştırma, Uygulama*. Malatya: Uğurel Matbaası.
- Akçapınar, G. ve Aşkar, P. (2009). *Viki Ortamında Yapılan Grup Çalışmalarında Yazar Katkısının Belirlenmesi için Veritabanı Analiz Aracı ve Değerlendirme Yönteminin Geliştirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Akıllı, N. (2014). *İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ve Yaratıcılık Düzeylerinin Değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Akkaya, R. (2006). *İlköğretim Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Cebir Öğrenme Alanında Karşılaşılan Kavram Yanılgularının Giderilmesinde Etkinlik Temelli Yaklaşımın Etkliliği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Akkoyunlu, B. ve Kurbanoğlu, S. (2003). Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı ve bilgisayar öz-yeterlik algıları üzerine bir çalışma. Hacettepe Üniversitesi *Eğitim Fakültesi Dergisi*. 24, 1-10.
- Akkuş, H., Atasoy, B. ve Kadayıfçı, H. (2007). Öğrencilerin Çizimlerinden Ve Açıklamalarından Yaratıcı Düşüncelerinin Ortaya Konulması (Çizimler Ve Açıklamalar Yoluyla Yaratıcı Düşünceler). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi Autumn 2007*, 5(4), 679-700.
- Aksoy, B. (2004). *Coğrafya Öğretiminde Probleme Dayalı Öğrenme Yaklaşımı* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Alsancak, D. ve Altun, A. (2011). Bilgisayar Destekli İşbirlikli Öğrenme Ortamlarında Geçişken Bellek İle Grup Uyumu, Grup Atmosferi Ve Performans Arasındaki İlişki. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*. 1(2).
- Aslan, A. E. (2002). *Örgütte kişisel gelişim*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Avcu, E. Y. (2014). *Yaratıcı Düşünme Etkinliklerinin Öğrencilerin Yaratıcı Düşüncelerine ve Akademik Başarılarına Etkisi Coğrafya Dersi Örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Bay, E. ve Çetin, B. (2012). İşbirliği Süreci Ölçeği Geliştirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*.
- Beghetto, R. A. (2007). Creativity Research and the Classroom: From Pitfalls to Potential. In A.-G. Tan (Ed.), *Creativity: A Handbook for Teachers* (ss. 101-114). Singapore: World Scientific.
- Bıyıklı, F. (2015). *İşbirlikli Öğrenme Yönteminin Genel Fizik Laboratuvarı-I Dersinde Öğrencilerin Akademik Başarılarına, Laboratuvar Malzemelerini Tanıma ve Kullanma Becerilerine Etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kastamonu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kastamonu.
- Birişci, S. ve Karal, H. (2011). Öğretmen Adaylarının Bilgisayar Destekli Ortamda Materyal Tasarlarken İşbirlikli Çalışmalarının Yaratıcı Düşünme Becerisine Etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 203-219.
- Boulos, M. N., Maramba, I., ve Wheeler, S. (2006). Wikis, blogs and podcasts: a new generation of Web-based tools for virtual collaborative clinical practice and education. *BMC medical education*, 6(1), 41.

- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (14.baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Bruns, A. ve Humphreys, S. (2007). *Building Collaborative Capacities in Learners: The M/Cyclopedia Project, Revisited. In Proceedings International Symposium on Wikis. Montr.*
- Chou, P. N. ve Chen, H. H. (2008). Engagement in Online Collaborative Learning: A Case Study Using a Web 2.0 Tool. *MERLOT Journal of Online Learning and Teaching* , 4 (4), 574-582ss.
- Collis, B., ve Moonen, J. (2008). Web 2.0 tools and processes in higher education: *Quality perspectives. Educational Media International*, 45(2), 93-106.
- Curran, K., ve Marshall, D. (2011). Blogs in education. *Advanced Engineering in Informatics Journal*, 36(1), 3515-3518.
- Çalışkan, E., ve Deryakulu, D., (2005). *Bilgisayar Destekli Ortaklaşa Öğrenmede Grup Yapısı, Sosyal Beceri ve Etkileşim Sıklığının Görev Başarısına Etkisi*. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Çellek, T. (2002). Yaratıcılık ve Eğitim Sistemimizdeki Boyutu Üniversite ve Toplum Bilim, *Eğitim ve Düşünce Dergisi*, 2(1), 02-04.
- Çetingöz, D. (2002). *Okul öncesi eğitimi öğretmenliği öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerilerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

- Çiftçi, Y. (2002). *İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Yaratıcılık Düzeyleri İle Liderlik Tarzları Arasındaki İlişki* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Davidi, I. (2007). *Web 2.0 wiki technology: Enabling technologies, community behaviors, and successful business techniques and models* (Doctoral dissertation). Massachusetts Institute of Technology.
- Demirci, C. (2007). Fen Bilgisi Öğretiminde Yaratıcılığın Erişi Ve Tutuma Etkisi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 65-75.
- Demirci, C., (2000). Yaratıcı Düşünce, *Dil Dergisi*, Sayı:88, s. 5-14, Ankara.
- Demirdağ, B. ve Kartal M., (2011). Anorganik Kimya Dersinde Web Destekli İşbirlikli Öğrenmeye Yönelik Öğrenci Görüşleri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, sayı: 29.
- Demirel, Ö. (2012). *Eğitimde program geliştirme kuramdan uygulamaya* (18. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Doymuş, K. ve Şimşek, Ü. (2007). Kimyasal bağların öğretilmesinde jigsaw tekniğinin etkisi ve bu teknik hakkında öğrenci görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi* 173(1), 231243.
- Efe, R., Havedanlı, M., Ketani, Ş., Çakmak, Ö. ve Efe, H. A. (2008). *İşbirlikli Öğrenme Teori ve Uygulama*. Ankara: Eflatun Yayınevi.
- Elrufaie, E. ve Turner, D. A., (2005). *A Wiki Paradigm for use in IT courses. International Conference on Information Technology: Coding and Computing* (ss. 770-771). Washington, DC: IEEE Computer Society.
- Engstrom, M. E. Ve Jewett, D., (2007). *Collaborative learning the wiki way*. TechTrends, 12-15ss.

- Erktekin, E. (2002). İlköğretimde Düşünme Becerilerinin Geliştirilmesi. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 16, 61-70.
- Fautley, M. ve Savage, J. (2007). Creativity in teh Secondary Education. Birmingham, UK, University of Central England. British Library Cataloguing in Publication Data A CIP record for this book is available from the British Library. 5. Birmingham, UK, University of Central England.
- Frydenberg, M., (2008). Wikis as a Tool for Collaborative Course Management. *MERLOT Journal of Online Learning and Teaching*, 169-181ss.
- Gillies, R. M. (2014). Cooperative learning: developments in research. *International Journal of Educational Psychology*, 3(2), 125-140.
- Godwin-Jones, R., (2003). Blogs and wikis: Environments for on-line collaboration. *Language Learning & Technology*, 7 (2), 12-16.
- Golgır, S. (2011). *Genel kimyada atom ve kuantum sayıları konusunda işbirlikli öğrenmenin öğrencilerin akademik başarılarına etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Güngör, G. (2006). *Coğrafya Öğretiminde Yaratıcı Düşünme Teknikleri Kullanımının Öğrenci Başarısına Etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Güven, M. ve Kürüm, D. (2006). Öğrenme Stilleri ve Eleştirel Düşünme Arasındaki İlişkiye Genel Bir Bakış. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), 75-90.
- Hu, W. ve Adey, P. (2002). A scientificcreativity test for second ary school students International. *Journal of Science Education*, 24(4), 389-403.

International Society for Technology in Education (ISTE). (2016). *National educational technology standards for teachers*. 10.03.2019 tarihinde <https://www.iste.org/standards> adresinden alınmıştır.

İşman, A. (2005). *Uzaktan eğitim* (2. Baskı). Ankara: Öğreti Yayınları.

Johnson, D. W., Johnson, R. T. Ve Holubec, E. J. (1994). *The New Circles Of Learning, Cooperation in The Classroom*, ASCD publications, USA.

Johnson, D. W. ve Johnson, R. T. (1999). *Learning Together and Alone: Cooperative, Competitive and Individualistic Learning* (5. Baskı). Massachusetts: Allyn and Bacon.

Kalafat, Ö. (2015). *Öğrencilerin İşbirlikli Öğrenme Ortamlarında Bulut Teknolojilerini Kullanım Deneyimleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Erzurum.

Karataş, S. Ve Özcan, S. (2010). Yaratıcı Düşünme Etkinliklerinin Öğrencilerin Yaratıcı Düşüncelerine ve Proje Geliştirmelerine Etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 225-243.

Kaufman, J. C., and Beghetto, R. A. (2010). Beyond big and little: The four c model of creativity. *Review of General Psychology*, 13, 1–12.

Kibirige, I. ve Lehong, M. J. (2016). The effect of cooperative learning on grade 12 learners' performance in projectile motions, South Africa. *EURASIA Journal of Mathematics, Science & Technology Education*, 12(9), 2543-2556.

Korkmaz, H. (2002). *Fen Eğitiminde Proje Tabanlı Öğrenme Yönteminin Yaratıcı Düşünme, Problem Çözme ve Akademik Risk Alma Düzeylerine Etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Küçükahmet, L. (2001). *Öğretimde planlama ve değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Laius, A. Ve Rannikmae, M. (2005). *The Influence of STL Teaching on Students Creative Thinking, Cresils Contributions of Research to Enhancing Students' Interest in Learning Science*. Barcelona; Esera.
- Law, Y.K. (2010). The effect of cooperative learning on enhancing hong kong fifth graders achievement goals, autonomous motivation and reading proficiency. *Journal of Research in Reading*, 34 (4), 402 – 425.
- Lemons, G. (2005). *A qualitative investigation of college students' creative self- efficacy*. University Of Northern Colorado.
- Lopez, A. F., Fortiz, M. J. R., Edo, M. B. ve Garcie, M. N. (2009). Improving the cooperative learning of people with special needs. a scaut platform extension. *Research, Reflections and Innovations in Integrating ICT in Education*, 11611165.
- MEB. (2001a). *Öğrenmenin Oluşumu*. Ankara: T.C. MEB Projeler Ve Koordinasyon Merkezi Başkanlığı.
- MEB. (2001b). *Öğrenme Ürünleri Ve Eğitimi*. Ankara: T.C. MEB Projeler ve Koordinasyon Merkezi Başkanlığı.
- Menzi, N. (2012). *Gagne'nin Öğretim Durumları Modeli'ne Göre Hazırlanan İnternet Temelli Öğretim Uygulamasının İlköğretim Bilişim Teknolojileri Dersinde Öğrencilerin Akademik Başarılarına Ve Kalıcılığa Etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Mert, İ. S. (1997). *Karar Vermede Yaratıcı Problem Çözme* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

- Mindel, J. Ve Verma, S., (2006). Wikis for teaching and learning. *Communications of AIS*, 18(1).
- Minocha, S. ve Roberts, D., (2008). Social, usability, and pedagogical factors influencing students' learning experiences with wikis and blogs. *Pragmatics & Cognition* , 272–306ss.
- Morgan, B. ve Smith, R. D. (2008). A Wiki for Classroom Writing. *Reading Teacher*. 62 (1), 80-82ss.
- Nakiboğlu, C. (2001). “Maddenin Yapısı” Ünitesinin İşbirlikli Öğrenme Yöntemi Kullanılarak Kimya Öğretmen Adaylarına Öğretilmesinin Öğrenci Başarısına Etkisi”. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 21(3), 131-143.
- Ortega, F., ve Gonzalez-Barahona, J. M. (2007). *Quantitative Analysis of the Wikipedia Community of Users*. WikiSym '07: Proceedings of the 2007 international symposium on Wikis (pp. 75-86). Montreal, Quebec, Canada: ACM.
- Öncü, T. (2003). Torrance Yaratıcı Düşünme Testleri-Şekil Testi Aracılığıyla 12-14 Yaşları Arasındaki Çocukların Yaratıcılık Düzeylerinin Yaş Ve Cinsiyete Göre Karşılaştırılması, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi* 43,(1), 221-237.
- Özcan, S. (2009). *Yaratıcı Düşünme Etkinliklerinin Öğrencilerin Yaratıcı Düşüncelerine ve Proje Geliştirmelerine Etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özdamlı, F. ve Uzunboylu, H. (2008). Öğretmen Adaylarının Teknoloji Destekli İşbirlikli Öğrenme Ortamına Yönelik Tutumları. 8. *Uluslararası Eğitim Teknolojileri Konferansı*. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

- Özden, Y. (2005). *Öğrenme ve Öğretme*. (7. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Özerbaş, M. A. (2011). Yaratıcı Düşünme Öğrenme Ortamının Akademik Başarı ve Bilgilerin Kalıcılığa Etkisi. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, (3) 675-705.
- Özkütük, S. İ. (2007). *Ortaklaşa Öğretim İçin Yapılan Katılımı Değerlendirme Tabanlı Wiki İşbirliği Platformu* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Pınar, S. (2007). “Ölçüler” Konusunun Eğitim Teknolojileri Ve İşbirlikli Öğrenme Yöntemleriyle Öğrenilmesinin Öğrencilerin Matematik Başarılarına Etkisi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Piirto, J. (2011). *Creativity for 21st Century Skills How to Embed Creativity into the Curriculum*. Sense Publishers Rotterdam, Boston, Taipei.
- Prichard, J. S., Bizo, L. A. ve Stratford, R. J. (2006). The educational impact of team skills training: preparing students to work in groups. *British Journal of Educational Psychology*, 76, 119–140.
- Raman, M., Ryan, T. ve Olfman, L. (2005). Designing knowledge management systems for teaching and learning with wiki technology. *Journal of Information Systems Education* 16 (3), 311-321ss.
- Redecker, C. (2008). *Web 2.0 araçlarının yeniden incelenmesi*. 01.03.2019 tarihinde ReviewofLeranning2.0Practies<<http://ftp.jrc.es/EURdoc/JRC49108.pdf> adresinden alınmıştır.
- Richards, J., C. ve Rodgers, T. S. (2001). *Approaches and Methots in Language Teaching*. Cambridge Universty Press.

- Saban, A. (2000). *Öğrenme öğretme süreci*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sarsar, F. (2008). *Çevrimiçi öğrenme Ortamlarında İşbirlikli Öğrenmenin Öğretmen Adaylarının Sosyal Becerilerine Etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Schoen, L.,ve Fusarelli, L. D. (2008). Innovation, NCLB, and the fear factor. *Educational Policy*, 22, 181–203.
- Senemoğlu, N. (2005). *Gelişim, öğrenme ve öğretim; kuramdan uygulamaya*. Ankara: Spot Matbaacılık.
- Soylu, H. (2004). *Fen öğretiminde yeni yaklaşımlar: keşif yoluyla öğrenme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sönmez, V. (2001). *Öğretmen El Kitabı*. (9.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Starko, A. J. (2001). *Creativity in the Classroom: Schools of Curious Delight*. (Second Edition). London: Lawrence Erlbaum Associates.
- Sungur, N. (1992). *Yaratıcı Düşünce*. İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım.
- Sungur, N. (2003). *İşıltılı Bilmeceler*. (1. Baskı). İzmit: Sesim Ofset Matbaacılık Ltd. Şti.
- Şenel, C., H., (2010). *Öğrencilerin Bilgisayar Destekli İşbirlikli Öğrenme Ortamlarına Katılımlarının Bilişüstü Özelliklerine Göre İncelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şimşek, Ü., Doymuş, K., Doğan, A. ve Karaçöp, A. (2009). İşbirlikli öğrenmenin iki farklı tekniğinin öğrencilerin kimyasal denge konusundaki akademik başarılarına etkisi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(3), 763 – 791.

- Temizkan, M. (2010). Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Yazma Becerilerinin Geliştirilmesi *TÜBAR-XXVII*, 621-643.
- Temizkan, M. (2011). Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Düşünmeyi Geliştirme Bakımından Nasreddin Hoca Fıkraları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (16), 195-22.
- Tezci, E. ve Gürol, A. (2003). Oluşturmacı Öğretim Tasarımı ve Yaratıcılık. *The Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*, 2(1).
- Thanh, P. T. H. (2011). An investigation of perceptions of vietnamese teachers and students towards cooperative learning (CL). *International Education Studies*, 4(1), 3-12.
- Ulaş, A. H., Tedik, G. ve Sevim, O. (2014). İlkokul 4. Sınıfta Uygulanan Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Öğrencilerin Yaratıcılık Düzeylerine Etkisi A. Ü. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED]* 52, 331-350.
- Usluel, Y. K. ve Mazman, S. G. (2009). Adoption of Web 2.0 tools in distance education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 818-823.
- Uysal, M. E. (2009). *İlköğretim Türkçe dersinde işbirlikli öğrenmenin erişi, eleştirel düşünce ve yaratıcılık becerilerine etkisi* (Doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Ünlü, M. (2008). *İşbirlikli Öğretim Yönteminin 8. Sınıf Permütasyon Ve Olasılık Konusunda Akademik Başarı Ve Kalıcılık Düzeylerine Etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Üstündağ, T. (2003). *Yaratıcılığa yolculuk*. (2. Baskı). Ankara: Pegem A Yayınları.
- Üstündağ, T. (2009). *Yaratıcılığa yolculuk*. Ankara: Pegem A Akademi, 1-94.

- Wang, C.-m. ve Turner, D., (2004). Extending the Wiki Paradigm for Use in the Classroom. *Proceedings of the International Conference on Information Technology: Coding and Computing Washington, DC: IEEE Computer Society.*, 255ss.
- Wassel, B. ve Crouch, C. (2008). Fostering connections between multicultural education and technology: Incorporating weblogs into preservice teacher education. *Journal of Technology and Teacher Education*, 16, 211-232.
- Yaman, S. (2003). *Fen Bilgisi Eğitiminde Probleme Dayalı Öğrenmenin Öğrenme Ürünlerine Etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Yan, L. (2005). *An investigation Of The Relationship Between The Open Endedness of Activities And The Creativity Of Young Children* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). New Orleans: M.Ed. University.
- Yanık, O. (2007). *Beslenme Saati Yaratıcılık*. İstanbul: Bam Yayınevi.
- Yavuzer, H.S.Y. (1994). *Yaratıcılık*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Matbaası.
- Yıldız, N. (2001). *İşbirlikli Öğrenme Yönteminin İlköğretim 7. Sınıf Matematik Öğretiminde Öğrenci Başarısı Üzerine Etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.

Ekler

Ek A: Ne Kadar Yaratıcısınız Ölçeği

Ne Kadar Yaratıcısınız?

Ne kadar yaratıcısınız? Aşağıdaki test sahip olduğunuz kişisel özellikler, tutumlar, değerler, güdüler ve ilgileri karakterize etmektedir. Ayrıca yüksek yaratıcı kişiliğinizi belirlemenize yardımcı olacaktır. Bu seçeneklerin doğru veya yanlış cevabı yoktur. Her bir ifade için size en yakın seçeneği işaretleyiniz. Vereceğiniz samimi cevaplar için şimdiden teşekkür ederim.

Sıra No	YARATICILIK ÖLÇEĞİ SEÇENEKLER	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
1	Belirli bir problemi çözerken her zaman doğru işlemleri takip ettiğim konusunda büyük ölçüde emin olarak çalışırım			
2	Cevabını alamayacağımı düşündüğüm soruları <u>şormak zaman kaybıdır</u>			
3	Bir problemi çözerken bir işe yoğunlaşmam diğer insanların çoğundan daha düşük düzeydedir			
4	Problem çözmek için adım adım mantıklı basamakların en iyi yöntem olduğuna inanırım			
5	Grup çalışmalarında, bazen fikrimi sesli söyleyerek diğerlerinin sözünü keserim			
6	Zamanımın çoğunu başkalarının benim hakkımdaki düşünceleri düşünerek harcarım			
7	Benim için doğru olduğuna inandığım şeyleri yapmak, başkalarının onayını kazanmaya çalışmaktan çok daha önemlidir			
8	Olaylar karşısında kararsız görünen insanlara karşı saygımı yitiririm			
9	Diğer insanlardan daha çok, ilgilendiğim ve heyecan duyduğum şeylere gereksinim duyarım			
10	İçimden geçenleri nasıl kontrol altında tutacağımı bilirim			
11	Zamanımın çoğunu zor problemlerle uğraşarak geçirebilirim			
12	Bazen aşırı istekli olurum			
13	En iyi fikirlerimi özellikle belirli bir şeyle meşgul <u>olmadığım zaman</u> üretirim			
14	Bir sorunun çözümüne yaklaştığım <u>zaman sezgilerime</u> ve “doğruluk” veya “yanlışlık” hislerime güvenirim			
15	Problem çözümünde; problemi analiz ederken hızlı, topladığım bilgileri sentez ederken daha yavaş çalışırım			
16	Bazen kuralları ihlal ettiğim ve gerektiği gibi davranmadığım için eleştirilirim			
17	Koleksiyon hobisini severim			
18	Hayal <u>alemine</u> dalmak, çok önemli projelerimin ortaya çıkmasına neden olur			
19	Gerçekçi ve tarafsız insanları severim			
20	Eğer şimdiki mesleğim dışında iki tür meslekten birisini seçmek durumunda olsaydım kâşif yerine tıp doktoru olmayı tercih ederdim			
21	Benimle aynı sosyal sınıf ve meslek grubundan olan insanlarla daha kolay anlaşabilirim			
22	İleri düzeyde estetik duyarlılığa sahibim			
23	Hayatımı yüksek statü ve güç elde etmek için sürdürürüm			

Sıra No		Katlıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
24	Kararlarımın çoğundan emin olan insanları severim			
25	Sorunların başarılı şekilde çözülmesinde ilhamın rolü yoktur			
26	Bir tartışmada, görüşümün bir bölümünden vazgeçmek zorunda kalsam da en büyük zevkim hemfikir olmadığım insanla arkadaşlık kurmaktır			
27	<u>insanlara kabul ettirmek</u> yeni fikirler üretmek oldukça ilgimi çeker			
28	Derin düşünmek için bir günümü yalnız başıma geçirmekten hoşlanırım			
29	Kendimi yetersiz hissettiğim işlerden kaçınmaya çalışırım			
30	Bir bilgiyi değerlendirirken bilginin kaynağı içeriğinden daha önemlidir			
31	Belirsiz ve tahmin edilemeyen durumlardan hoşlanmam			
32	“Önce iş sonra memnuniyet” kuralını uygulayan insanları severim			
33	Bence başkalarına gösterdiği saygıdan çok, insanın kendine olan saygısı önemlidir.			
34	Mükemmel olmak için uğraşan insanların çok zeki olmadığını düşünürüm			
35	Grup halinde çalışmayı tek başıma çalışmaya tercih ederim			
36	Başkalarını etkilemem gereken işleri severim			
37	Yaşamımda karşılaştığım çoğu problem doğru veya yanlış çözümü olmayan sorunlardır			
38	Her şey için bir yere sahip olmak ve her şeyin yerinde olması benim için önemlidir			
39	Tuhaf ve <u>sıradışı</u> kelimeler kullanan yazarlar sadece gösteriş meraklısıdır			
40	Aşağıdaki kelimeler insanları tanımlamak için kullanılan bir listedir. Sizi en iyi tanımlayan 10 <u>kelimeyi işaretleyerek</u> seçiniz.			

Aşağıdaki tabloda yer alan kelimelerden sizi en iyi tanımlayan 10 tanesini, karşısına (X) işareti yazarak işaretleyiniz.

+

Sıra	SEÇENEKLER	X	Sıra	SEÇENEKLER	X
1	Enerjik		28	Uyanık	
2	İkna edici		29	Tuhaf	
3	Dikkatli		30	Düzenli	
4	Revaçta olan		31	Duygusuz	
5	Özgüveni olan		32	Mantıklı düşünen	
6	Sebatlı		33	Anlayışlı	
7	Orijinal		34	Dinamik	
8	Tedbirli		35	Kendini isteyen	
9	Prensipli		36	Nezaketli	
10	Becenikli		37	Cesur	
11	Bencil		38	Verimli	
12	Bağımsız		39	Yardımsever	
13	Sert		40	Sezgili	
14	Kehanet sahibi		41	Hızlı	
15	Resmi		42	İyi huylu	
16	Gayri resmi		43	Esaslı	
17	Kendini işine adanmış		44	Düşüncesiz	
18	İlen görüşlü		45	Kararlı	
19	Gerçeklere dayanan		46	Gerçekçi	
20	Açık fikirli		47	Alçakgönüllü	
21	Çok anlayışlı		48	İstekli	
22	Utangaç		49	Dalgın	
23	Tutkulu		50	Esnek	
24	Yenilikçi		51	Girişken	
25	Dengeli		52	Sevilen	
26	Meraklı		53	Huzursuz	
27	Pratik		54	Çekingen	

Ek B: İşbirliği Süreci Ölçeği

Sevgili öğrenciler;

Aşağıda işbirlikli öğrenme sürecine ilişkin maddeler bulunmaktadır. Bu dönem Türk Dili ve Edebiyatı dersindeki grup sürecine ilişkin yaşantılarınızı göz önünde bulundurarak bu soruları cevaplandırınız. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

BÖLÜM 1		(5) Tamamen katılıyorum	(4) Katılıyorum	(3) Kararsızım	(2) Katılmıyorum	(1) Hiç Katılmıyorum
ÖÖ	Olumlu Bağımlılık;					
1	1.Grup üyeleri birbirlerine güvenirlir.					
2	2.Grup üyeleri ortak bir görüş oluştururlar.					
3	5.Öğrenciler birbirlerinin başarması için ortak sorumluluk alırlar.					
4	7.Grup üyelerinde "ben" yerine "biz" algısı vardır.					
5	8.Grup üyeleri grubun bir bütün olduğunu, grubun başarısından ya da başarısızlığından her üyenin sorumlu olduğunu bilirler.					
6	9.Grup üyeleri çalışma hedeflerini birlikte belirlerler.					
7	10.Grup üyeleri "ya birlikte batırız ya birlikte çıkarız" düşüncesine sahiptirler					
8	11.Gruptaki her üye diğer grup üyelerinin öğrenmesinden sorumluluk duyar.					
9	12.Grup üyeleri sorumluklarını yerine getirirler.					
10	17.Grup üyeleri başkalarının sırtından geçinemeyeceğinin farkındadır.					
11	18.Grubun her üyesi kendi yeterlilikleri doğrultusunda gruba katkı sağlar.					
	Yüz yüze Destekleyici Etkileşim					
12	4.Öğrencilerin başarıları ya da başarısızlıkları, bireylerden çok gruplara aittir.					
13	6.Gruptaki bir öğrencinin öğrenmesi, gruptaki diğer öğrencilerin öğrenmesinden ya da harcadığı çabalardan etkilenmektedir.					
14	19.Grup üyeleri birbirleriyle etkileşim içerisindedirler.					
15	20.Grup üyeleri birbirlerini takdir ederler.					
16	21.Grup üyeleri ulaştıkları sonuçları (bilgileri) birbirlerine aktarırlar.					
17	22.Grup üyeleri birbirlerine etkili ve verimli yardım sağlarlar.					
18	28.Birbirlerinin performanslarını geliştirmek için geri bildirim sağlarlar.					
19	30.Öğrenciler birbirlerinin öğrenmesine yardım ederler.					
20	31.Grup üyeleri başarı için birbirlerinin çabalarını kolaylaştırırlar.					
21	33.Grup üyeleri birbirlerine dönüt verirler.					
22	34.Grup içindeki çatışmalar grup içinde çözülür.					
	Bireysel Sorumluluk					
23	13.Kendi öğrenmemden grup arkadaşlarım sorumlu olduğu kadar ben de sorumluyumdur.					
24	14.Her grup üyesinin çabası, grubun başarısı için gereklidir.					
25	15.Her grup üyesinin, üstlendiği rolü yerine getirmesi, grubun ortak amaçlarının gerçekleştirilmesine katkı sağlar.					
26	16.Grubun her bir üyesi, grup başarısına katkı sağlamakla sorumludur.					
	Küçük Grup Becerileri-Sosyal					
27	35.Grup üyeleri birbirlerinin düşünce ve çabalarına saygı gösterirler.					
28	36.Grup içerisinde iyi öneriler desteklenir.					
29	37.Farklı yapılarıdaki öğrenenler birbirlerini tanıma fırsatı bulurlar.					
30	38.Grup üyeleri birbirlerine eleştirilerinde yapıcıdırlar.					
31	39.Grup üyeleri sahip oldukları fikirleri tartışırlar.					
32	40.Grup üyeleri arasında doğru ve açık iletişim vardır.					
	Grup Süreci					
33	41.Grup üyeleri görevi belirlenen zaman içerisinde tamamlarlar.					
34	42.Grup üyeleri ellerinden gelenin en iyisini yapmaya çalışırlar.					
35	43.Grup üyeleri süreç sonucunda ortak bir grup ürünü ortaya koyarlar.					
36	44.Grup beklentileri kurulur.					

37	45.Grup içerisindeki roller tanımlanır.						
38	46.Öğrenciler arasında işbölümü yapılır.						
39	47.Grup üyeleri başarı ya da başarısızlıklarının nedenlerini yansıtıcı bir diyalogda tartışır.						
40	48.Öğrenenler grup çalışma planına uyarlar.						

Ek D: İşbirliği Süreci Ölçeği İzin Yazışması

 Erdal BAY

Alıcı: ben

22:03 (3 dakika önce) ☆ ↩ ⋮

kolay gelsin

Assoc.Prof.Dr. Erdal Bay
Department of Curriculum and Instruction
Faculty of Education
Gaziantep University

Gönderen: Hasan Başdemir <hasanbasdemir17@gmail.com>

Gönderildi: 8 Şubat 2019 Cuma 18:54

Kime: erdalbay@hotmail.com

Konu: İşbirliği Süreci Ölçeğiniz Hakkında

Hocam iyi akşamlar. Ben Hasan BAŞDEMİR, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalında yüksek lisans yapmaktayım. Tez konum olan "Öğrencilerin İşbirlikli Öğrenmesini ve Derin Düşünme Becerilerini Geliştirmek için Çevrimiçi Ansiklopedilerin Kullanılması" üzerine çalışmaktayım. Hocam sizin "İşbirliği Süreci Ölçeği Geliştirilmesi" çalışmanızı gördüm ve izin verirsiniz tezimde bu testi kullanmak istiyorum. Bana İşbirliği Süreci Ölçeğinizi gönderebilir misiniz word halinde? İyi çalışmalar hocam

...

[iletici kısaltıldı] [Tüm iletici görüntüle](#)

Ek E: Denev Grubu İçin Oluşturulan Sınıf Hesabı

Classroom accounts for PBworks: hasanbasdemirtez

30 classroom accounts have been generated for your workspace (<http://hasanbasdemirtez.pbworks.com>). Cut them along the dotted line and hand them out to your users. Keep this sheet for your own records.

Name	Permission	Username	Password
	Writer	wikiuser0001	dog2blueberry
	Writer	wikiuser0002	dolphin4strawberry
	Writer	wikiuser0003	snail1lime
	Writer	wikiuser0004	squid6melon
	Writer	wikiuser0005	dog3coconut
	Writer	wikiuser0006	worm1fig
	Writer	wikiuser0007	worm5lemon
	Writer	wikiuser0008	whale9peach
	Writer	wikiuser0009	walrus4watermelon
	Writer	wikiuser0010	shark1kiwi
	Writer	wikiuser0011	tiger2lime
	Writer	wikiuser0012	badger9orange
	Writer	wikiuser0013	bee3watermelon
	Writer	wikiuser0014	bee2strawberry
	Writer	wikiuser0015	cow3raisin
	Writer	wikiuser0016	deer9mango
	Writer	wikiuser0017	seal3watermelon
	Writer	wikiuser0018	whale2banana
	Writer	wikiuser0019	wolf6apple
	Writer	wikiuser0020	zebra3cherry
	Writer	wikiuser0021	seal1banana
	Writer	wikiuser0022	turtle7melon
	Writer	wikiuser0023	cow4mango
	Writer	wikiuser0024	dolphin8cherry
	Writer	wikiuser0025	walrus4fig
	Writer	wikiuser0026	raccoon5cherry
	Writer	wikiuser0027	ox8plum
	Writer	wikiuser0028	dog5banana
	Writer	wikiuser0029	dog6fig
	Writer	wikiuser0030	ox8coconut

Ek F: Araştırma İzni

T.C.
ÇANAKKALE VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

13 Mart 2019

41247

Sayı : 60305806-44-E.5055993

08.03.2019

Konu: Anket Çalışması

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE (Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

- İlgi : a) 28/02/2019 tarihli ve 1900033467 sayılı yazınız.
b) 28/02/2019 tarihli ve 1900033487 sayılı yazınız.
c) 28/02/2019 tarihli ve 1900033489 sayılı yazınız.
d) 28/02/2019 tarihli ve 1900033490 sayılı yazınız.

Üniversiteniz yüksek lisans programı öğrencileri Hasan BAŞDEMİR, Yeşim YILMAZ, Ayşe KAPLAN ve Pinar ARSLAN SARICA tarafından yapılması düşünülen anket/ölçek çalışmasına istinaden alınan Makam Onayı, komisyon raporu ve mühürlü anket formları ekte gönderilmiş olup yapılan anket/ölçek çalışma sonuçlarının bir örneğinin Müdürlüğümüze gönderilmesi hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Ferhat YILMAZ
Millî Eğitim Müdürü

Ek:

- 1-Makam Onayı (4 sayfa)
- 2-Komisyon Raporu (4 sayfa)
- 3-Mühürlü Anket Formları

08.03.2019

08.03.2019

Leyla GÜLEÇ
Şef

Ek G: Öğrencilerin Hazırladığı Ferhat ile Şirin Aşkı Kompozisyon Çalışması

Grup 3 tarafından oluşturulan kompozisyon

Grup 3
last edited by @ wikise007 7 minutes ago

Grup 3 Çalışma Alanı

Aşkın Halleri

İnsanlara sunulan en güzel duygulardan biridir aşk. Aşkı tek manaya hapsedmek ve iki insan arasında yaşadığını söylemek çok sığ olur. Aşk öyle bir duygudur ki salt iki insan arasındaki yoğun sevgi duygusu ile sınırlamak, ona haksızlık olur. Aşk, karşı bir cinse duyulabileceği gibi Yarattıcıya, bir memleketeye, bir iş veya uğraşa da duyulabilir. Bu yüzden "Herhangi bir varlığa veya kavrama duyulan yoğun sevgi" olarak tanımlamak en mantıklısı olacaktır. Kişi, aşık olduğuna bambaşka bir gözle bakar. Onun her zaman güzel taraflarını görür, eksik veya hatalı yanlarını ise ya hiç görmez ya da görmezlikten gelir. Aşık olduğunu her an düşünür ve onsuz yapamayacağını, onsuz yaşamayacağını hissedir. Aşk her zaman mutluluk veren bir duygu değildir.

Aşkın en yakın komşusu acıdır. Nitekim çoğu defa, aşk ile acı beraber yaşar ve çoğu defa beraber ölürler. Aşk öldüğünde acı biter; veya acı bittiginde aşk ölür diyebiliriz. Bu durum bir çelişki gibi görünebilir; ancak derin düşünülürken, durumun gerçekten de bu şekilde olduğu anlaşılır. Aşk ve beraberindeki sevgi duygusu, insan üzerinde de büyük etkilere sahiptir. Örneğin insan neslinin devam edilmesinde aşkın ve sevginin rolü büyüktür.

Aşkın en yakın komşusu acıdır. Nitekim çoğu defa, aşk ile acı beraber yaşar ve çoğu defa beraber ölürler. Aşk öldüğünde acı biter; veya acı bittiginde aşk ölür diyebiliriz. Bu durum bir çelişki gibi görünebilir; ancak derin düşünülürken, durumun gerçekten de bu şekilde olduğu anlaşılır. Aşk ve beraberindeki sevgi duygusu, insan üzerinde de büyük etkilere sahiptir. Örneğin insan neslinin devam edilmesinde aşkın ve sevginin rolü büyüktür.

Aşk iki insanı bir araya getirir ve bu beraberlik sonucunda neslin devamı sağlanır. Zaten Allah'ın aşk, sevgi ve cinsellik arzusu gibi duyguları insana vermesinin belki de en büyük anlamı, onların çoğalmasını sağlamaktır. Düşünsenize, dünyada aşk, sevgi ve cinsellik duyguları veya dürtüleri olmasaydı, kaç kişi evliliği veya çocuk doğurup büyütme göreviyle karşılaşabilirdi ki? İnsanlar, Allah'ın kendilerine verdiği bu güzel duygunun kıymetini bilmeli, aşka değer vermeli ve ona sahip olmalıdır. Günümüz aşk anlayışı maalesef genel anlamda değişmiştir. Eski saf aşkların nesli tükenmek üzeredir. Eskiden mezarda biten aşklar, şimdilerde birkaç yıl, hatta birkaç ay sonra bitiyor. Bu güzel duygunun peşinden gidin ve acısından da tat çıkmayı öğrenin.

Grup 4 tarafından oluşturulan kompozisyon

Grup 4
last edited by @ wikise0011 6 minutes ago

Grup 4 Çalışma Alanı

Aşkın Tanımı

Aşk: kim tarif edebilir? Yalnızca aşık olan mı? Yoksa yalnız olan mı tarif edebilir? Ya da aşkın var mıdır bir tanımı? Bilmiyorum belki birini seviyorum. Evden çıkmış deniz kenarında kalbimi dinlendiriyordum. Anıların dedemi yanımda gördüm. Elime bir kağıtla bir kalem verdi. "Al bakalım denizi yaz buraya. Martıların yaz. Dalga seslerinin vuruşunu yaz. Yüzüne vuran rüzgarı yaz. Dertlerini yaz. Seni düşündürenü bu kadar neyse om yaz. İnsan herkeste derlemez ama kağıda içini döktü derlemez" dedi. Dediklerinde haklıydı. O gün bu gündür ne hissettiysem ne düşündüysen büyük bir tutkuyla yazıyorum. Aşkın tanımı sadece üç harfle korekulanıyla, muntuhluklarıyla sığmamı basit bir kelimeydi sadece? Hayır. Aşk karşılık beklemeden sevebiliriz. Laleri, gülleri, papatyaları, orkideleri koklatıp sevgisinin kokusunu hissedebilmektir aşk. Elbet birgün sevecek diye umudumun yitmemektir aşk. Sonuçta bir umuttur yaşamak öyle değil mi? Yüreğiyle hissedip, dilyle anlatılabilmektir aşk. Yazma yazma, derlemez derlemez şair olabilmektir aşk. Aşk derin bir sezisizliktir. Aşk herkes için farklı zamanda, farklı karakterlerle, farklı hadiselerle başlanır, lakin aynı şekilde sonlanan bir romandır herkes için özel yazılan.

Ferhat ile Şirin arasındaki aşk: gönülden gönülle, dilden dile, ve gözlerden gözlere değişen masum bir tebesstinden ibaret, masum bir duyguydu. Eğer onu hatırladıkça başı göğşe ermişine yada karanlık bir boşluğa düşmüşüne ürpriyorsa kalbiniz, onunlayken pervaneleşen yelkovanlar onsuz olduğu yerde kalıyorsa bir akrep kadar hain. Sınıfta, okulda, parkta, bahçede, kafede, deniz kenarında içiniz içinizle uğunuyor odayın söz edilince kalbiniz duracak gibi olup nefesiniz kesiliyor bir magma gibi kızarıyorsunuz kalbinizde, yada göz göze geldiğinizde tebesstim ediyorsa, her bulunduğunuz yerde tesadüfen o da orda oluyorsa, siz keyiflendikçe gülüp, hüzümlendikçe ağlıyorsa eğer, dünyanın en güzel yeri onun yaşadığı yer, en güzel kokusu kendi kokusu, en dayanılmaz duygusu gözlerindeki keleşse, hayat onunla güzel ve onsuz müptezelse, emalar pembe, gökyüzü pembe, yeryüzü pembe, onu yanaktılar penbebeşe, kollar yazılar, sombaharlar, güller ikibakarsa, her sürediki dizeler oysa her çiçek omu açyorsa, bir anlık kavga bir ömür gibi geliyor işitmanız acıyolar, işitmanız kapanyolar, işitmanız şarıyorsa, işitmanız hasret acısında bile karşı konulmaz bir tat buluyorsa, elinizde telefon habire başparmağınızla resimlerine bakıp bakıp şırıktılıyorsunuz, her çalan telefona o diye atılıyor, zora geldiğinde kapıyı çalanın o olduğunu adınız gibi biliyorsunuz, kokusu burnunuzdan, yüzü beyninizden, sesini kulağınızdan aklınızda siliniyorsa bir türlü, dışarıda yer yerinden oynuyor içeride bu sizi hiç ilgilendirmiyorsa, ve bu hislerinizde sizde bir mana veremiyorsanız, kaybetmiş korkusu buluşma sevincinden ağır basıyorsa, ve aşk gururdan daha ağırsa, aşklar bunların hepsi. O halde yarın sizin gününüz. Sizde yaşayın. Aşk dediğin can demektir. Değiş tokuş edilemez. Gözüne yükü giriyorsa boğazından lokma geçiyorsa, aşk değişisizdir. Aşk hiçbir zaman pişman olmanızıdır. Aşk kaçmaktan çok kovalanmaktadır. Aşk bir delilik halidir. İnsan daha önce hiç yapmadığı çulguna şeyler yaptırır. Şaşılmazlar.

Aşk umut etmektedir. Senin omu sevdiğin kadar onun da seni sevmesini umut etmektedir. Aşk kişinin sevdiğinde yok olmasındır. Sevmekle aşk ayrı bir şeydir. İkisini de farklı kişiler tamamlar. Eğer örneklene verecek olursanız "Kıltır, şeytana mahsusdur, .Tövbe insanına, Aşk kadına yakışır, .Sevmek adama..."

Grup 5 tarafından oluşturulan kompozisyon

The screenshot displays a Wiki workspace interface. At the top, there are navigation tabs for 'Wiki', 'Pages & Files', 'Users', and 'Settings'. A search bar is located in the top right corner. Below the navigation, a message states: 'If you are citizen of an European Union member nation, you may not use this service unless you are at least 16 years old.' The main content area is titled 'Grup 5' and contains a text-based composition. The title of the composition is 'Grup 5 Çalışma Alanı'. The text discusses the nature of love, its effects on the human mind, and the importance of love in life. The composition is written in Turkish. On the right side of the workspace, there are several utility panels: 'Create a page', 'Upload files', 'Invite more people', 'Share this page', 'Put this page in a different folder', 'Add Tags', 'Control access to this page', 'Copy this page', and 'Check for plagiarism'. Below these are 'Navigator', 'SideBar', 'Share this workspace', and 'Recent Activity' panels. The 'Navigator' panel shows a tree view of the workspace content, including 'Anasayfa', 'Grup 5', 'Kompozisyon Yazmak', 'Manifor Bölümü', 'Sonaç Kompozisyonu', and 'Çanakkale Savaşları'. The 'SideBar' panel has a search bar and an 'Edit the sidebar' link. The 'Share this workspace' panel has a text input field for an email address and an 'Add' button. The 'Recent Activity' panel shows a list of recent actions, including 'Grup 5'.

VIEW EDIT

Grup 5

last edited by [wikuser0018](#) 5 minutes ago

Grup 5 Çalışma Alanı

Duyguların En Büyüğü - AŞK-

Aşk, bir insanın başka bir insana ya da başka bir başka bir şeye karşı hissetmiş olacağı, yoğun bir sevgi durumu olması ile birlikte aynı zamanda başka biriyle birlikte olan bir duygu duygusunun var.

Aşk duygusunu hissedenden kişilere ise aşık adı verilir. Aşk, insanlar arasında bulunan iki kişi arasında yaşanır. Kişiler çeşitlilikleri çok sevdiklerine ve tersine bağlı hissettikleri için aşık olurlar.

Aşkın dünyadaki en güzel ve en özel duygulardan bir tanesi olduğu söylenir. Hatta aile kurabilmektedir. Ancak biricik olan insanlarla olan bir şey değil.

Ne zaman nasıl karşınıza çıkacağını bilmeden hayatımızı yaşarız. Bir an karşılaştığımızda bize dünyaları verir. Dünyadaki bütün zenginlikleri, makamları her şeyi reddederek sadece onu isteriz. Bilinir ki paha biçilmezdir bir insan için en değerli şey aşk olduğudur. Doğan güneşin güzelliği, dalgaların kıyıya vuruşu, rüzgarın hafif hafif esmesi bizi kendisine aşık edebilir. Ama aslan görüntü sevebileceğimiz karşılıklı bir aşkı yaşamaktır. Bulutlarda aramaktan ziyade yeryüzünde bizim bekleyen sevgi tomuruklarıdır. Birine sevgimizi vermemizle beraber başlayan bir ömür insan hayatını etkileyen etkilerden oluşur. Sevginin değeri bilinmeli, sahip çıkılmalı ve geleceğe taşınmalıdır. Aşkı anlatan her şey bir kutsallık değerler içinde olduğudur.

Aşk her şeyi örten o sihirli örtü. Kimi insana tutar da hüngür hüngür ağlamayı öğretir. Kimine de sanki dünyanın en büyük hazinelerini verir. Öyle bir duygu ki bazen günlerce aç susuz burakır bazen de yeryüzünün en tatlı yemilerini hediye eder. Aşk öyle güçlüdür ki bu dünyada omu alr edebilecek başka bir şey yoktur. Kim aşkı tanıdıysa sonunda hep kalbi ile aklının savaşında kalbi galip geldi. Bu öyle bir duygu ki kimler onun esiri olmadı ki? Aşk kadar yüce aşk kadar etkili bir başka duygu daha bu yeryüzünde icat olmadı. Umarım herkes aşkın güzelliğinin uğradığı bir durak olabilir.

Comments (0)

Ek H: Yaratıcılık Ölçeğinde Bulunan Maddelerin Puan Değerleri

CEVAP SEÇENEKLERİ			
Madde No	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
1	0	1	2
2	0	1	2
3	4	1	0
4	-2	0	3
5	2	1	0
6	-1	0	3
7	3	0	-1
8	0	1	2
9	3	0	-1
10	1	0	3
11	4	1	0
12	3	0	-1
13	2	1	0
14	4	0	-2
15	-1	0	2
16	2	1	0
17	0	1	2
18	3	0	-1
19	0	1	2
20	0	1	2

21	0	1	2
22	3	0	1
23	0	1	2
24	-1	0	2
25	0	1	3
26	-1	0	2
27	2	1	0
28	2	0	-1
29	0	1	2
30	-2	0	30
31	0	1	2
32	0	1	2
33	3	0	-1
34	-1	0	2
35	0	1	2
36	1	2	3
37	2	1	0
38	0	2	2
39	-1	0	2

Ek I: Yaratıcılık Ölçeği Madde Toplam Korelasyonları ve Cronbach Alfa Değerleri

Maddeler	Madde Toplam Korelasyonları
Madde-1	.7558
Madde-2	.3489
Madde-3	.3075
Madde-4	.8711
Madde-5	.5138
Madde-9	.3797
Madde-10	.6781
Madde-13	.6023
Madde-15	.8371
Madde-16	.5243
Madde-17	.5859
Madde-18	.3117
Madde-19	.9166
Madde-20	.5766
Madde-21	.6321
Madde-22	.4799
Madde-23	.7031
Madde-24	.8944
Madde-26	.7553
Madde-27	.6571
Madde-28	.5975
Madde-29	.6363

Madde-31	.6029
Madde-32	.7410
Madde-34	.7835
Madde-35	.5019
Madde-36	.5054
Madde-37	.6165
Madde-38	.7105
Madde-39	.5998

Cronbach Alfa= .9394

Ek J: İşbirliği Süreci Ölçeği Madde Analizleri

Maddeler	Ortalama	Toplam Korelasyonu	İç Tutarlılık
Madde-1	169,79	0,78	0,98
Madde-2	169,90	0,80	0,98
Madde-4	169,05	0,61	0,98
Madde-5	169,84	0,80	0,98
Madde-6	169,86	0,62	0,98
Madde-7	169,82	0,83	0,98
Madde-8	169,80	0,69	0,98
Madde-9	169,72	0,77	0,98
Madde-10	169,79	0,72	0,98
Madde-11	169,99	0,76	0,98
Madde-12	169,90	0,83	0,98
Madde-13	169,61	0,55	0,98
Madde-14	169,45	0,46	0,98
Madde-15	169,54	0,51	0,98
Madde-16	169,51	0,52	0,98
Madde-17	169,96	0,75	0,98
Madde-18	169,84	0,79	0,98
Madde-19	169,79	0,74	0,98
Madde-20	169,89	0,72	0,98
Madde-21	169,80	0,78	0,98
Madde-22	169,91	0,80	0,98
Madde-28	169,84	0,77	0,98

Madde-30	169,85	0,76	0,98
Madde-31	169,86	0,78	0,98
Madde-33	169,80	0,78	0,98
Madde-34	169,83	0,64	0,98
Madde-35	169,79	0,72	0,98
Madde-36	169,72	0,62	0,98
Madde-37	169,76	0,59	0,98
Madde-38	169,87	0,63	0,98
Madde-39	169,70	0,63	0,98
Madde-40	169,85	0,74	0,98
Madde-41	169,89	0,71	0,98
Madde-42	169,79	0,74	0,98
Madde-43	169,73	0,73	0,98
Madde-44	169,83	0,69	0,98
Madde-45	169,80	0,62	0,98
Madde-46	169,88	0,66	0,98
Madde-47	169,95	0,65	0,98
Madde-48	169,89	0,75	0,98

Özgeçmiş

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Hasan BAŞDEMİR

Doğum Yeri : Kayseri / Bünyan

Doğum Tarihi : 01/01/1995

E-Posta : hasanbasdemir17@gmail.com

Yabancı Dil : İngilizce

Eğitim Durumu

Yüksek Lisans : Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (2019)

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı

Lisans : Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (2016)

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Öğretmenliği

Lise : Bünyan Anadolu Teknik Lisesi (2012)

Bilgisayar Bölümü

İş Deneyimi

Çanakkale Emniyet Müdürlüğü – Siber Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü Polisi (2017

Aralık – devam ediyor)

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi - Öğretim Görevlisi (2017 Eylül - Haziran)